

T.C.

KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GÜNEY AVRUPA VE TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİ:
SORUNLAR VE POLİTİKALAR**

BÜŞRA ÖZGE KÜPELİOĞLU

ARALIK - 2021

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜNEY AVRUPA VE TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİ:
SORUNLAR VE POLİTİKALAR

BÜŞRA ÖZGE KÜPELİOĞLU

TEZ DANIŞMANI:
Doç. Dr. İskender GÜMÜŞ

ARALIK 2021

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

BÜŞRA ÖZGE KÜPELİOĞLU
10/12/2021

ÖZ

GÜNEY AVRUPA VE TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİ: SORUNLAR VE POLİTİKALAR

Küpelioğlu, Büşra Özge

Yüksek Lisans, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Tez Yöneticisi: Doç.

Dr. İskender Gümüş

Aralık 2021

Günümüzde işsizlik sorunu ile gerek gelişmiş ülkeler gerekse gelişmekte olan ülkeler bir mücadele içindedir. Yapılan araştırmalar neticesinde bazı dezavantajlı grupların (genç, yaşlı, engelli, kadın, göçmen) işsizlik sorunundan daha fazla hasar aldığı sonucuna varılmıştır. Çalışma kapsamında, jeopolitik konumları ve refah rejimleri bağlamında da benzerlik gösteren Türkiye ve Güney Avrupa (İtalya, İspanya, Yunanistan) ülkelerinin genç işsizlik oranlarının yıllar içinde nasıl bir yol izlediği, genç işsizliğin birey, toplum ve ekonomi üzerinde hangi sorunlara yol açtığı ve ülkelerin bu kronik sorun ile nasıl mücadele edildiği mukayese edilmeye çalışılmıştır. Eurostat verilerine dayanılarak yapılan çalışma kapsamında ortalama %9 ile %16 arasında genç nüfusa sahip bu ülkelerde, 2008 Ekonomik Krize değin pasif istihdam politikalarının hakim olduğu, kriz ile beraber yaklaşık 2,5 kat artan genç işsizlik ile artık yeterli olmayan pasif istihdam politikalarının yanı sıra aktif istihdam politikaları ile genç işsizlik ile mücadele etmeye çalışmaktadırlar. Çalışma sonucu elde edilen bulgular genç işsizliğin, genel işsizlik oranlarının neredeyse 2 katı ve/veya daha fazla olduğu, genç işsizlikle mücadelede uygulanan politikaların ülkelerin işsizlik oranlarına bakıldığında yetersiz kaldığı veya işgücü piyasasına tam anlamıyla cevap veremediği sonucuna varılmıştır. Ekonomilerin birbirlerine entegrasyonu sonucu, yaşanan ekonomik krizlerin genç işsizlik üzerinde olumsuz yönde ciddi şekilde etkisi olduğu gözlenmiştir. Yapılan araştırma kapsamında eğitim seviyelerinin ülkelerin gelişmişlik durumuna göre genç işsizliğe etki ettiği ve ekonomilerin uluslararası düzleme taşınması ve yeni çalışma şekillerinin ortaya çıkması genç işsizlik üzerinde etkilerinin olduğu bir diğer çıkarımdır. Günümüzde hala çok yüksek genç işsizlik oranlarına sahip Güney Avrupa ülkelerinde yaklaşık 10 kişiden 2’si genç işsizliğe dahildir. Bu oran Türkiye’de daha düşük olsa dahi çoğu Avrupa Birliği veya OECD ülkelerine nazaran çok yüksek seviyededir.

Anahtar Kelimeler: Genç Nüfus, Genç İşsizlik, Güney Avrupa ülkeleri, İstihdam Politikaları

ABSTRACT

YOUTH UNEMPLOYMENT IN SOUTH EUROPE AND TURKEY: ISSUES AND POLICIES

Küpelioğlu, Büşra Özge

Master Degree, Labour Economy and Industrial Relations Supervisor: Doç. Dr.

İskender Gümüş

December 2021

Today, both developed and developing countries are in a struggle with the problem of unemployment. As a result of the researches, it was concluded that some disadvantaged groups (young, old, disabled, women, immigrants) suffered more from the unemployment problem. Within the scope of the study, how the youth unemployment rates of Turkey and Southern European (Italy, Spain, Greece) countries, which are similar in terms of their geopolitical positions and welfare regimes, have followed over the years, what problems youth unemployment causes on the individual, society and economy, and how these chronic It has been tried to compare how the problem is dealt with. Within the scope of the study based on Eurostat data, in these countries with an average of 9% to 16% young population, passive employment policies dominated until the 2008 Economic Crisis, youth unemployment that increased approximately 2.5 times with the crisis, and passive employment policies that are no longer sufficient, as well as active They are trying to fight youth unemployment with employment policies. The findings obtained as a result of the study have concluded that youth unemployment is almost 2 times and/or more than the general unemployment rates, the policies applied to combat youth unemployment are insufficient when looking at the unemployment rates of the countries or they cannot fully respond to the labor market. It has been observed that the economic crises experienced as a result of the integration of economies with each other have a serious negative impact on youth unemployment. Within the scope of the research, it is another inference that the education levels affect youth unemployment according to the development status of the countries, and the transfer of economies to the international level and the emergence of new working styles have effects on youth unemployment. In Southern European countries, which still have very high youth unemployment rates today, around 2 in 10 youth unemployment is involved. Although this rate is lower in Turkey, it is at a very high level compared to most European Union or OECD countries.

Keywords: Young Population, Youth Unemployment, Southern European countries,
Employment Policies

ÖNSÖZ

Victor Hugo'nun 'Bir ulusun büyüklüğü, nüfusun çokluğu ile değil akıllı ve fazilet sahibi insanların sayısı ile belli olur' sözünden hareketle günümüzde doğum oranlarının azalması, nüfusun yaşlanması beraberinde gençlerin ülke için ne kadar değerli bir kaynak olduğunu ve işsizlik sorununa maruz bırakılarak kayıp bir nesil ortaya çıkacağını gün yüzüne çıkartmıştır. Küreselleşme ve beraberinde yaşanan teknolojik gelişmeler ile gençlerin işgücü piyasası dışında değil, bilhassa içinde yer almasının önemlerine ve ülkelerin bu konudaki çabalarına değindik. Genç işsizlik konusuna ilgi duyan ve bu konuda çalışma yapmayı düşünen tüm araştırmacılara belirli ülkeler bazında yapılan açıklamalar ile fayda sağlayacağını umuyorum.

Tez süreci boyunca her aşamada, benden desteğini ve yardımlarını esirgemeyen, yol göstericiliği ile engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım sayın hocam, Doç. Dr. İskender Gümüş'e,

Lisans ve yüksek lisans eğitim sürecinde ders aldığım, üzerimde emeği olan Kırklareli Üniversitesi'nin tüm değerli hocalarına,

Hayatın getirdiği tüm zorlukları ve güzellikleri beraber göğüslediğim aileme, özellikle fedakarlıkların ve desteklerinden dolayı biricik anneme,

Hayatımın her döneminde aldığım tüm kararlara saygı duyan, yanımda olan, sürekli beni cesaretlendiren ve zorluklara karşı bana yardımcı olan sevgili eşim M. Emre Küpelioğlu'na sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Büşra Özge Küpelioğlu

Aralık 2021

Bursa

İÇİNDEKİLER

BEYAN	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vii
KISALTMALAR	x
TABLolar	xii

GİRİŞ	1
-------	---

1. BÖLÜM

İŞSİZLİK, GENÇ VE GENÇ İŞSİZLİK İLE İLGİLİ KAVRAMLAR	5
1.1. İşsizliğin Tanımı ve Kapsamı	5
1.2. İşsizlik Türleri	7
1.2.1. Açık İşsizlik ve Türleri	7
1.2.2. Gizli İşsizlik	9
1.3. İşsizliğin Teorik Temelleri	9
1.3.1. Klasik Yaklaşım	10
1.3.2. Keynesyen Yaklaşım	10
1.3.3. Yeni Yaklaşımlar	11
1.4. Genç ve Genç İşsizlik Tanımı	13
1.5. Genç İşsizliğe Neden Olan Faktörler	16
1.5.1. Genç İşsizliğe Neden Olan Makro Ekonomik Nedenler	18
1.5.2. Genç İşsizliğe Neden Olan Mikro Nedenler	25
1.5.3. Genç İşsizliğin Sonuçları	29

2. BÖLÜM

GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİNDE GENÇ İŞSİZLİĞİ: SORUNLAR VE POLİTİKALAR	35
2.1. İTALYA'DA GENÇ İŞSİZLİĞİ VE UYGULANAN POLİTİKALAR	35
2.1.1. İtalya'da İşsizlik	35
2.1.2. İtalya'da Genç Nüfus ve Genç İşsizlik Oranları	38
2.1.3. Genç İşsizliğin Yarattığı Sorunlar ve Uygulanan Politikalar	42
2.2. YUNANİSTAN'DA GENÇ İŞSİZLİĞİ VE UYGULANAN POLİTİKALAR	46
2.2.1. Yunanistan'da İşsizlik	46

2.2.2. Yunanistan’da Genç Nüfus ve Genç İşsizlik	47
2.2.3. Genç İşsizliğin Yarattığı Sorunlar ve Uygulanan Politikalar	52
2.3. İSPANYA’DA GENÇ İŞSİZLİK VE UYGULANAN POLİTİKALAR	56
2.3.1. İspanya’da İşsizlik	56
2.3.2. İspanya’ da Genç Nüfus ve Genç İşsizlik Oranları	58
2.3.3. Genç İşsizliğin Yarattığı Sorunlar ve Uygulanan Politikalar	64
3. BÖLÜM	
TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİ VE GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİ KARŞILAŞTIRMASI	67
3.1.TÜRKİYE’DE GENÇ İŞSİZLİĞİ VE UYGULANAN POLİTİKALAR	67
3.1.1. Türkiye’de Genç İşsizlik	67
3.1.1. Türkiye’de Genç Nüfus ve Genç İşsizlik	69
3.1.2. Türkiye’de Genç işsizlik Sorunu ve Uygulanan Politikalar	73
3.2. TÜRKİYE VE GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİNİN GENÇ NÜFUS, GENÇ İŞSİZLİK, GENÇ İŞSİZLİK SORUNUNA KARŞI UYGULADIKLARI POLİTİKALAR AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI	78
3.2.1. Türkiye ile Güney Avrupa Ülkelerinin Genç Nüfus ve Genç İşsizlik Oranları Bakımından Karşılaştırılması	78
3.2.2. Güney Avrupa ve Türkiye’de Genç İşsizliğe Yönelik Uygulanan Politikaların Karşılaştırılması	81
SONUÇ	83
KAYNAKÇA	87

KISALTMALAR

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
ANPA	: <i>Agenzia Nazionale per le Politiche Attive del Lavoro</i>
BOE	:Bank Of England
BM	:Birleşmiş Milletler
c	:Cilt
çev	:Çeviren
der	:Derleyen
ELSTAT	:Yunanistan İstatistik Kurumu
EPI	:EpiData Association
GİB	:Gelir İdaresi Başkanlığı
GSYİH	:Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ILO	:Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	:Dünya Bankası
INE	:İspanya Ulusal İstatistik Enstitüsü
ISTAT	:İtalya Ulusal İstatistik Enstitüsü
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
KOB	:Avrupa Birliği Katılım Ortaklığı Belgesi
md	:Madde
NASPI	:Nuova assicurazione sociale per l'impiego
NEET	:NE EĞİTİMDE NE İSTİHDAM OLAN GENÇLER
OECD	:Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
RG	:Resmi Gazete
S	:Sayı
SAGP	:Satın Alma Gücü Paritesi
Tar	:Tarih

TÜİK :Türkiye İstatistik Kurumu

ty :Tarih Yok

TABLÖLAR

Tablo 1: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Genç Nüfus Oranları 2011 – 2020.....	14
Tablo 2: Genç İşsizliğin Temel Nedenleri.....	16
Tablo 3: Gençlerin İstihdamı Önündeki Engeller.....	26
Tablo 4: İtalya İşsizlik Oranları 2008-2020.....	34
Tablo 5: İtalya’da Bölgelere Göre İşsizlik Oranları.....	35
Tablo 6: İtalya’ da Genç İşsizlik Oranları 2007-2020.....	37
Tablo: 7 İtalya’da Eğitim Seviyelerine Göre Genç İşsizliği 2012-2020.....	38
Tablo 8: İtalya’da Cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre ne istihdamda ne de eğitim ve öğretimde olan gençler (NEET oranları).....	39
Tablo 9: İtalya’da 2012 Yılı Sonrası Yapılan İşgücü Piyasası Reformları Özeti.....	42
Tablo 10: Yunanistan’da İşsizlik Oranı 2008 – 2020.....	44
Tablo 11: Yunanistan’da Genç İşsizlik Oranları 2007-2020	46
Tablo 12: Yunanistan’da Genç İşgücünün Yarı Zamanlı İstihdam Edilmesinin Ana Nedenleri.....	46
Tablo 12: Gençlerin Yarı Zamanlı İstihdam Edilmesinin Ana Nedenleri.....	47
Tablo 13: Yunanistan’da Eğitim Düzeyine Göre Genç İşsizliği 2012 -2020.....	48
Tablo 14: Yunanistan’da Cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre ne istihdamda ne de eğitim ve öğretimde olan gençler (NEET oranları).....	50
Tablo 15: İspanya’da Arası İşsizlik Oranları 2008-2020.....	55
Tablo:16 İspanya’ da Genç İşsizlik Oranları 2007–2020.....	57
Tablo 17: İspanya’da Eğitim Düzeyine Göre Genç İşsizliği 2012-2020.....	58
Tablo:18 İspanya’da Genç İşgücünün Yarı Zamanlı veya Geçici Olarak İstihdam Edilmesinin Ana Nedenleri.....	60
Tablo 19: İspanya’da Cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre ne istihdamda ne de eğitim ve öğretimde olan gençler (NEET oranları).....	61
Tablo 20: Türkiye’de İşsizlik Oranları 2008 – 2020.....	66
Tablo 21: Türkiye’de Genç İşsizlik Oranı 2007-2020.....	68
Tablo 22: Eğitim Durumuna Göre Türkiye’de Genç işsizlik Oranı 2012-2020.....	70
Tablo 23: Türkiye’de Cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre ne istihdamda ne de eğitim ve öğretimde olan gençler (NEET oranları).....	71
Tablo 24: Türkiye ve Güney Avrupa Ülkeleri Genç Nüfus Oranlarının Karşılaştırılması 2020.....	77

Tablo 25: Türkiye ve Güney Avrupa Ülkeleri Genç İşsizlik Oranlarının Karşılaştırılması 2012-2020 (15/24 Yaş).....	77
Tablo 26: Güney Avrupa ve Türkiye’deki NEET Oranlarının Karşılaştırılması.....	79

GİRİŞ

2. Dünya Savaşı döneminden 1970'lere değin işgücü piyasası altın çağını yaşamış, Keynesyen politikalar sonucu devlet eliyle tam istihdam politikaları uygulamaya başlanmış, işsizlik arızı işsizlik seviyelerinde gerçekleşmiştir. Refah devletlerinde devreye alınan Keynesyen politikalar sayesinde işsizlik oranları azalmış, kadın istihdamı oranları artmış, genel ücret düzeyleri yükselirken nitelikli niteliksiz işgücü arasındaki ücret farkları azalmıştır. Nitekim 1970'lerde yaşanan petrol krizleri ve ekonomik buhranları Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerde takip edince her alanda yaşanan dönüşüm süreçlerinden işgücü piyasası da nasibini almıştır. 1980 sonrası dönemde bu buhrandan kurtulmak için benimsenen Neo-liberal iktisat politikaları ile devlet işgücü piyasasında etkinliğini azaltmış ve işgücü piyasası uluslararası düzleme taşınmıştır.

Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler işgücü piyasasında esnekleşmeye neden olmuştur. Küreselleşme ile beraber işler ucuz maliyet girdilerinin olduğu yerlere taşınırken, teknolojik gelişmeler sayesinde işgücünden tasarruf imkanı doğmuştur. Nitelikli işgücüne olan talep artarken, niteliksiz işlere olan talep azalmıştır. Bunların devamında standart-dışı işler artmış, genel ücret seviyeleri azalmıştır. Oluşan bu durum karşısında dezavantajlı gruplar daha çok etkilenmiş, özellikle genç işgücünde ağır tahribatlara yol açarak onarılması güç sorunları beraberinde getirmiştir. Genç işsizlik oranlarının diğer işsizlik oranlarının neredeyse 2 katı ve/veya daha fazla olduğu genel durumda, oluşan tahribatın üstesinden gelebilmek amacıyla ülkeler genç işsizlik ile mücadele etmek adına formüller aramaya başlamıştır.

Tüm dünyada sorun haline gelen genç işsizlik, temelinde aynı probleme sahip Güney Avrupa ülkeleri ve Türkiye açısından değerlendirmeye çalışılacaktır. Bir tarafta IMF'ye göre gelişmiş ülke konumunda olan Güney Avrupa ülkeleri diğer taraftan gelişmekte olan Türkiye'nin genç işsizliğin yarattığı sorunlara ve bunlara müdahale araçları istatistiki veriler yardımıyla mukayese edilmeye çalışılacaktır.

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde işsizlik, genç ve genç işsizlik kavramları literatür taraması ile detaylı bir biçimde incelenmiş, işsizliğin ve genç işsizliğin teorik temelleri anlatılmaya çalışılmıştır. Üretim faktörlerinin en önemli kaynağı emeğin istihdam edilememesi sonucu ortaya çıkan işsizlik, birde genç nüfusu etkisi altına aldığı anda ortaya mücadele edilmesi gereken bir sorun dizisi çıkmaktadır. Ancak sorunun nasıl ortaya çıktığını, neden kaynaklandığını veya bu konuda ortaya atılan teorileri incelemeden konu hakkında yorum yapmak veya ülkeler arasında mukayese etmek yanlış olurdu. Kavramlar üzerinde ortak paydada buluşmanın yanı sıra her tanım farklı unsurlardan içermektedir.

Çalışmanın ikinci bölümünde Güney Avrupa ülkelerinin istatistiki verilere dayanarak ülkelerinde genç işsizliğin neden kaynaklandığını ve bu soruna karşı nasıl önlemler aldıkları ve uygulanan emek piyasası politikalarına yer verilmiştir. Dünya Bankası (IMF) verilerine göre gelişmiş ülke konumunda yer alan İtalya-İspanya-Yunanistan işsizlik oranlarına bakıldığında çoğu Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin çok üzerinde kalmaktadır. Özellikle 2008 Ekonomik Krizi ile beraber kötü olan işsizlik oranları daha da kötüleşmiştir. Gere işgücü ise bu durumdan genel işgücüne oranla daha fazla etkilenmiş ve zaman zaman her 2 kişiden 1 'inin işsiz kaldığı ülke ve durumlar yaşanmıştır. Zaman içinde ülkelerin kabul ettiği ekonomi ve iktisat politikalarının değişimi işsizlikle mücadelede uygulanan yöntemleri de değiştirmektedir.

Çalışmanın son kısmında ise Türkiye ve Güney Avrupa ülkelerinde genç işsizlerin durumunu, genç işsizlikle mücadele yöntemleri ve uygulanan politikalar karşısında elde ettikleri sonuçlar karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Çalışılan ülkeler OECD ve AB ortalamasının çok üzerinde genç işsizlik oranlarına sahiptir. Emeğin uluslararası düzleme taşınması ve yaşanan teknolojik gelişmeler yeni çalışma şekilleri ortaya çıkarmış bazı durumlarda emekten tasarrufa gidilmiştir. Oluşan bu gelişmeleri ekonomik krizlerin de tetiklemesi dezavantajlı grup yapısına sahip genç işsizlik üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Buna karşılık ülkeler işsizliğin ekonomik, sosyal ve psikolojik sonuçlarını ortadan kaldırmak adına mücadele politikaları uygulamaya başlamışlardır. Gerek emek piyasası politikaları ile istihdam ve

girişimciliği artırmak adına alınan önlemler gerekse işsiz kalan bireylerin işgücü piyasasından uzaklaşmaması ve sonuçlarından fazla etkilenmemesi adına alınan önlemler uygulamaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞSİZLİK, GENÇ VE GENÇ İŞSİZLİK İLE İLGİLİ

KAVRAMLAR

Üretim faktörlerinin en önemli kaynağı emeğin istihdam edilmemesi sonucu ortaya çıkan işsizlik, birde genç nüfusu etkisi altına aldığı anda ortaya mücadele edilmesi gereken bir sorun dizisi çıkmaktadır. Bu bölümde işsizlik ve genç kavramının tanımı, türleri, teorik temelleri ve sonuçları anlatılmaya çalışılacaktır.

1.1. İşsizliğin Tanımı ve Kapsamı

Uluslararası kuruluşlar, ulusal kuruluşlar, teorik yaklaşımlar, yazarlar, işsizlik kavramını genel esasları itibari ile ortak bir paydada buluştururken, her birinin tanımında ayırt edici unsurlar bulunmaktadır. Türkçe de “iş” kökünden türemiş olan işsiz kavramı en genel tanımıyla; arz ettiği emeği karşılığında gelir sağlayabilecek bir işi bulunmayan kişilere denir. Sosyo-ekonomik bu olguya ise işsizlik denir. Birey ve toplum açısından farklı şekilde tanımlanan işsizlik, birey açısından tüm koşulları sağlamasına karşın emek piyasası dışında kalmış kişiyi ifade ederken, toplum açısından ise en değerli üretim faktörü olan emeğin kullanılmaması olarak tanımlanır.

Literatürdeki genel tanımına göre işsizlik; çalışma çağındaki nüfusun (15-64 yaş) emsal iş ve cari ücret düzeyinde, çalışma yeteneği ve isteği olmasına rağmen kendi inisiyatifi dışında emek piyasası içerisinde aktif olarak faaliyet göstermeme durumudur. Literatüre bakıldığı zaman kişinin işsiz sayılabilmesi için çalışmaya nitelik/vasıf bakımından uyumlu olması, cari ücret düzeyini kabul etmiş olması ve kendi inisiyatifi dışında emek piyasasına katılmamış olması gerekmektedir.

Klasik iktisat göre “bir ülkedeki işgücü düzeyi ile istihdam düzeyi arasında ortaya çıkan fark” olarak tanımlanan işsizlik (Korkmaz ve Mahiroğulları, 2007; 15); emek arz ve talebinin dengede olmaması durumunu ifade etmektedir. Bu bağlamda emek arzının emek talebinden fazla olması

veya emek talebinin emek arzı karşısında yetersiz kalması durumu işsizliği meydana getirir. Klasikler her arz kendi talebini yaratır ilkesi ile hareket etmekte emek arz ve talebinin sayısal olarak her zaman dengede olacağını piyasadaki dengesizliği ücretlere çok yüklenmesine bağlamaktadır.

Diğer taraftan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) işsizliği tanımlarken belli kriterlere dayandırarak genel esaslar dışına çıkmamıştır. ILO'nun standart işsiz tanımı referans dönemi içinde işi olmama, iş arıyor olma ve işe başlamaya hazır olma kriterlerini taşımaktadır. ILO bu kriterlere dayanarak işsizlik kavramını kategorilere ayırmış ve şu şekilde sıralamıştır. İşsiz; iş sözleşmesinin sona ermesi yahut işyerinin tatile girmesinden ötürü bir işe sahip olmayan, belirli zaman süresinde çalışmaya hazır olan (geçici hastalıklar hariç) ve ücretli iş talep eden, daha önce hiçbir işi bulunmayan yahut işteki son durumu belli olmayan veyahut çalışmayı bırakan kimseler, hemen çalışmaya başlayabilecek olan ve belirlenen zamanı takip eden tarihte yeni bir işe girmeye hazır bulunan, işi olmayan kimseler, ücret ödemeksizin geçici ve belirsiz bir süre için çalışıp da işten çıkarılmış kimselerdir (Özlem Işığışık, 2017;55).

Nitekim Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) yapılmış tanımlamaların dışına çıkmayarak işsizi 'Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde aktif iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler' olarak tanımlamıştır (Tüik, 2021). Tanımda görüldüğü üzere ILO'nun 3 temel kriteri TÜİK tanımlanmasında da yer almaktadır. Bunun yanı sıra tanımdaki diğer kriterler yıllar içinde çeşitli sebepler ile değişime uğramış olsa da genelleştirilmiş işsizlik tanımının dışında bırakılmıştır.

1.2.İşsizlik Türleri

İşsizlik olgusunun nedenleri araştırıldığında, ülkelerin gelişmişlik düzeyi, emek piyasasının yapısı, yapısal ve dönemsel koşullara bağlı çok farklı açılımlar ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda aynı neden ve aynı sonuçtan doğamayan işsizlik konusunda, sınıflandırma yapma gereği ortaya çıkmıştır. Yapılan sınıflandırmalar ülkenin yapısı, teorisyenin dünya görüşü, yazarın konuya verdiği öneme göre farklılık gösterip mutlak olmadığı gibi, yaygın olarak ‘açık işsizlik ve gizli işsizlik’ olarak sınıflandırılmaktadır.

1.2.1.Açık İşsizlik ve Türleri

Literatürdeki genel işsizlik tanımı aynı zamanda açık işsizlik kavramını da kapsamaktadır. Cari ücret düzeyinde iş arayanların çalışma arzu ve yeteneğinde olmasına rağmen emeği ile gelir elde edecek iş bulamayanların toplamı açık işsizliği tanımlamaktadır. İşsizliğin mutlak bir nedeni olmadığı için açık işsizlik kendi içinde oluş sebeplerine bağlı olarak sınıflara ayrılmaktadır. Bu sınıflandırma teorisyenin dünya görüşü, ülkelerin ekonomik ve sosyal yapısına göre değişiklik gösterse de geleneksel olarak; yapısal, konjonktürel, mevsimlik, teknolojik, geçici olmak üzere beş başlığa ayrılmaktadır.

1.2.1.1.Yapısal İşsizlik

Toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısında meydana gelen değişimler sonucu ortaya çıkan yapısal işsizlik; işgücü talebinde meydana gelen değişikliği işgücü arzının karşılayamaması, emek mobilitesini kısıtlayan unsurların devreye girmesi, emek piyasasında birçok alt piyasa olması nedeniyle mevcut açık işler ile iş arayanların bir araya gelmemesi veya gelseler dahi nitelik yönünden farklı olması, ülkede yaşanan nüfus artışı sebebiyle istihdam olanaklarının aynı hızla artış göstermemesi, iktisadi ve teknolojik değişmeler sonucu ürüne olan talebin azalması ile o sektörün emek piyasasında artık yer almaması, ekonomik yapıda meydana gelen tarım sektöründen, sanayi ve hizmet sektörüne geçiş ile işlerin ve işçi portföyünün değişmesi ile ortaya çıkan işsizlik olarak tanımlanabilir.

1.2.1.2.Konjonktürel İşsizlik

Ekonomik faaliyetlerdeki dönemsel iktisadi dalgalanmalar sonucu talep daralmasına bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik türüdür. Üretilen mal ve hizmetlere olan talebin düşmesi; ekonomik canlılığı, üretimi ve yatırımı kısıtlayarak daha az sayıda işgücü kullanılmasını gerektirdiğinden konjonktürel işsizlik meydana gelir. Gelişmekte olan ülkelerde görüleceği gibi gelişmiş ülkelerde de görülebilir. Diğer taraftan ürünlerin dayanıklılık süresi uzadıkça konjonktürel işsizlik daha uzun sürelerle yayılmaktadır. Bu süre geçici işsizlikten daha uzun olmakla beraber yapısal işsizlikten ise daha kısadır.

1.2.1.3. Mevsimsel İşsizlik

Mevsim değişimleri ve iklim koşullarına bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik türüdür. Hava koşulları sonucu üretimde meydana gelen aksamalar sonucu arz yönlü mevsimsel işsizlik oluşurken, hava koşulları sonucu üretilen mal ve hizmetlere olan talebin düşmesi ile talep yönlü mevsimsel işsizlik meydana gelmektedir. Talep daralması yönü ile konjonktürel işsizlik ile karıştırılması olası olmasına rağmen mevsimsel işsizliğin beklenen ve sistematik özellikli olması ile konjonktürel işsizlikten ayrılmaktadır. Diğer taraftan mevsimsel işsizlikle mücadelenin sınırlı oluşu diğer işsizlik türlerinden mevsimsel işsizliği ayırmaktadır. Genellikle tarım sektöründe görülmekle beraber turizm, tekstil, kum, taş sektörlerinde de görülmektedir.

1.2.1.4.Teknolojik İşsizlik

Otomasyona dayalı yüksek teknolojiler ile emek tasarrufu sağlayan tekniklerin kullanılması sonucu ortaya çıkan işsizlik türüdür. Yeni teknolojiler, kapital yoğun buluşlar ile üretim tekniklerinin üretim sürecine dahil edilmesi, daha az insan gücü ile daha fazla üretimin olanaklı hale gelmesi işgücünün kullanılmamasına yol açmakta böylece işsizlik meydana gelmektedir. Meydana gelen bu işsizliği birçok yazar ikincil etkisine dayandırmakta, kısa dönemde işsizlik oluşsa da uzun dönemde yaratılan iş ve meslekler ile teknolojik işsizliğin ortadan kalkacağını söylemektedir.

1.2.1.5. Geçici İşsizlik (Friksiyonel – Arızı)

Emek arz ve talebi dengede iken, çeşitli nedenler ile iş değiştirmek isteyenlerin belli bir zaman dilimi içerisinde işsiz kalma durumu olarak tanımlanır. İşgücü piyasasında açık işlerin olması ile beraber, bilgi yetersizlikleri, bir işten diğerine hareket etme maliyetinin olması, örgütlenme veya organizasyon sorunları arızı işsizliğin seviyesini ve süresini belirlemektedir. Örneğin bir işten diğerine hareket etmenin maliyeti ne kadar düşük olursa, arızı işsizliğin süresi o kadar kısalmaktadır veya piyasadaki açık işlerin bilgisine ulaşmak ne kadar zor ise, o süre kadar arızı işsizliğin süresi uzayacaktır. Ancak bu işsizlik seviyesi asla 0 olmamakta piyasanın sağlıklı bir ekonomiye sahip olması için %2-3 oralarında süreklilik göstermelidir. Diğer işsizlik türlerine istinaden, emek mobilitesinin bir piyasanın ne kadar sağlıklı bir işlerliğe sahip olup olmadığını gösterdiği için bu işsizlik türü olumlu karşılanmaktadır. Kimi yazarlar ilk iş aramaya başlayanları da bu gruba dahil etmiştir.

1.2.2. Gizli İşsizlik

Esas itibarıyla gizli işsizlik analitik bir kavramdır. Üretim teknolojisi sabit kalmak koşuluyla kişinin fiilen işsiz olmayıp, elinde olan veya olmayan nedenler ile toplam üretime çok az ya da hiç katkısı bulunmamasıyla ortaya çıkan işsizlik türüdür. Görünürde bir iş ve çalışma görülmekte olup marjinal verimlilik düzeyi sıfır ve/veya sıfıra çok yakındır. İlk kez sanayi sektöründe, işsiz kalan bazı işçilerin mesleği dışında daha az verimli bir işte çalışmasını açıklayan kavram olarak ortaya çıkan gizli işsizlik genellikle tarım ve kamu sektörlerinde görülmektedir. Açık işlerin az olması veya çalışma koşullarının uyumsuz olması sebebiyle iş aramaktan vazgeçen gücümüş işçiler de bazı yazarlar tarafından bu grubun içine dahil edilmektedir.

1.3. İşsizliğin Teorik Temelleri

İktisatçıların; piyasa kavramına bakış açıları, piyasaya müdahale araçları ve piyasa yapılarını farklı olarak yorumlaması neticesinde işsizlik olgusunun neden ortaya çıktığı konusunda fikir ayrılıklarına düşülmüş ve farklı teoriler ortaya atılmıştır. Bunun yanı sıra kabul gören mevcut teorinin yıllar içinde değişen ekonomik ve sosyal koşullar içinde işsizlik olgusunu açıklamada

yetersiz kalınca, yeni teoriler ortaya atılmıştır. Nitekim 1929 ekonomik buhranı öncesinde hakim olan Klasik Teori, 1929 tarihinde yaşanan işsizlik olgusunu açıklamada yetersiz kalınca yerini Keynesyen Teorinin almasına yol açmıştır. Aynı olay 1970'lerde yaşanan işsizliği açıklamada yetersiz kalan Keynesyen Teorinin yerini, Yeni Yaklaşımlar'ın alması şeklinde tekerrür etmiştir. Bu bağlamda işsizlik sorununa ilişkin üç temel yaklaşımdan söz edilebilir. Bunlar; Klasik Yaklaşım, Keynesyen Yaklaşım ve Yeni Yaklaşımlar'dır.

1.3.1. Klasik Yaklaşım

Klasik Yaklaşım görüşlerinin kaynağı olan Mahreçler Kanunu'na göre; emek piyasası tam rekabet piyasası olarak nitelendirmiştir. Tam rekabet piyasasında emek arz ve talebi karşı karşıya gelerek bir denge ücret seviyesi oluşturmakta ve Klasik Yaklaşım' a göre herkes bu ücret seviyesinde iş bulabilmektedir. Bu nedenle işsizlik diye bir sorun yoktur çünkü her emek talebi emek arzı ile denge noktasında buluşacağından oluşan işsizlik tamamen gönüllü ve geçici işsizliktir. Bunların yanı sıra nüfus artışını azaltma, işgücü niteliğini geliştirme dışında piyasaya müdahale edilmemeli edildiği takdirde işsizlik meydana geleceği ileri sürülmektedir.

1.3.2. Keynesyen Yaklaşım

İşsizliği bir sorun olarak görmeyen Klasik Yaklaşım, 1929 Ekonomik Buhran ile yaşanan işsizliği açıklamada yetersiz kalmış böylece yaptığı önermelerde geçerliliğini yitirmiştir. Tam istihdamın otomatik olarak sağlanması konusunda tıkanan Klasik Yaklaşımın yerini, devletin ekonomiye aktif şekilde müdahale etmesi gerektiğini savunan Keynesyen Yaklaşım almıştır.

İngiliz İktisatçı John Maynard Keynes, 1936 yılında çıkardığı ‘İstihdam, Faiz ve Paranın Genel Teorisi’ adlı eseri ile işsizlik sorununa yeni bir bakış açısı getirmiştir. Keynes'e göre; mevcut işsizlik toplam talep yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Yüksek istihdam ve yüksek alım gücü esas alınarak toplam talep artırılmalı buda devletin iş yaratmak amacıyla yaptığı kamu harcamalarını ve yatırımlarını artması ile sağlanmalıdır. Klasik iktisadın denge kavramından vazgeçmeyen Keynes, bu denge noktasının kendiliğinden

kurulamayacağını bunun içinde hükümetlerin aktif müdahaleleri ve makro politikaları ile toplam talep artırılarak denge noktasının yeniden oluşacağını belirtmiştir.

Hükümetler tarafından uygulanan makro politikalar, sürdürülebilir büyümeyi beraberinde getirerek iç piyasada toplam talep artmış ve Keynesyen Yaklaşım 1945-1970 yılları arasında altın çağını yaşamıştır. Ancak 1970’lerde başlayan stagflasyon sorununa çözüm üretemeyen Keynesyen Yaklaşım yerini Yeni Yaklaşımlara bırakmıştır.

1.3.3.Yeni Yaklaşımlar

1973 ve 1979 yıllarında yaşanan petrol krizi beraberinde artan işsizlik ve yüksek enflasyon oranları getirmiştir. Yaşanan bu kriz başta gelişmiş Avrupa ülkeleri olmak üzere tüm Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ülkelerini de etkisi altına almıştır. Yaşanan stagflasyon dönemi içerisinde Keynesyen Yaklaşımların yetersiz kalması Yeni Yaklaşımların öne sürülmesine neden olmuştur.

Ataman’a göre; Ortodoks Teoriler olarak adlandırılan Klasik ve Keynesyen Teorilerin belirli bir zaman sonra geçerliliğini yitirmesinde iki teorinin de eksik yanlarının olmasından kaynaklanmaktadır. Klasik teori tam istihdamı otomatik olarak sağlayan mekanizma konusunda tıkanırken, Keynesyen teori fiyatların düşme yönünde katı olduğunu söylemesine karşın, bu katılığın nedenlerinin açıklanması konusunda yetersiz kalmıştır (Ataman, 1998; 63). Bu duruma istinaden ortaya çıkan Yeni Yaklaşımlar, Klasik Yaklaşım ve Keynesyen Yaklaşımın yeniden yorumlanması şeklinde tanımlanabilir. Klasik Yaklaşımın yeni yorumları olan İş Arama Teorisi ve Konjonktür Devresi Teorisi, Keynesyen Yaklaşımın yeni yorumları İş Kontratları, İçerdekiler – Dışardakiler Teorisi ve Etkin Ücret Teorisi Yeni Yaklaşımın alt başlıklarını oluşturmaktadır.

1.3.3.1. İş Arama Teorisi

İş arama teorisi; serbest rekabetin tam bilgilendirme varsayımından hareket ederek, ne işçi nede firmanın işgücü piyasası hakkında tam ve eksiksiz bir bilgiye sahip olmadığını ileri sürmektedir. Bu teoriye göre işgücü

piyasasında daima işsizler ve boş işler mevcuttur. Ancak bu ikilinin karşı karşıya gelmesi hem zaman hem de maliyetli bir süreçtir. Klasik Yaklaşımdan farklı olarak kişinin gönülsüz şekilde işsiz kalacağı da bu teoride açıklanmaktadır. Kişi çalışmak ile çalışmamak arasında tercih yapmanın yanında 'iş araması' da yapmak zorundadır. Bu durumda Klasik Yaklaşımdan farklı olarak kişinin karar verme süreci değişmiş, faydanın maksimum olduğu noktada iş arama süreci de durdurulacaktır.

1.3.3.2. Konjonktür Devresi Teorisi

Bu teori arz ve talebin birbirleri ile ilişkili olduğu hareketinden yola çıkar. İşsizliğe teknolojik işsizlik boyutundan bakarak; teknolojik değişimin çok hızlı gerçekleştiğini buna karşılık vermenin ise aynı oranda olmadığını söylemektedir. Yaşanan teknolojik değişimleri de hem arz hem de talep kökenli unsurları olduğunu ve bu unsurların üzerinde durulması gerektiğini belirtir. Söz konusu teknolojik değişimler iki aşamadan geçmektedir. Birinci aşama Şok Dönemi; var olan mevcut denge değişerek yeni denge yaratır, ikinci aşama Yayılma Dönemi, değişen dengeler içinde sistemin piyasaya entegre olma sürecidir. Özellikle sermayenin emek yerine ikame edildiği otomasyon dönemlerini ele alarak Klasik Yaklaşımın gönüllü işsizler olarak nitelendirdiği işsizliğin sadece gönüllü olmadığını gönülsüz de olabileceği belirtilmiştir.

1.3.3.3. İş Kontratları Teorisi

Baily, Gordon ve Azariadis tarafından geliştirilen bu teori, nominal ücretlerden ziyade reel ücretlerin aşağı doğru yapışkan olduğu fikri üzerine inşa edilmiştir (Bewley, 1998; 464). Zımni Sözleşme Teorisi olarak da adlandırılan teori, sermaye piyasasına erişimin kısıtlanmış olduğunu ve işçilerin riskten kaçındığı hipotezi üzerine durmaktadır. Zımni sözleşmeler ile işgücü miktarı ve işgücüne ödenecek ücret belirlenmektedir. Belirlenen süre boyunca ekonomik yapıda meydana gelen dalgalanmalar zımni sözleşme yapan işçileri etkilememektedir.

1.3.3.4. İçerdekiler Dışardakiler Teorisi

İngiltere’de yaşanan yüksek işsizlik oranlarına rağmen ücret artışlarının devam etmesi üzerine yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Teoriye göre “içerdekiler” kavramı firmada istihdam edilen işçileri temsil ederken “dışardakiler” kavramı iş arayan iş gücünü temsil etmektedir. İşsizlik oranlarının yüksek olduğu bir dönemde ücretler yukarı doğru hareket etmeye katı olarak bilinir. Ancak İngiltere’de durumun tam tersi olması üzerine yapılan araştırmalar sonucu, firmada istihdam edilen işçiler yerine dışarıdakilerin ikame edilememesi firmanın katlanmak zorunda olduğu maliyetlerden kaynaklandığını göstermiştir. Firma bu maliyetlere katlanmamak amacıyla içerdekiler ile pazarlığa oturmuş ve ücret artışları yaşanmıştır. Gönülsüz işsizlik ierdekilerin mevcut gücü ile açıklamıştır.

1.3.3.5. Etkin Ücret Teorisi

Etkin Ücret Teorisi; ücret ile emeğin arasında doğrusal bir ilişki olduğunu savunmaktadır. Teoriye göre emeğin niteliği arttıkça ücretler de artacaktır. Firmaların işgücüne yüksek ücret ödemesi sonucu, yeni istihdam alanları yaratılamayacak ve işgücü piyasasında belli bir işsizlik meydana gelecektir. Firmalar oluşan işsizlik sonucu ücretleri düşürme eğilime gitmesi gerekirken, ücretlerdeki herhangi bir düşüş istihdam edilenlerin üretkenliğini düşüreceğinden ve firmanın kar maksimizasyonuna zarar vereceğinden böyle bir eğilime gitmemektedir.

1.4. Genç ve Genç İşsizlik Tanımı

Gençlik kavramı üzerine biyolojik, demografik, psikolojik, sosyolojik açıdan birçok tanımlamaya rastlamak mümkün olsa da evrensel bir tanım henüz yapılmamıştır. Uluslararası ve ulusal dünya da genç kavramı belli başlı kategorilerin içinde tanımlanmıştır.

Birleşmiş Milletler (BM) tanımlamasına göre gençlik; çocuk bağımlılığından yetişkin bağımsızlığına doğru bir geçiş dönemidir. Bu grubu tanımlamanın en kolay yolu yaş aralığı belirlemekten geçmektedir. BM, ILO, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve benzeri kuruluşlar 15-24 yaş arasındaki kişileri genç olarak kabul etmişlerdir. Bunun yanı sıra TÜİK,

işgücü ve yapı istatistiklerinde de 15-24 yaş aralığını genç olarak kabul etmiştir.

Diğer taraftan istihdam politikalarının kapsam alanlarına göre de gençliğin yaş sınırları çizilmektedir. İngiltere’de genç istihdam politikaları 16-18 yaş grubunu kapsar iken, İtalya’da 14-29, Güney İtalya’da ise 14-32 yaş gruplarını kapsamaktadır (O’ Higgins, 1994: 1). Bu doğrultuda yaş kategorisinde genel kabul gören sınırlama, üst sınıfta ülkeden ülkeye farklılık gösterirken alt sınır kişinin zorunlu eğitimden ayrıldığı dönem olarak kabul görmektedir.

Genç kavramının evrensel bir tanımlaması olmaması nedeniyle genç işgücü kavramını tanımlamadan önce işgücü kavramını tanımlamak daha doğru olacaktır. İktisadi olarak işgücü kavramı; mevcut istihdam edilen nüfus ile işsiz olanların toplamını ifade etmektedir. Genç kavramı ise genel olarak, somut bir yaş aralığında tanımlandığı için genç işgücünü; seçilen gençlik yaş aralığında bulunan, emek arz eden, çalışan veya çalışabilir durumda olma niteliğini taşıyan kimse olarak tanımlayabiliriz. Bu çerçevede ILO, BM gibi uluslararası kuruluşlar gençlik çağını 15-24 yaş olarak kabul ettiğinden bu yaş aralığında bulunan kişileri genç işgücü olarak kabul etmiştir. Ülkemizde ise yürürlükte bulunan 4857 sayılı İş Kanunu’nda genç işgücüne dair bir sınırlandırma yapılsa da 15 yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılmasının yasak olduğunun belirtilmesi, TÜİK’un gerçekleştirdiği işgücü ve yapı istatistiklerinde 15-24 yaşını genç olarak kabul etmesi, genç işgücü yaş aralığının 15-24 arası olduğu teyit edilmektedir. Ancak incelenen konuya göre TÜİK yaş aralığında genişletmeye gidebilmektedir. Örneğin; ‘‘Gençlerin İşgücü Piyasasına Geçişi ‘’ konulu araştırmada, yaş aralığını 15-34 yaş olarak belirlemiştir.

Literatürde genç işsizlik terimi için farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Ancak ILO, BM, OECD’nin işsiz, genç ve genç işgücü adına yaptığı benzer tanımlamalar genç işsizlik kavramının genel sınırlarını çizmek de yeterli olmaktadır. Bu bağlamda genç işsiz; çalışma arzu ve gücüne sahip, cari ücret düzeyinde iş aradığı halde kendi arzusu dışında işsiz kalan, 15-24 yaş

aralığında bulunan kişiye denir. Bu şekilde ortaya çıkan işsizlik olgusuna ise ‘genç işsizlik olgusu’ denmektedir.

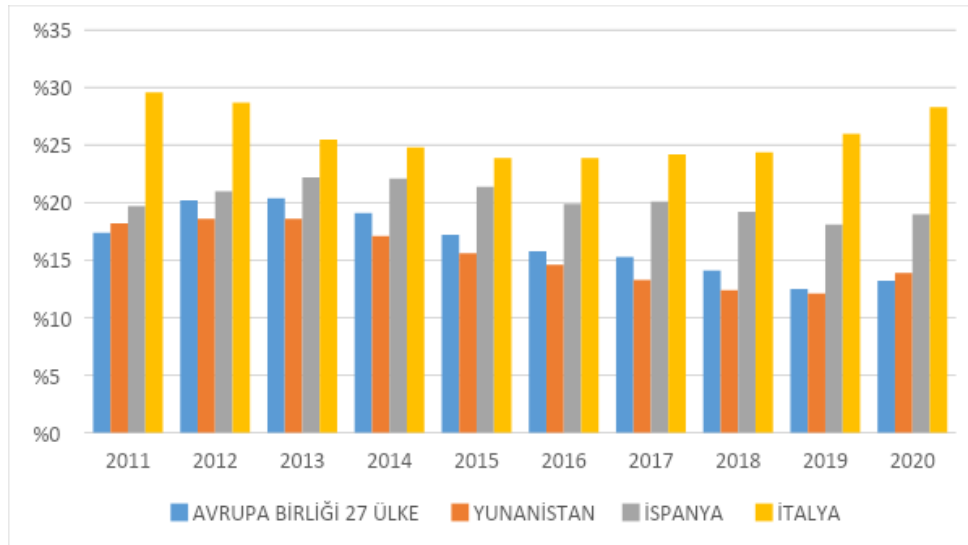
Genç işsizlik oranı; 15-24 yaş aralığında bulunup çalışamayan genç işsizlerin, toplam genç işgücüne oranlanması ile hesaplanır. (OECD 2021). Oranın sıfır olması durumunda genç işgücünün tamamının istihdam edildiği sonucuna varılmaktadır. Tüm ülkelerin gayesi bu genç işsizlik oranını sıfıra indirmektedir.

OECD, genç işsizlik oranına ek olarak NEET (*not in education, employment or training*) terimini oluşturarak genç işsizliğe farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bu kavram (Kılıç, 2014: 122) tarafından Türkçeye ‘ne istihdamda, ne eğitimde, ne yetiştirme de’’ olan 15-29 yaş arasındaki gençler olarak çevrilmiştir.

NEET; herhangi bir eğitim veya öğretim programında yer almayıp, aynı zamanda istihdam edilmeyen 15-29 yaş arasındaki gençleri tanımlamak üzere kullanılmaktadır. (Dama, 2017: 9; Kılıç, 2014: 123). Genç işsizliğe yönelik uygulanan eğitim ve istihdam politikaları temel eğitimini tamamlamış ve henüz işgücüne katılmamış kişileri kapsamına dahil etmemektedir.

Tablo 1: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Genç Nüfus Oranları

2011 – 2020

Kaynak; <https://ec.europa.eu/eurostat/2020/09/11>

Özellikle gelişmekte olan ülkelerde nüfus açısından önemli bir yere sahip olan genç işgücünün işsiz kalmasının sonuçları gerek ekonomik gerekse sosyo-psikolojik olarak olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Tablo1’de görüldüğü üzere göz ardı edilemeyecek düzeyde olan NEET oranları işsizlik ile mücadelede dikkat edilmesi gereken etmenlerin yanında yer almaya başlamıştır. Kapsam dışı kalan gençliğin oluşturduğu sorunların çözümlenmesinde ise NEET oranı dikkate alınarak genç işsizlik göstergelerindeki eksikliklerin tamamlanması hedeflenmiştir. Son yıllarda AB, OECD ve ILO NEET gençliğine yönelik projeksiyonlar üretme çabası içindedirler (Kılıç, 2014: 122-123).

1.5. Genç İşsizliğe Neden Olan Faktörler

II. Dünya Savaşı’ndan sonra ve özellikle 1970’li yıllarda başlayan ekonomik durgunluk ve gerileme ile genç işsizlik sorunu ortaya çıkmıştır. Gerek endüstrileşme sürecini tamamlamış ülkeler gerekse gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biri olan genç işsizliğin nedenleri konusunda çok sayıda kuram ve görüş ileri sürülmüştür. Bunlar makro ve mikro nedenler olmak üzere, çok sayıda farklı değişkene bağlanmaktadır. 1979 yılında Freeman tarafından hazırlanan Genç İşsizliğin Temel Nedenleri tablosu, bahse konu olan değişkenleri talep ve arz yönlü olarak iki kategoriye ayırmıştır.

Tablo 2: Genç İşsizliğin Temel Nedenleri

Genç İşsizliğin Nedenleri	Talep Yönü	Arz Yönü
Mevcut İşler	Ekonomik koşullar nedeniyle gençlere yönelik kısıtlı iş imkanı vardır.	Düşük seviyeli kabul edilen ve tercih edilmeyen çok sayıda iş vardır.
Ücretler	Asgari ücret ve diğer katı düzenlemeler düşük seviyeli işlerin sayısında azalma meydana getirir.	Gençlerin rasyonel olmayan ücret talepleri nedeniyle çok sayıda düşük seviyeli doldurulmamış işler vardır.
Mobilite	Genç işsizlik esas nedeni kısa dönemli geçici işlerin mevcut olmasından kaynaklanmaktadır.	Genç işgücü yüksek mobiliteye sahiptir.
Davranışlar/ Tavırlar	Gençlerin geleceği olan bir iş istemesi, buna karşılık işverenlerin tecrübeli çalışan talep etmesi, tecrübesiz genç işgücü talebini azaltır.	Gençler cari ücret düzeyinde çalışmak yerine işsizliği/boş zamanı tercih ederler.
Nitelikler	İşveren tarafından, genç işgücünden çalışılarak kazanılan niteliklerin beklenmesi tecrübesiz genç işgücü talebini azaltır.	Gençler işgücü piyasasına girecek eğitim ve tecrübeden yoksundur.
Genç Nüfusun Hızlı Artışı	İşgücü piyasası gençler için iş imkanları ortaya çıkarır.	Genç nüfus hızla artmaktadır.
Alternatif İşler / Çalışma	Gençler yasadışı/kayıtdışı ekonomik faaliyetlerden yüksek gelir elde etmektedirler.	

Kaynak: Richard, 1979, 7

Freeman, genç işsizliğin nedenlerini iki farklı boyutta değerlendirmiştir. Ancak bu değerlendirme genç işsizlik nedenlerinin iskeletini oluştursa dahi ülkelerin demografik yapılarını, eğitim ve istihdam politikaları gibi değişkenleri ele almayarak tam anlamı ile genç işsizliğinin nedenlerini açıklamada yetersiz kalmıştır.

Genç işsizliğin nedenlerinin doğru şekilde tespit edilmesi, genç işsizlikle mücadelede doğru politikaların uygulanmasının başında gelmektedir. İnsan yaşamının en önemli ve verimli olması gereken gençlik döneminde işsiz kalmak hem bireysel hem de toplumsal anlamda önemli sorunlara yol açmaktadır. Bu bağlamda genç işsizliğin makro ekonomik ve mikro nedenleri ana hatları ile ele alınacaktır.

1.5.1.Genç İşsizliğe Neden Olan Makro Ekonomik Nedenler

Genç işsizliğin oluşumunda çok sayıda farklı değişkenler mevcuttur. Ön plana çıkanları sıralayacak olursak; toplam talep, ekonomik durgunluk ve krizler, demografik yapı, işgücü ve eğitim politikalarının/sistemlerinin yetersizliği, ücret politikaları asgari ücret uygulamaları şeklinde sıralanabilir.

1.5.1.1. Toplam Talep Yetersizliği

Emeğin talebi olmayan yerde emek arzının istihdam edilmesi mümkün değildir. Bu bağlamda toplam talepte meydana gelen bir değişim işsizliğe ters oranda etki etmektedir. Nasıl ki toplam talepte meydana gelen bir daralma genel işsizliğe etki ediyorsa genç işsizliğine de etki etmektedir. Toplam talepte meydana gelen bir azalma genç işsizliği artırırken, toplam talepte meydana gelen bir artış genç işsizliği azaltma yönünde hareket ettirir.

Yapılan tahmini araştırmalara göre toplam talepte meydana gelen değişimler ters oranda genel işsizliği %1 oranında etkilerken genç işsizliği %2 oranında etkilemektedir. Bu nedenlerin başında; genç işgücünün yetişkin işgücüne oranla daha az yükümlülüklerinin bulunması, genç işgücünün yetişkin işgücüne göre işten çıkarılma maliyetinin daha düşük olması, yasal istihdam güvencelerinde yetişkinlere nazaran daha az yararlanabilmeleri şeklinde sıralanabilir.

1.5.1.2. Ekonomik Durgunluk ve Krizler

Genç işsizliğe neden olan bir diğer etkende ekonomik kriz ve durgunluklardır. Genel bir tanıma sahip olmasa da teoride ekonomik kriz; toplumların ekonomik yapısı ve ilişkilerinden kaynaklanan sorunlar şeklinde tanımlanabilir. Uygulamada ise; bir ekonominin iki çeyrek küçülme yaşaması ekonomik durgunluk, bu sürenin daha fazla olması ise ekonomik kriz olarak tanımlanmaktadır (Murat ve Şahin, 2011: 44). Bu dönemlerde işverenler yeni işçi istihdam etmekten kaçınmakta, işgücü azaltma durumuna dahi gidilmektedir. Bu durumlarda işe son giren ilk çıkar prensibinin uygulandığı şirket veya kurumlarda, genç işgücünün işe en son girdiği hesap edildiğinden gençlerin işsiz kalmaları yetişkinlere oranla daha fazla yaşanmaktadır. Ekonomik durgunluk dönemlerinde, işsiz kalma korkusuyla genç işgücü daha

düşük ücretlerde çalışmaya zorlanmakta kötü çalışma koşullarına maruz bırakabilmektedirler.

Ekonomik kriz dönemleri kapasite kullanım oranlarının düştüğü işsizliğin yükseldiği bir periyottur (Eğilmez, 2008: sy). Piyasa mantığına göre işleyen ülke ekonomileri, kriz dönemlerinde daralan talep ile işletmeler üretimlerini kısmakta, kar elde etmemeye buna müteakip zarar elde etmeye başlanması sonucu üretimlerini durdurmak zorunda kalmaktadırlar. Üretimin durması istihdam oranlarının azalmasına neden olurken, krizlerin yarattığı panik ve güvensizlik işsizlerin yeniden iş bulma süreçlerini de uzatmaktadır. Mevcut işsizliğin artması ile bu durumdan kurtulmak isteyen yetenekli gençlerin gelişmiş ülkelere beyin göçü de artırmaktadır. Böylece ekonomik kriz dönemlerinde ülkeler genç yeteneklerini kaybetmektedir.

20. yüzyıla kadar dünya üzerinde yaşanan çok sayıda kriz daha çok bölgesel boyutlarda etkisini gösterirken, 20. yüzyıldan itibaren ekonomik krizin sonuçlarının daha fazla coğrafi bölgeyi etkilediği ve etkilerinin daha uzun süreler devam ettiği gözlemlenmiştir (Yardımcı vd. 2017: 243-245). Ekonomik kriz ile beraber artan borç yükü, yoksulluk, yüksek faiz oranları, artan işgücü maliyetleri milli geliri düşürerek ekonomik büyümeyi de yavaşlatmaktadır. Bu durum makro ekonomik anlamda dengeleri bozmakta işsizlik sayısının artmasına neden olmaktadır. 2009 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) başlayarak tüm dünyayı etkisi altına alan Mortgage Krizi, ekonomik krizlerin işsizliği artırdığını net bir şekilde göstermektedir.

1.5.1.3. Demografik Yapı

Demografik yapının işgücü piyasasına ve dolayısıyla genç işsizlik üzerine etkisine bakmadan önce 'Demografi' kavramının hangi nicelikleri barındırdığına bakmakta fayda vardır. Türkçede Nüfus Bilimi olarak kullanılan Demografi, köken olarak Yunanca demos (halk) ve graphein (yazmak) kelimelerinden gelmektedir. Demografi 17. yüzyılın ortalarında İngiliz İstatistikçi John Graunt tarafından yapılan çalışmada ilk kez bir bilim/disiplin dalı olarak ortaya atılmıştır. Ancak günümüzde hala demografinin bir bilim/disiplin dalı olarak nitelendirilmesi tartışma konusudur. Kısaca demograf; doğum, ölüm, göç gibi temel süreçlerin nüfus

üzerine yarattığı etkileri inceleyen bir alan çalışmasıdır (Coleman, 2000: ss.27).

Demografinin işgücü piyasaları ile olan ilişkisi, işgücü piyasasının temel girdisi olan insana yönelik uygulanan kamu politikaları ve sosyal bilimlerle etkileşimde olmasından kaynaklanmaktadır. Demografinin ana konuları olan nüfus, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, kültürel altyapı, coğrafi hareketlilik gibi bileşenler işgücünü, dolayısıyla genç işsizliği olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

İkinci dünya savaşı sonrası tüm ülkeler azalan nüfuslarını artırma politikalarının yoğunlukta olduğu toparlanma dönemine geçiş yapmış ve günümüzde Dünya nüfusu 7,78 milyara ulaşmıştır.

1939-1945 yılları arasında olan II. Dünya Savaşı sonrası uygulanan nüfus artırıcı politikalar devasa bir nüfus artışı, dolayısıyla genç nüfus artışını da beraberinde getirmiştir. 1950 yılları itibarı ile Dünya nüfusu artış yönünde ilerleme kaydetmiştir. O dönemde oluşmaya başlayan genç nüfus oranı, zaman içinde iş sahası için gerekli olan emek talebi üzerine çıkmış ve bu durum kaçınılmaz olarak genç işsizliği beraberinde getirmektedir. Genç nüfusun büyüklüğü ile işsizlik arasındaki korelasyonu incelemek amacıyla Korenmark ve Neumark, 15 OECD üye ülkeyi gözlem altına almış ve yapılan çalışmalar sonucu nüfusun büyüklüğü ile işsizlik arasında %0,5'lik elastikiyet tespit edilmiştir. Buna göre, genç nüfusta meydana gelecek %10'luk nispi bir artış, genç işsizliği nispi olarak yüzde %5 artıracaktır. (O'Higgins, 1997: 34).

Genç işsizliğe etki eden bir diğer faktör eğitim faktörüdür. İşe alımlarda önceliklerin başında eğitim seviyesi ve nitelikler gelmektedir. Eğitim seviyesi ve vasfı düşük olanlar işverenler tarafından tercih edilmezken, eğitim seviyesi ve vasfı yüksek olan gençler ise kendi becerilerine göre iş bulana kadar işsiz kalmayı tercih etmektedirler. Oluşan bu döngü genç işsizlik seviyelerinin artmasına neden olmaktadır.

Cinsiyet faktörü de genç işsizlik üzerinde etkili olan bir diğer etmendir. Kadınların işgücüne katılımı hem ekonomik hem de sosyal açıdan kalkınmayı sağlayan önemli etmenlerden biri olmasına karşın işgücüne katılımında, önlerinde erkeklerden daha fazla engel bulunduğunu düşünen görüş oldukça

fazladır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte ‘fiziksel güç’ farkı büyük ölçüde ortadan kalksa da bazı mesleklerde cinsiyet ayrımcılığı kadınların aleyhine devam etmektedir. Kadınların işgücü piyasasına girdiklerinde maruz kaldıkları ‘kayıt dışılık, gelir eşitsizliği (*wage gap*), cam tavan (*glass ceiling*) uygulamaları gibi zorlukların yanında, aile içi bakım sorumluluklarının kadına yüklenmesi ile beraber kadınları işgücü piyasasından dışarıya itmektedir.

1.5.1.4. İşgücü Piyasası Politikalarının Yetersiz Oluşu

Sanayi devriminden itibaren başta kadın ve çocuklar olmak üzere işçi sınıfı kötü çalışma koşullarına, emeklerin karşılığında alınan sefalet düzeydeki ücretlere, sömürgele maruz kalması, devletin işgücüne müdahil olma durumunu ortaya çıkarmıştır. Keynesyen politikalar ile desteklenen Refah Devletleri 1945-1970 yılları arasında istihdam ve çalışma koşullarının altın çağ dönemi olarak kayıtlara alınmıştır. 1970’li yıllarda yaşanan petrol bunalımları, Uluslararası Para Antlaşması (*Bretton Woods*) sisteminin fiili olarak çöküşü, ciddi arz şokları, yüksek enflasyon ve stagflasyon oluşumu ülke ekonomilerinde önemli ölçüde tahribata yol açmıştır. Buna müteakip OECD ülkelerinde işsizlik oranları 1970 yılında %3, 1980 yılında %5,4, 1994 yılında %7,8 ve 2009 yılında %8,6 olarak hesaplanmıştır (<https://www.oecd.org/employment/>).

Mevcut işsizlikle mücadele etmek için devletler ulusal ve uluslararası düzeyde aktif ve pasif istihdam politikaları uygulamaya başlanmıştır. Aktif istihdam politikaları ‘İşsizliği azaltmak, istihdamı korumak ve artırmak amacıyla iş ve meslek danışmanlığının sunulduğu, kariyer yönetimi hizmetlerinin verildiği, iş analizleri ve meslek sınıflandırmasının yapıldığı, istihdamla ilişkilendirilmiş çeşitli meslek eğitimlerinin uygulandığı, iş arama stratejilerinin geliştirildiği programlar bütünü (Uşen, 2007: 66).’ olarak tanımlanabilir. Pasif istihdam politikaları ise; daha çok gelişmiş ülkelerde kullanılmakta olan ve asıl amacının istihdamı artırmak değil işsiz kalan işçinin sosyal ve ekonomik açıdan kayıplarını en aza indirmek hatta amacıyla uygulanan politiklardır.

İşgücü piyasası politikalarının yetersiz olmasının genç işsizlikle ilgili bir ilişkisi olması durumu hakkında farklı görüşler vardır. Ancak Careleo ve Pastore'nin çalışmalarında belirttiği üzere katı işgücü piyasası politikalarının, gençlerin işgücüne katılımını olumsuz olarak etkilediğini gösteren göstergeler mevcuttur.

İşsiz olan, iş aramayı bırakan, cesareti kırılan, kötü çalışma koşullarına maruz kalan genç işgücünün kendilerine ve ailelerine, toplum ve ekonomiye sosyal ve/veya maddi açıdan yoksunluk getirmektedir. (Karataş, 1996: 5-6). Genç işsizlikte ekonomik olan mali etkiler, işsizlik sigortası, aile içi yardımlaşma vb. şekilde bir nevi çözüme kavuşturulsa dahi, sosyal etkiler (umutsuzluk, korku, güvensizlik, kırılganlık, işe yaramazlık, sosyal dışlanma ve yoksulluk vb.) gençlerde kalıcı olabilmektedir (Ataman, 2000: 1). Kalıcı problemlerin önüne geçmenin en önemli yollarından birisi ise uygulanacak olan doğru istihdam politikalarından geçmektedir. Doğru istihdam politikaları ülkelerin mevcut sosyal ve ekonomik yapılarına göre şekillenmektedir. Örneğin uygulanacak olan pasif istihdam politikalarından işsizlik ödeneğinin süresinin uzun olması, gençleri tembelliğe alıştırabileceğinden faydalı olmasından ziyade zararlı olabilmektedir. Ancak bu işsizlik ödeneğinin hiç uygulanmaması gençlerin diğer nedenlerden dolayı işsiz kaldıklarında, birilerine bağımlılıklarını azalacağından ve bir süre sonra üçüncü şahıslara bağımlı olmak istemeyeceklerinden, çalışma hayatına girmeye yönlendirmekte veya geri dönüşü olmayan kalıcı etkenlerden etkilenme durumunu indirgemektedir. Sonuç olarak mevcut genç işsizlerin oranları, dünyada artan veya sabit bir doğrultuda olması devlet eliyle uygulanması gereken işgücü piyasası politikalarının yetersiz olmasından da kaynaklanmaktadır.

1.5.1.5. Eğitim Sistemlerinin Yetersizliği

Küreselleşme ile beraber sanayi ağırlıklı toplum yapılarından bilgi toplumlarına dönüşüm süreci başlamıştır. Yeni toplum yapısı içinde istihdam edilebilirliğin en önemli faktörlerinden biri olarak, işgücünün nicelik ve nitelik yönünden yetkin olması gerekliliği vurgulanmıştır. Yeni teknolojiler ve küreselleşme ile beraber gelen rekabet, işgücü piyasasının nitelikli işgücü

talebini artırarak, ülkelerin beşeri sermayeye olan yatırımların tekrar gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. İşgücünün nitelik ve nicelik yönünden donanımlı hale gelebilmesinin tek yolu ise eğitimden geçmektedir. Emek piyasalarının ihtiyaç duyduğu vasıf ve donanımların işgücüne aktarılmasındaki eksiklikler, emek piyasasına girişlerde sancılı bir dönem yaşanmasına neden olmaktadır.

OECD'nin " Bir Bakışta Eğitim " raporuna göre OECD ülkelerinde ortalama olarak, yüksek öğrenim görmüş eğitilmiş işgücünün %80'den fazlası istihdam edilirken sadece temel eğitimleri tamamlayıp yükseköğrenim görmemiş işgücünün %70'den fazlası istihdam edilmektedir. Bu oranlar temel eğitimin en alt kademesi olan ortaöğretim sürecinin altına indiğinde ise %60'dan azının istihdam edilebildiğini göstermektedir. Aynı rapor yüksek öğrenim görmüş gençlerin yaşça daha büyük işgücünden %4 ile %7 arasında daha az istihdam edildiklerini de ortaya koymaktadır. Sonuç olarak eğitim, istihdam edilebilirlikte tek başına bir çözüm olmadığı gibi göz ardı edilemeyecek derecede ise etkilidir (Çelebi ve Vuranok, 2017: 165).

İşgücü arzında zihinsel katma değer verebilen çalışanların tercih edildiği şu dönemde, işsizlik oranlarının bu denli fazla olması arz ve talebin nitelik ve nicelik yönünden uyuşmadığının en açık göstergelerinden biridir. İşgücünün okul hayatının kaliteli eğitim standartlarında gerçekleşmemesi, emek piyasasına girişte ilk olarak beceri uyumsuzluğunu beraberinde işsizliği getirmektedir. Bunun yanı sıra genç işgücünün yeteneklerine duyulan talebin yokluğunda, sistem genç işgücünü daha düşük beceriye sahip olan işgücünün çalışabileceği işlere zorlamaktadır. Gençlerin yetişkinlere nazaran daha az sorumluluk sahibi olmaları yetkinliklerini kaybetmelerine veya düşük beceriye sahip işlerde çalışmaktansa işsiz kalmayı tercih etmelerine neden olabilmektedir.

1.5.1.6. Ücret Politikaları ve Asgari Ücret

Farklı iktisadi düşünürlerin bir araya gelerek yapılan ampirik çalışmalarda, asgari ücret ile istihdam arasındaki ilişkinin yönü üzerinde bir uzlaşma sağlanamamıştır (Dağlıoğlu ve Bakır, 2015: 35). Diğer taraftan Liberal iktisatçılar, asgari ücretin emek talebini azaltmasından dolayı

istihdam üzerinde negatif bir etkisinin olduğunu ileri sürmektedir. Keynesyen iktisatçılar ise, emek arzını arttırdığından dolayı asgari ücret ile istihdam arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu savunmaktadır (Gündoğan ve Biçerli, 2003: 204).

Ücretler, işletmelerin kontrol edilebilir ikinci büyük maliyet kaynağıdır. İşverenler yüksek asgari ücret uygulamalarında tecrübesiz genç işçiler yerine daha tecrübeli yetişkin bireyleri tercih ettikleri büyük çoğunluğun kabul ettiği iddialar arasındadır. Ancak yapılan çalışmalarda farklı bulgular ortaya çıkmıştır. Örneğin aynı ücret düzeyinde, emek piyasasının istediği eğitimi tamamlamış, yetkinlikleri üst düzeyde olan genç işgücü yetişkin işgücüne nazaran tercih edilmektedir. Diğer taraftan eğitimlerini tamamlamış işgücü en alt ücretlendirme seviyesi olan asgari ücretle işe çalıştırılmaya mahkum bırakıldıklarında, ücret beklentilerin daha yüksek olması ve sorumluluklarının daha az olması nedeniyle işsiz kalmayı tercih edebilmektedirler. Bir diğer taraf ise; asgari ücrette yaşanan herhangi bir artış genellikle bu ücret düzeyinde çalışan genç işgücünü yakından etkilemektedir. İşverenler yüksek ücret artışlarında istihdam daraltma yöntemine başvurabilmekte ve aynı ücret düzeyinde yer alan genç işgücünün yerine yetişkin işgücünü çalıştırmaya devam ettirmeyi tercih edebildiği teoriler arasında yer almaktadır.

Ücret politikaları ve asgari ücret düzeyinin istihdam üzerinde olumlu veya olumsuz yönde etkileşimde olduğuna dair kesin bulgular mevcut değildir. Ancak yukarıda aktarılan olaylar neticesinde Dünya üzerinde birçok ülke bu konuda çalışmalar yürütmüş ve her birinde farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Örneğin ABD’de 1970’li yıllarda yapılan çalışmada; asgari ücret ile genç istihdam arasında negatif bir ilişki tespit edilirken, 1990’lı yıllara gelindiğinde asgari ücretin genç istihdamı olumlu veya olumsuz yönde etkilediğine dair bir sonuca ulaşılamamıştır. İngiltere’de yapılan birçok ampirik çalışmada asgari ücretin genç istihdam üzerinde olumsuz değil olumlu etkiler yaratıldığına dair görüş bildirilmiştir. Fransa’da yapılan son çalışmalar asgari ücret ile genç istihdam arasında düşük bir korelasyon tespit

ederken, Kanada asgari ücretin genç istihdam üzerinde negatif etkilediğini tespit etmiştir.

1.5.2. Genç İşsizliğe Neden Olan Mikro Nedenler

Genç işsizliğe neden olan makroekonomik faktörler çalışmanın üst kısmında açıklanmaya çalışılmıştır. Genç işsizliğe neden olan mikro etkenler ise; gençlere özgü nitelikler ve eğitilmiş işsizler, gençlerin emek piyasasına ilk kez girişleri, etnik köken ve engellilik olarak sıralanabilir.

1.5.2.1. Gençlere Özgü Nitelikler ve Eğitilmiş İşsizler

İkinci dünya savaşından 1970’li yılların ortalarına dek gençlerin büyük bölümü sorumluluklarının fazla olması veya eğitim hayatının çalışma hayatına bir katkı sağlamadıkları düşüncesi gibi faktörler ile okul yaşamlarını yarıda kesip nitelik gerektirmeyen meslek gruplarına yönelmekteydiler. Ancak dijitalleşme, küreselleşme, yeni teknolojiler ile beraber fiziki gücün geri planda kaldığı ve zihinsel katma değer yaratan meslek grupları ön plana çıkan işgücüne ihtiyaçlar artmıştır. Çalışma hayatı içinde yer almak, işsizlik kısılcısından kurtulmak isteyen genç işgücünün çağa ayak uydurmak adına yaptıkları ilk çözüm yolu eğitimlerine devam etmektir. Genç işgücü niteliklerini emek piyasasının ihtiyaçları neticesinde geliştirerek işgücü piyasasında pazarlık paylarını yükseltme imkanına sahip olmayı hedeflemektedir.

İşverenin beklentilerinin yerine getirilmesi sonrası gençlerin önüne çıkan bir diğer engel ise cinsiyet faktördür. Çalışmanın üst bölümlerinde değinildiği üzere kadınların işgücüne katılım oranları erkek işgücüne oranla daha düşüktür. Fiziki gücün çoğunlukla ortadan kalktığı günümüzde dahi bazı meslek gruplarının işe alımlarında cinsiyet ayrımcılığı yapılabilmektedir. ILO’nun bu konuda yaptığı çalışmalarda da görüldüğü üzere genç kadın işgücü, geçici işler, taşeron sözleşmeleri, ev-eksenli çalışma, yarı zamanlı çalışma, enformel sektörde istihdam problemleri ile karşılaşmaktadır. Kadınların baş etmek zorunda olduğu geleneksel bakış açısının yanında erkekler için de zorunlu askerlik sistemi dezavantaj olarak genç erkek işgücünün karşısına çıkmaktadır. İşveren ara verecek personeli tercih etmek

istememediğinden işe alım şartlarının çoğunda “’askerlik hizmetini tamamlamış” ibare görülmektedir.

Sonuç olarak eğitimlerini tamamlayan kendilerini nicelik ve nitelik bakımından donanımlı hale getiren işgücü piyasada en uygun işi bulana kadar beklemekte daha düşük vasıf gerektiren işleri tercih etmemektedir. Genç işsizlik için önemli olan bu değişkenin üç tarafı mevcuttur. Birincisi emek piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmamış olan eğitim sistemi, emek talebinden fazla mezun vermekte ve işsizliğe neden olmaktadır. İkinci olarak işgücü piyasası eğitim sistemine göre şekil almayıp farklı nitelik bakımından yetkin olan gençleri tercih etmemekle işsizliğe neden olmaktadır. Son olarak ise eğitimlerini tamamlamış ve donanımlı hale gelen genç işgücü kendine en uygun işi beklemeyi tercih etmekte modern köle olmama düşünceleri ile emek piyasasında yer almayarak işsizliğe neden olmaktadır.

1.5.2.2. Gençlerin Emek Piyasasına İlk Kez Girişleri

Dünya ülkelerin en önemli problemlerinin başında işsizliğin en önemli değişkenlerinden biri verilen eğitim ile emek piyasasının ihtiyaç duyduğu işgücü arasında uyum sağlanamamasından kaynaklanmaktadır. Ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasının dinamik gücü olan genç işgücünün emek piyasasına ilk girişte önlerine konulan engeller işsizliğe neden olmaktadır. Bir taraftan genç işgücü eğitim görmekte olduğu alandan mezun olduktan sonra tam olarak ne iş yapabilecekleri konusunda bilgi sahibi olmamakla birlikte, emek piyasası hakkında bilgi sahibi olduktan sonra eğitim gördüğü meslek grupları için pişman olmaktadır. Diğer taraftan sadece teorik bilgiye sahip olan deneyimsiz işgücünün uygulama eğitimlerine yatırım yapmak istemeyen işverenler, yeni mezun genç işgücünü işe alımlarda tercih etmemektedir.

Robalino ve diğerlerinin (Robalino ve öte., 2013: 16-19) farklı ülkelerdeki genç işsizliği sorunlarını dikkate alarak gençlerin emek piyasasında karşılaştıkları sorunları üç gruba ayırmaktadır. Bunlar sırasıyla bireysel özellikler (beceriler, sosyal çevre ve psikoloji), üretim, emek ve sermaye piyasalarının işleyişi, toplam talep ile toplam işgücü arzını etkileyen makro ekonomik, demografik ve jeopolitik faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 3: Gençlerin İstihdamı Önündeki Engeller

KISIT TÜRÜ	KISIT	KISITIN NİTELİĞİ
BİREYSEL	Yetersiz bilişsel, bilişsel olmayan ve teknik beceriler	Çoğunlukla gençler
	Sosyal ağların yetersizliği	Çoğunlukla gençler
	Hane halkı geliri	Tüm işsizler
	Psikolojik faktörler	Çoğunlukla gençler
PİYASALARIN VE HÜKÜMETLERİN POLİTİKALARININ BAŞARISIZLIĞI	Emek piyasası üzerindeki düzenlemeler	Çoğunlukla gençler
	Pazar gücünün düşüklüğü	Çoğunlukla gençler
	İş nerede/ nasıl bulunduğu konusu hakkında bilgi eksikliği	Çoğunlukla gençler
	İşverenlerin işçiler hakkında bilgi eksikliği	Çoğunlukla gençler
	Sermaye erişim güçlüğü	Çoğunlukla gençler
MAKRO DÜZEYDE SORUNLAR	İş kurma ve istihdam yaratmanın önündeki engeller	Çoğunlukla gençler
	Ekonomik durgunluk	Çoğunlukla gençler
	Yaş kuşağının büyüklüğü	Sadece gençler
	Çatışma ve şiddet	Çoğunlukla gençler

Kaynak; Robolino v.d., 2013, 16

Tablo 3’de yer alan kategorizasyona göre beceri eksikliği genç işsizliğini etkileyen temel sorunlardan biridir. Küresel rekabet çağında, özellikle teknolojik değişimin hızlanması ve buna bağlı olarak çalışma yaşamında çağa ayak uydurmak adına hızlı değişimler yaşanmaktadır. İşgücü piyasasında rekabet edilebilirliği devam ettirmenin tek yolu hızlı değişim süreçlerine adapte olmaktan geçmektedir. Eğitim seviyesi gün geçtikçe artmasına karşılık kaliteli eğitim seviyesinin artmadığı işsizlik oranlarından anlaşılmaktadır. Eğitimde kalite yöntemi uygulaması ile ülkenin ihtiyaç duyduğu işgücünü ihtiyaç duyulan zamanda yetiştirme, sürekli iyileştirme ve geliştirme katkıda bulunmak hedeflenir. Mevcut işgücünün beceri uyumsuzlukları ortadan kalkarak istihdam edilebilirliklerinin artırılması gerekmektedir.

Diğer taraftan iş arayan genç işgücü ile açık işlerin birbirlerinden habersiz olması iş arama kanallarının doğru yöntemler ile yapılmaması emek piyasasına giriş süreçlerini uzatmaktadır. Coğrafi konumdan, iş arama kanalları hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaktan kaynaklanan bu sorun

zamanda içinde iş arayan genç işgücünü umutsuzluğa ve kaygıya itebilmekte işsizlik süresini daha fazla uzun bir süreye yayabilmektedir. Piyasada uygun iş olanaklarını bulamayan genç işgücü kendi hesabına çalışma yapmaya yönelebilmektedir. Genç işgücünün kendi hesabına çalışma yapmaya yöneldiklerinde sermayeye erişim gücü çekebilmektedir. Gerek Dünyada gerekse ülkemizde bu konuda teşvik paketleri uygulaması ile genç iş gücünü destekleyici uygulamalar yapılmaktadır. Ama teşvik paketlerinden yararlanma hakkının fazla kısıtlara tabi olması genç işgücün umudunu kırarak kendi hesabına çalışmaktan vazgeçirebilmektedir.

1.5.2.3. Etnik Köken ve Engellilik

İşgücü piyasasına giriş için işgücünün karşılaştığı engellerden biri de ırkçılık ve ayrımcılıktır. Uluslararası kuruluşlar, ulusal kuruluşlar veya yazarlar etnik köken, din farklılıkları, giyim farklılıkları, göçmen olmak gibi nedenlerin işverenlerin tercih sebeplerini etkilediğini ve işgücünün istihdam edilebilirliğini olumsuz yönde etkilendiği sonucuna varan birçok çalışmalar yapmıştır. Gerek işverenlerin ön yargısı gerek farklı etnik kökenden olan bireylerin oryantasyon sürecinde yaşanabilecek zorluklar, iş arama kanallarının doğru olarak kullanılmaması, farklı etnik grupların istihdam edilebilirliğinin desteklenmemesi gibi nedenler bu genç işgücünün istihdam edilebilirliğini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

21 Aralık 1965 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen ‘‘Her Türlü ırk Ayrımcılığının Tasfiye Edilmesine Dair Uluslararası Sözleşmesi’’ ile iş yaşamında ırk ayrımcılığını yasaklamış olmasına rağmen günümüzde açık şekilde yapılmamakla birlikte mevcuttur. İşgücü piyasasında ırk ayrımcılığı daha çok 1980’li yıllarda Güney Afrika’da deneyim edilmiştir. İsveç’te iş başvurusu esnasında Müslüman Arapların davet edilme olasılığının %5 daha düşük olduğu tespit edilmiş ve işe alım kararlarında Araplara yönelik negatif bir tutum olduğu ileri sürülmektedir (Rooth, 2010: 1-2).

Amerikan ekonomisindeki esnekleştirilmiş istihdam biçimleri ve ücret eşitsizliğiyle ilgili yayımlanan Economic Policy Institute (EPI) veri setinde etnik kökenin genç işgücü ve işsizlik üzerindeki etkileri gözler önüne

sermektedir. EPI verilerine göre; ortalama olarak güvenceli veya formel işlerde çalışan siyahi kadın işgücünün, beyaz erkek çalışanlara görece %33 daha düşük ücretle çalıştıklarını belgelenmektedir. Veri setinde elde edilen bulgularda görüldüğü üzere siyahi kadın işgücü bir taraftan cinsiyet ayrımcılığına diğer taraftan ise etnik köken ayrımcılığına maruz kalmaktadır. Nitekim ABD’de 2019 yılı itibariyle işsizlik oranları siyahi gençler arasında %24,8’e beyazlar arasında ise %12,2’ tekebül etmektedir. Siyahi gençlerin işsizlik sorununa iki kat fazla maruz kaldığı oranlardan anlaşılmaktadır (<https://www.epi.org/about/>).

Engelli kavramı, “doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişiyi” ifade etmektedir. (Engelliler Hakkında Kanun, 2005: md: 3). Engellilere yönelik yapılan negatif ayrımcılıktan kurtulmanın en iyi yolu onlara istihdam sağlamaktan geçmektedir. Ancak yapılan araştırmalar çalışabilir durumda olan engelli bireylerin düşük işgücüne katılım oranları ve yüksek işsizlik oranlarını gözler önüne sermektedir. 2019 yılı TÜİK verilerine göre engelli işgücünün %80,1’i işgücüne dahil olmamıştır. Engelli işgücünün işte ihtiyaç duyduğu ortamın sağlanmaması da bu durumu olumsuz yönde etkileyen faktörlerden birisidir.

1.5.3. Genç İşsizliğin Sonuçları

Toplumda yaşayan bireylerin en doğal rolü hayatlarını idame ettirmektir. Hayat idamesi için ekonomik kazanç elde etmenin en genel yolu istihdam edilmekten geçmektedir. Ancak istihdam edilmek sadece gelir kazanmak değil, aynı zamanda kişinin kendini gerçekleştirme, toplumsal aidiyet duygusunu yaşaması, mental sağlıklarının devamı, ülke refahı açısından mevcut kaynaklarının tam olarak kullanılması, nitelikli işgücü ile küreselleşen dünyada rekabet edilebilirliği artırmak gibi önemli etkileri mevcuttur. Bu denli önemli olan çalışma olgusunun yerini işsizlik olgusu aldığına sadece ekonomik sonuçları ele almak yanlış olacaktır. Genel itibariyle işsizliğin sonuçlarını üç başlık altında incelemek mümkündür.

Bunlar ekonomik sonuçlar, sosyal veya toplumsal sonuçlar ve psikolojik sonuçlar şeklinde sıralanabilir.

1.5.3.1. Ekonomik Sonuçlar

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerini gösteren bir etmende işsizlik oranlarıdır. Genç işgücü ise potansiyel bir üretim gücünü temsil etmektedir. Bu potansiyel üretim gücü emek piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda olduğunda ise ülke ekonomisi açısından avantaj yaratan bir değeri oluşturmaktadır (Karabıyık, 2009: 294). Oluşan bu avantaj değerinin kullanılmaması gerek ülke ekonomisi gerekse birey ekonomisi üzerinde olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

Ülke ekonomisi tarafından bakılacak olursa; eksik istihdam nedeniyle kaybedilen üretim kaybının yanında işsizlik sigortasının yaygın olarak kullanıldığı ülkelerde mali olarak önemli bir yük getirecektir (Darıcı ve Taşcı, 2019: 140). Devletin gider kalemlerinde yaşanan bu artışın yanında, özellikle genç işsizliğin yaygın olduğu ülkelerde devletin gelir kalemi olan vergilerde de azalma meydana gelmektedir. Çalışmaları karşılığında elde edilen kazançtan alınan kesinti olan vergilerin, azalması kamu maliyesini olumsuz yönde etkileyecektir. Alım gücü azalan tüketici (bunların içinde genç işsizlerde vardır) üretici tüketici dengesini bozarak gelir dağılımının bozulmasına neden olacaktır. Alım gücü azalan genç işsizler işsiz kalma tehlikesini yaşamak yerine kayıt dışı sektörlere yönelerek iş güvencesinden yoksun olarak çalışmaya başlayabilmektedir. Kayıt dışı istihdamın ülke ekonomisinde sosyal güvenlik gelirlerini azaltmasına ve dolayısıyla sağlık harcamalarının artmasına neden olmaktadır. Gençlerin eğitimi için harcanan gider kalemleri genç işgücünün istihdam edilemedikleri takdirde sarf harcanmış olacaktır. Genç işsizlik ülke ekonomisinde, tamir edilmesi güç tahribatlara neden olmaktadır.

Genç işgücünün karşılaştığı ekonomik sorunlar; kabiliyetlerinin altında çalışmak zorunda kalan genç işgücü zaman içinde yetkinliklerini kaybedebilir

ve gelecekte verebileceği iş verimliliğini sağlamayabilir. Bu durum ise gerekli verimliliği sağlayamayan genç işgücü için gelir kaybına neden olmaktadır. Genç işgücünün ekonomik gelir kaybı aynı zamanda ailesinin de gelir kaybı yaşamasına ve hatta ailenin mali olarak ek yükümlülükler üstlenmesine neden olmaktadır.

1.5.3.2. Sosyal ve Toplumsal Sonuçları

İnsan her şeyden önce sosyal bir varlıktır. Yaşamı boyunca çevresinde olanlar ile etkileşim halindedir. İşsizlik ise, ekonomik ve toplumsal bir problem olmasının yanında, bireyler açısından da psikolojik sonuçları olan, hem bireyler ve aileleri hem de toplumlar açısından farklı sorunlara kaynaklık eden bir olgudur.

Çalışma yaşamı bireye ve ailesine sosyal bir statü sağlamanın yanında, bireye sosyal bir kimlik kazandıran ve aidiyet duygusunu hissetmesini sağlayan bir yaşam biçimidir. İşyerleri sadece ekonomik kazanç elde edilen yer olmamakla birlikte yeni arkadaşlıkların kurulduğu, iş birliklerinin ve grup çalışmalarının yapıldığı ve bireye sosyal yeteneklerinin gelişmesine aracılık eden kurumlardır. Bunların yanında çalışma yaşamı insanların belirli bir düzen içinde çalışmasına ve zamanın periyodik algılanmasını sağlamaktadır.

İşsizliğin en fazla etkilediği kurumların başında aile gelmektedir. İşsizlik ile beraber gelen gelir kaybı ailenin finansal olarak bir yük yüklenmesine, özellikle aile gelirinin tek kişi tarafından sağlandığı durumlarda aile içi ilişkilerin zedelenmesine neden olmaktadır. Bireyde oluşan finansal baskı mental sağlık durumunun bozulmasına neden olabilmektedir. Bireyin işsizlik süresince aileden aldığı sosyal ve psikolojik desteğin kesilmesi bireyin kendisini aile ve toplumdan soyutlamasına, sosyal dışlanma hissiyatına kapılmasına neden olmaktadır. Bu olumsuz etkiler bireyde kin ve nefret duygusunun ön plana çıkmasına dahi neden olabilmektedir. Bunların yanı sıra bireyin mesleği kişisel kimliğinin önemli bir bileşeni ise, işsizlik olgusu bireyde kimlik kaybına neden olmaktadır. Yaşanan kimlik kaybına maddi sıkıntıların eşlik etmesi özellikle genç işgücünde iyileştirilmesi güç tahribatlara neden olmaktadır.

Genç işgücünün elde ettiği olumsuz iş deneyimleri kariyer beklentilerinde zayıflamaya yol açmaktadır. Öz saygının ve kendine olan güven duygusunun zedelenmesi, azalan işgücüne katılım oranı ve artan işsizlik oranlarını beraberinde getirecektir. Eğitimli genç işsizlerin giderek arttığı günümüzde kariyerlerine daha fazla yatırım yapan bu grubun, işsizliğin sosyal sonuçlarından daha fazla etkilendiği yapılan çalışmalar ile elde edilen bulgular arasındadır. Çalışma yaşamını dahi sosyal statülerine dahil eden bu grup gerek eğitim gerekse işe alım sürecinde yaşadıkları zorluklar neticesinde genel olarak emek piyasasına geç dahil olmaktadır. Belirli yatırımlardan sonra iş bulamayan veya bu yatırımlar sonucu iş bulup işini kaybedenler, çalışma yaşamı sona erdiklerinde hayattan kopma durumuna dahi gelebilmektedir.

Hansen (2005: 146) tarafından Norveç'te gerçekleştirilen bir araştırmada işsizliğin evliliğin çözülme riskini artırdığı saptanmıştır. Ayrıca evli erkek işsizlerin, evli kadın işsizlere nazaran farklı etkilendiği araştırma sonuçları bulguları arasındadır. Diğer taraftan güvenceli bir iş ve geliri olmayan gençler maddi bağımsızlıklarını almadıklarını için evlilik ve benzeri konularda sorumluluk almaktan kaçınarak geleceklerini belirsiz hale getirmektedirler.

Çalışma yaşamına dahil olmayan genç işgücü kendilerine veya çevresine yönelik zarar verici davranışlara yönelebilmekte, sosyal sistemin adaletsiz olduğuna inanarak suç faaliyetlerine katılma olasılıkları artabilmektedir. İşsizliğin birey üzerinde yarattığı olumsuz sosyal sonuçlar punk ve heavy metal gibi sorumsuz topluluklar üretebilmektedir. ABD'de 1958-1990 yılları arasında yapılan bir araştırmada gençlerin suç işleme oranı ile işsizlik oranlarındaki yıllık değişim arasında doğru orantılı bir bağlantı görülmüştür (Gündoğan, 1999: 71).

1.5.3.3. Psikolojik Sonuçları

İşsizliğin olumsuz etkileri 1930'lu yıllardan itibaren araştırılmaktadır. Araştırma bulguları işsizliğin ekonomik ve sosyal sonuçlarının yanında fizyolojik, psikolojik, psiko-somatik rahatsızlıklara yol açtığını göstermektedir (Çizel, Güzeller ve Mütevellioğlu, 2011: 27). Psikolojik anlamda kötüye gitme; kaygı, bunalım, uykusuzluk, asabiyet, güven eksikliği,

halsizlik ve sinirlilik seviyelerinin artışı ifade eder (Warr ve Jackson, 1984: 81). İşsizlik durumu ise bireylerde kaygı, depresyon, stres, yüksek bunalıtı, zayıf özsaygı durumu yaratır.

İşsizliğin psikolojik sonuçlarını hakkında ortaya atılan ilk teori Evre Teorisidir. Eisenberg ve Lazarsfeld tarafından 1938 yılında ortaya atılan teoriye göre; işsizlik süreci psikolojik sonuçlar için önemli bir belirleyicidir. Psikolojik sonuçlar şok evresi, kötümserlik ve kaderci olmak üzere üç evreye göre şekillenmektedir. İşsiz kalan birey ilk olarak şok evresine girmektedir. Burada işsizliğin geçici bir süre olduğuna inanarak kaygı, bunalım, zayıf özsaygı, depresyon durumlarının yaşanmadığı veya en alt düzeyde yaşandığı evre olarak tanımlanmıştır. Şok evresinde işe yerleşemeyen işgücü (aynı etkiler daha fazla olarak genç işgücünde de meydana gelmektedir) kötümser bir tablo yaratarak olumsuz psikolojik duyguları en üst seviyede yaşamaya başlamaktadır. İşsiz kalmanın suçunu kendinde gören birey kaygıya kapılmakta ve bunalım yaşayabilmektedir. Zayıf özsaygı hali beraberinde işini kaybeden bireyde tekrar iş arama girişimlerinin azalmasına neden olabilmektedir. Öğrenilen bu çaresizlik durumu ve işsizlik süresinin uzaması bireyleri kaderci evreye mahkûm etmektedir. Elde ettikleri mücadelenin sonucunu alamayan birey iş arama davranışı terk etmektedir (Eisenberg ve Lazarsfeld, 1938: 378). Özellikle genç işgücünün ülke kalkınması için kaybedilemez bir değer olduğu hatırlanırsa ülke ve toplum refahında önemli bir kayıp meydana gelecektir.

Pek tabi olarak işsizlik süresinin gençler üzerinde yaratabileceği psikolojik etkileri tamamını belirlemek imkansızdır. Genel olarak işsiz kalan bir genç işgücünün maruz kaldığı veya kalacağı psikolojik sonuçlar; kişinin özgüven kaybı yaşaması, öz yeterlilik düzeylerinde azalmaların meydana gelmesi, stres düzeylerinin yükselerek umutsuzluk, depresyon, yalnızlık, intihar eğilimlerinde artışa neden olması ve genel sağlık durumlarında bozulmalar şeklinde sıralanabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİNDE GENÇ İŞSİZLİĞİ:

SORUNLAR VE POLİTİKALAR

2.1. İTALYA'DA GENÇ İŞSİZLİĞİ VE UYGULANAN POLİTİKALAR

2.1.1. İtalya'da İşsizlik

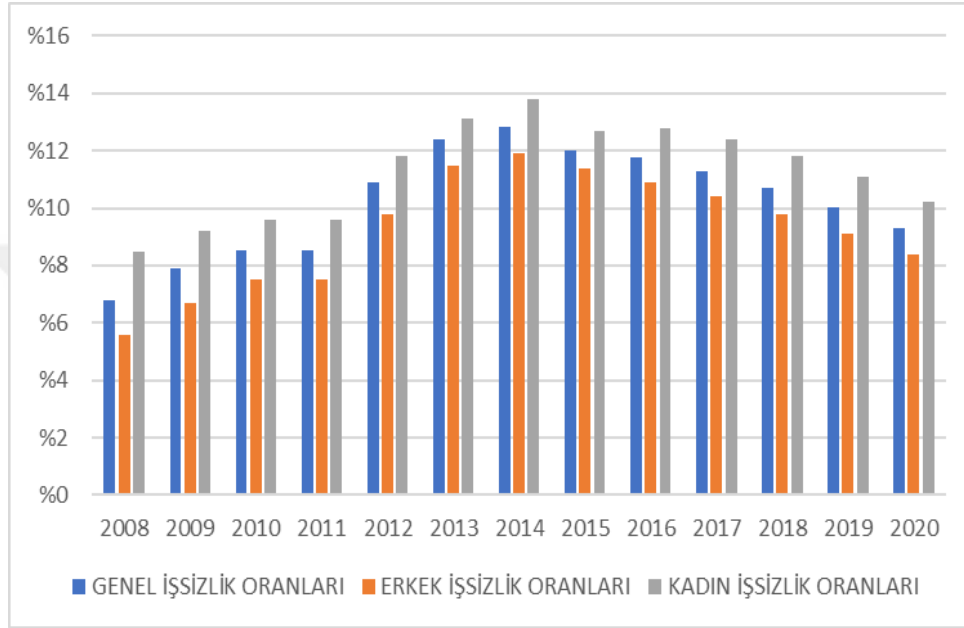
İtalya coğrafi konum olarak Avrupa'nın güneyinden Akdeniz'in içlerine doğru kuzeybatı ve güneydoğu yönünde uzanan bir yarımada üzerinde yer alan ülkedir (<https://www.kesantso.org.tr/file/italya.pdf>). Başkenti Roma olan İtalya 5'i özel olmak üzere 20 bölgeden oluşarak ayrılmış yönetim biçimini benimsemektedir. 2020 OECD verilerine göre 59,4 milyonu bulan nüfusu ile nüfus artışı devam eden ülkeler arasındadır. Ancak Dünyanın en düşük doğum oranlarına sahip olan İtalya'da nüfus artışını dışarıdan gelen göçlerde sağlandığı belirtilmelidir. İtalya nüfusunun %48,5'i erkeklerden %51,5'i ise kadınlarda oluşmaktadır.

Düalizmin en güzel örneklerinden olan İtalya işgücü piyasası ikili bir yapıya sahiptir. Aktif çalışan nüfusunun 25,6 milyon civarında olduğu belirtilirken, çalışan nüfus %2,1'i tarım sektörü %24'ü sanayi sektörü %73,9'uda hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. İtalya Dünya Bankası (IMF) tahminlerine göre 1,85 trilyon dolar (nominal) gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) ile dünyanın en büyük sekizinci, Avrupa'nın ise en büyük dördüncü ekonomisidir. Bu güçlü ekonomik yapısını daha çok aile şirketi olan, sanayi grupları içerisinde birleşmiş küçük ve orta ölçekli firmalara borçludur. İtalya Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün (ISTAT) üretim yapısını inceleyen raporda, İtalya'da 4,5 milyon şirketin faaliyette olduğu ve bu şirketlerin %95'inin mikro ölçekli şirketlerden oluştuğu belirtilmiştir. Şirket bünyesinde çalışan ortalama çalışan sayısı 4 kişiden oluşurken, %0,08'inin 250'den fazla çalışanı bulunduğu raporda belirtilen diğer bir ayrıntıdır (<https://www.istat.it/en/>).

Tüm bu önemli ekonomik başarılar ve verilere rağmen bugün İtalyan ekonomisi çoğu zaman yıllık büyüme oranları ile diğer Avrupa ülkelerinin gerisinde kalmaktadır. Yıllık ekonomik büyümenin işsizlik oranları ile

negatif yönlü bir ilişki içinde olması, İtalya’da da işsizlik sorununun mevcut olduğunu göstermektedir. Emek faktörünün fiili olarak üretime katılamamasını ifade eden işsizlik sorunu, İtalya için de çözüm aranması gereken sorunların başında gelmektedir.

Tablo 4: İtalya İşsizlik Oranları 2008-2020

Kaynak; <https://ec.europa.eu/eurostat/2020/10/11>

Tablo 4’de görüldüğü üzere işsizlik oranları son on yıl içerisinde en düşük %5,80 iken en yüksek %13,10’dur. İtalya’da 1990’lı yıllardan başlayarak uygulamaya konulan işgücü piyasası reformları ile %7’nin altında olan işsizlik oranı, özellikle 2008 krizinden sonra yüksek işsizlik oranlarıyla büyük baskı altına girmiştir (Garibaldi ve Taddei, 2013: 1-2).

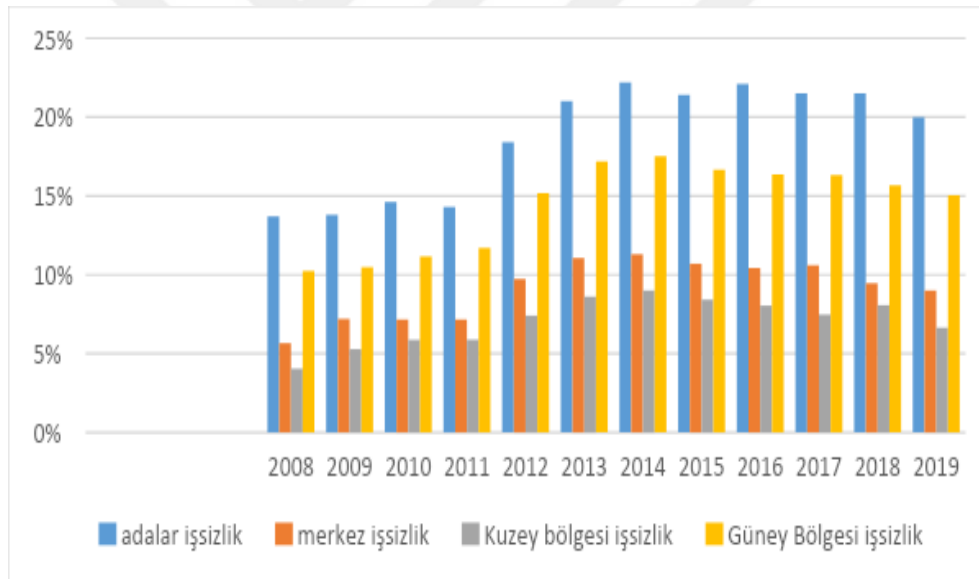
2013 yılına gelindiğinde en yüksek işsizlik oranına ulaşmıştır. 2013 yılı içerisinde İtalya’da Monza Ticaret Odası (Chamber of Commerce of Monza) tarafından yapılan açıklamada, yılın ilk yarısında 6.500 işyerinin iflas ettiği ikinci yarısında ise Kuzey İtalya’nın en zengin bölgelerinin de yaşanan iflasların içine katılması ülkenin ne kadar zor durumda olduğunu kanıtlar niteliktedir. İflasların beraberinde getirdiği işsizlik oranlarındaki yüksek artışlar ise ülkeyi bir kaos ortamına sürüklemektedir.

Akdeniz Refah Rejimi modeline ait olan İtalya’da gerek 2008 krizin getirdiği sorunlar, gerekse kendi içsel dinamiklerinden kaynaklı kümülatif

sorunlar nedeniyle işgücü piyasasının istikrarsızlığını artırmıştır. İşsizlik ise makroekonomik açıdan çözümlenmesi gereken en önemli istikrarsızlık unsurlarından biridir. Diğer taraftan ikili bir yapıya sahip olan İtalya işgücü piyasası cinsiyete, yaşa ve bölgelere göre belirgin farklara sahiptir.

Tablo 4’de açıkça görüldüğü üzere kadınların işsizlik oranı, erkeklerin işsizlik oranından ortalama %3,90 oranında daha fazladır. 2019 yılı işsizlik oranlarına bakıldığında kadın işsizlik oranı %10,1 olarak belirlenmişken erkek işsizlik oranı ise %6,20 olarak hesaplanmıştır. Yıllar içerisinde artan işsizlik oranlarını da göze çarpmaktadır. Özellikle Avrupa Borç Krizi sonrası borçlarını ödeyemeyen İtalya’da işsizlik oranları çift haneli düzeylere çıkmıştır.

Tablo 5: İtalya’da Bölgelere Göre İşsizlik Oranları

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> 2020/10/25

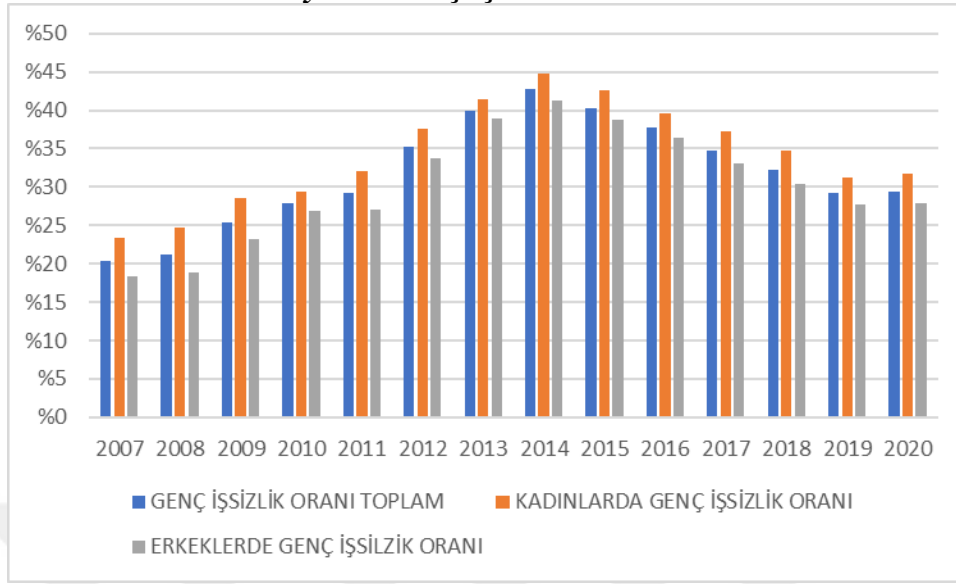
Diğer taraftan bölgeler arası işsizlik oran farkları da belirgin düzeydedir. Konunun başında da belirtildiği gibi İtalya Devleti bölgelere ayrılmış yönetim biçimini benimsemiştir. Jimeno ve Bentolila göre; bölgeler arası işsizlik farkları üç şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birincisi ABD’de görülen bölgeler arası işsizlik farklarının göreceli ve düşük kalıcılığa sahip olduğu durum. İkinci olarak tekrar ABD’nin örnek gösterilebileceği bölgeler arası işsizlik farklarının yüksek veya düşük kalıcılıkta olduğu durum. Son olarak ise İtalya, İspanya ve bazı Avrupa Devletlerinde içerisinde yer aldığı görülen bölgesel

işsizlik farklarının yüksek kalıcılıkta olduğu durumudur. Tablo 5’den de anlaşılacağı üzere İtalya için bölgesel işsizlik farkları yüksek kalıcılık göstermektedir. Kuzey bölgesindeki işsizlik oranları her yıl diğer bölgelerdeki işsizlik oranlarının altında seyir etmiştir. Bunun en büyük nedeni olarak çalışanların kolayca yüksek gelir elde edebileceği bölgelere kümelenme eğiliminde olması gösterilebilir. Çünkü Güney İtalya bölgesinde iş gücü piyasası genel anlamıyla daha düşük fiziksel sermaye ile karakterize edilmiştir. Bölgeler arasındaki istihdam eşitsizlikleri konusunda bir fikir birliği bulunmamasına rağmen, ücretlerin katı olmayışı emek hareketliliği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ücretlerin katı olduğu durumda bölgeler arasında bir fark kalmayacağından oradaki işsizlik oranlarını nüfus ve istihdam olanakları gibi faktörler daha etkin rol oynayacaktır. İtalya'daki bölgesel işsizlik farklarının dağılımı OECD ülkeleri arasında en büyüğüdür.

2.1.2. İtalya’da Genç Nüfus ve Genç İşsizlik Oranları

61 milyonu aşkın İtalya nüfusunun yaklaşık %15’i genç nüfustan oluşmaktadır. 2011 yılından bu yana doğum oranlarını azalsa dahi genç nüfus, toplam nüfus içinde önemli bir paya sahiptir. Mevcut genç nüfusun son on yılda %30 çeşitli sektörlerde istihdam edildiği görülmektedir. İşsizlik sorununun 2008 mali krizinden itibaren İtalya’da da kritik hale geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Özellikle genç işgücünü ciddi derecede etkilemiştir. Yeni mezun ve iş arayan gençler kriz döneminde iş piyasası durgunluğu ile mücadele etmede oldukça zorlanmış ve savunmasız kalmışlardır.

Tablo 6: İtalya’ da Genç İşsizlik Oranları 2007-2020

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Tablo 6’da görüldüğü üzere genç işsizlik oranları maalesef iki basamaklı rakam seviyelerinde yer almaktadır. 2011 yılında %29,2 oranında iken zaman içinde artan bir çizgi izlemiş, 2016 yılından itibaren azalan bir çizelgede yürümüştür. Ancak 2019 yıllarının sonunda hayatımıza giren salgın hastalıklar, ekonomik sorunlar, pandemi süreci işsizlik oranların da tekrar yükselme eğilimine geçiş yapmıştır. Tablo 6 ‘da dikkat çeken bir diğer durum ise genç kadınların işsizlik oranının genç erkeklerden fazla olmasıdır. Bu durum yıllar içerisinde hiçbir zaman tersine dönmemiş, azalan işsizlik mevcut olsa dahi genç kadın işsizlik genç erkek işsizlikten her zaman daha fazla olmuştur. Artan kadın işgücü oranları ve kadınlardaki net okullaşma oranlarının artması gibi olumlu gelişmeler yaşansa da İtalya’da genç kadın işsizliği genç erkek işsizliğine oranla daha fazladır.

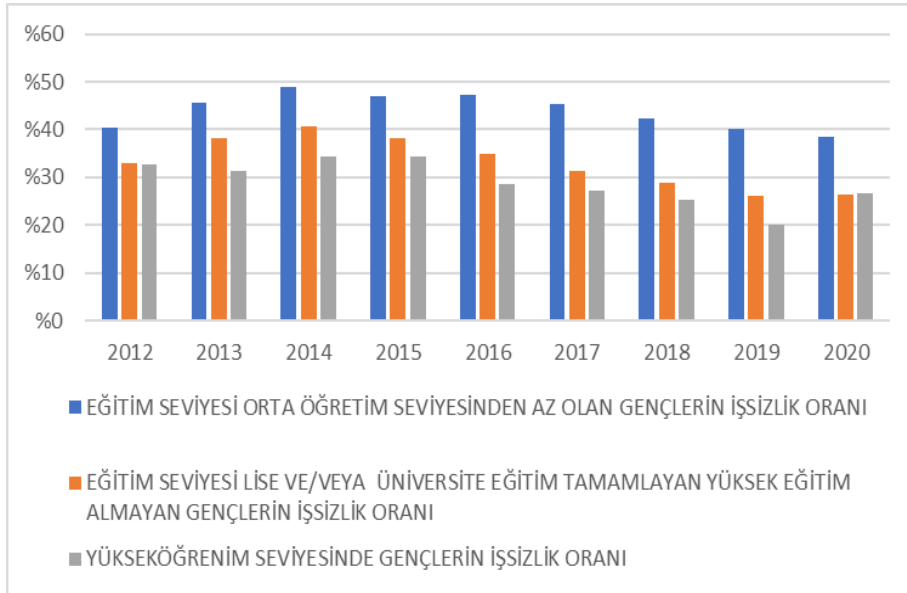
İtalya işgücü piyasasında diğer bir durum ise genç nüfusun geçici veya yarı zamanlı istihdam olanaklarını belirli sebeplerle tercih etmesinin yüksek oranda olmasıdır. Genç nüfusun, ortalama %55’i geçici veya yarı zamanlı istihdam edilmektedir. Genç nüfusun tam zamanlı istihdam edilememesinin birçok nedeni olmakla birlikte ana nedenlerinden birisi tam zamanlı istihdam olanaklarının kısıtlı olmasından kaynaklanmaktadır. İtalya’da genç nüfus içinde tam zamanlı iş bulamadığı için yarı zamanlı istihdam edilenler ise %77’i gibi yüksek bir seviyededir

(https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_120/default/table?lang=en).

İtalya’da genç işsizlik oranlarında dikkat çeken bir diğer durum ise eğitim oranlarının, ilk ve orta düzeyde olanlarının işsizlikte önemli bir paya sahip olmasıdır. Eğitim düzeyi ilk ve orta düzeyde olan genç nüfus son on yıl içinde yaklaşık %43 seviyesindedir. Ancak bu durumun yanında eğitim seviyesi orta ve üst öğretim düzeyinde olan genç nüfusunda genç işsizlik oranındaki yaklaşık %37’lik payı küçümsenmeyecek derecededir (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_090/default/table?lang=en).

Bu durumların yanı sıra İtalya’da genç nüfus dış göçe de eğilimlidir. Yapılan araştırmalarda göç eden her üç kişiden biri de üniversite mezunu genç nüfustan oluşur. Daha iyi çalışma koşulları, yüksek gelir, kaliteli bir yaşam standardı ülkelerinde bulamaları nedeniyle yapılan beyin göçleri bilgi çağı olarak tabir edilen bu çağda ülkeler için çok önemli bir kayıptır.

Tablo: 7 İtalya’da Eğitim Seviyelerine Göre Genç İşsizliği 2012-2020

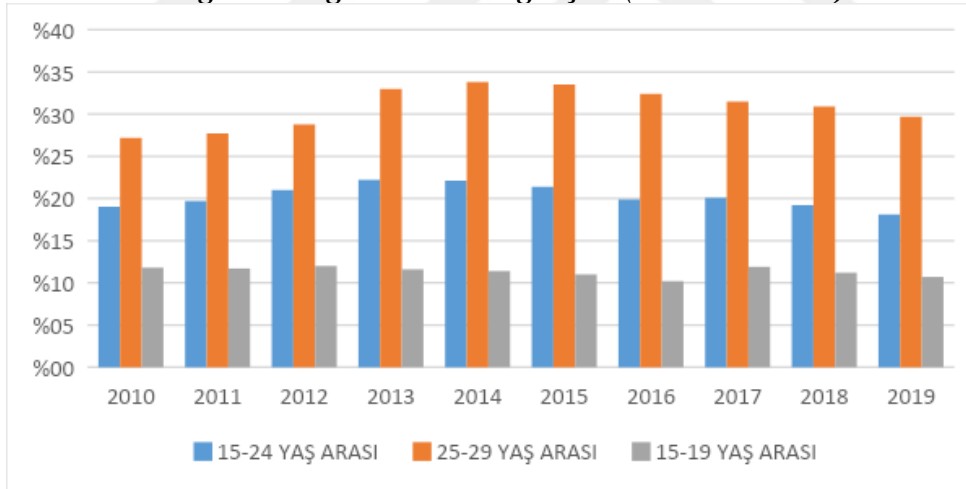

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> 2020/11/05

Literatürde genel kabul gören tanı; gelişmiş ülkelerde eğitim ile işsizlik arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu, gelişmekte olan ülkelerde ise tersi durumun mevcut olduğu görülmektedir. Bu durumun asıl nedenini gelişmiş

ülkelerde yaşanan işsizlik probleminin doğal ve konjonktürel işsizlik çerçevesinde gerçekleştiği bu durumun gelişmekte olan ülkeler kapsamında yapısal işsizlik boyutuna ulaşması ile açıklanabilir. IMF statüsünde gelişmiş ülkeler kapsamında yer alan İtalya, Tablo 'de görüldüğü üzere bu kanıyı yerine getirmektedir. Eğitim düzeyi azaldıkça işsizlik oranları artmaktadır. Son 8 yıllık veriler incelendiğinde oluşan bu durum rakamsal olarak farklılık gösterse de her zaman orta öğretim seviyesinde veya daha az eğitim seviyesine sahip olan 15-24 yaş arası genç işgücünün daha fazla işsizliğe maruz kaldığını görmekteyiz. Son olarak 2020 yılında elde edilen veri yüksek öğrenim görmüş genç işgücü ile lise ve dengi eğitimini tamamlayan genç işgücünün işsizlik oranları arasındaki farkların giderek kapanması dikkat çeken diğer bir durumdur. Covid-19 pandemi sürecinden olumsuz yönde daha çok yüksek eğitim almış kişilerin etkilendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 8: İtalya’da Cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre ne istihdamda ne de eğitim ve öğretimde olan gençler (NEET oranları)

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

İtalya hükümeti özellikle NEET oranlarındaki mücadele için 2015 yılında uygulamaya konulan ‘La Scuola Buona’ isimli eğitim sistemi ile eğitim döngüsünde revizeye gidilmiştir. Revize edilen eğitim sistemi ile beceri eksiklikleri ile, okullar ve firmalar arasındaki zayıf bağların güçlendirilmesi hedeflenmiştir. İtalya’da gençlerin eğitim ve istihdam dışındaki en büyük payı, 15-24 yaş grubunda %22,2 ve 25-29 yaş aralığında %33,8 aralığında yoğunlaşırken, eğitim ve öğretim sistemine yüksek katılım nedeniyle 15-19

yaş gruplarında daha düşüktür. Ancak 2019 yılında İtalya’da, okulu erken bırakanların oranının %13,5 ile küçümsenmeyecek seviyede olduğu görülmektedir. Bu durum insan sermayesini geliştirme fırsatını kaybetmek anlamında olan NEET oranında artışa neden olmakta ve gelecek adına ciddi riskleri bünyesinde barındırmaktadır (Quintano ve diğ.,2018: 4). Genç işsizliğinde olduğu gibi, NEET oranlarındaki bölgesel eşitsizlikler Avrupa ülkelerindeki en yüksekler arasındadır. İtalyan NEET’lerin %54,3’ü ülkenin güneyinde yaşamaktadır (Sergi vd., 2018: 48).

2.1.3. Genç İşsizliğin Yarattığı Sorunlar ve Uygulanan Politikalar

Genç işgücü ülke ekonomisi için en önemli sermayelerden biridir. Emek faktörünün fiili olarak üretimde kullanılamaması anlamına gelen işsizlik ise genç işgücü üzerinde İtalya için yetişkin işsiz oranından daha fazladır. Doğum oranlarının giderek azaldığı işgücünün yavaş yavaş yaşlandığı bu durumda genç işsizliğin yüksek olması daha da önemli bir sorun haline gelmektedir. Genç işsizliğin yüksek oranda olmasının birçok ekonomik, demografik vb. açıklaması mevcuttur. Hem talep hem arz yönlü nedenleri olan genç işsizlik ülke, aile ve birey için birçok sorunu beraberinde getirmektedir.

Zayıf ekonomik büyüme ve artan genç işsizlik oranları bireysel yoksullaşma risklerini artırarak işgücü piyasasında istikrarsızlığına neden olmaktadır. Genç işsizliğin yanı sıra özellikle güney bölgesinde çalışan işgücünün düşük vasıflı işlerde çalışması mutlak yoksulluk oranlarını da arttırmıştır. Mutlak yoksulluk oranları 2008 yılında toplam nüfusun %3,6’sını kapsarken 2017 yılında bu oran %8,4’e yükselmiştir (EU28, 2017).

Genç işgücü için geçici iş sözleşmelerinin, işverenler açısından daha avantajlı hale gelmesi veya genç bireylerin bu imkandan yararlanmak istemeleri genç işgücü için tam zamanlı istihdamın sağlanamayıp genç işgücünden elde edilecek verimin etkin olmamasına neden olmaktadır. Her ne kadar geçici iş sözleşmeleri genç işsizlik oranları üzerinde azaltıcı bir etkisi olsa da örneğin ekonomik durgunluk döneminde işini ilk kaybedecek olanlar geçici iş sözleşmesi ile istihdam edilenlerdir. Diğer taraftan NEET oranlarının Avrupa ülkelerine göre İtalya’da yüksek düzeyde olması işgücü

piyasası için ciddi sorunlardan birisidir. İşgücü piyasasına eğitim olarak hazırlanmayan gençler daha uzun sürelerde iş bulmakta böylece yapısal genç işsizliği artırmaktadır. Mesleki eğitimini tamamlamayan genç işgücü, işgücü piyasasında gerekli becerileri sağlayamamakta ve işgücü piyasasında kalıcılık oranını düşürmektedir. İşverenler için başlıca masraf kalemi olan işbaşında eğitim süreleri uzamakta, genç ve eğitimsiz işgücünün tercih edilme olanaklarını kısıtlamaktadır. Bölgeler arası istihdam eşitsizliğinin artması ise genç işgücünün dış göçe açılmasının önündeki en büyük nedenlerden birisidir.

İstihdam edilebilirliğin, birey için ekonomik yönden olduğu gibi sosyal yönden de getirileri mevcuttur. İşsizlik ise kişinin toplumsal aidiyet hissinden kopması, yalnız kalması, topluma öfke duyması, suç ihtimallerinin artması, intihar gibi sosyal problemlere yol açabilmektedir. İşgücü için maddi konuda yetersizlik beraberinde psikolojik yıkım sürecini başlatarak fiziksel ve ruhsal sağlıklarını bozabilmektedir. İşsiz kalan birey güven ve cesaret kaybına uğratmak da bu sürecin uzaması is bilgi ve yetenek gibi içsel değerlerinin kaybına neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra işsiz bireyin en büyük destekçisi olacak aile kurumu bu durumdan çeşitli konularda zarar görebilmektedir (Nurşen Adak; 2012: 2)

İtalya Hükümeti işsizlik olgusunun ekonomik ve sosyal yönden getirdiği zararlardan kurtulmak için birçok aktif ve pasif istihdam politika uygulamaya geçirilmiş derin bir reform sürecine girmiştir.

Tablo 9: İtalya’da 2012 Yılı Sonrası Yapılan İşgücü Piyasası Reformları Özeti

İTALYA’DA 2012 YILINDAN BU YANA YÜRÜLÜĞE GİREN İŞGÜCÜ PİYASASI REFORMLARI	
KANUN 92/2012	Belirli süreli sözleşmelerin kolaylaştırılması
KANUN 183/2014	İşsizlik yardımlarının gözden geçirilmesi ile artan koruma
KANUN HÜKMÜNDE KARANAME	Belirli süreli sözleşmelerin serbestleştirilmesi ve 5 defaya kadar yenileme hakkı
KANUN 183/2014 SAYILI İŞLER YASASI KANUNU	İş sözleşmelerinin geçersizliğine karşı koruma ve aktif işgücü piyasasına odaklanma
KANUN 190/2014	Belirli süreli işe alım için vergi teşvikleri
KANUN 208/2015	Belirsiz süreli iş sözleşmeleri için firmalara %40 oranında vergi muafiyeti
KANUN 232/2016	Güney İtalya bölgesi işe alımları ve NEET işe alımları için vergi teşvikleri
KANUN 81/2017 (ÖZ ÇALIŞAN İŞLER YASASI)	Kadın ve yaşlı işçi çalıştırmalara karşı vergi teşvikleri
KANUN 87/2018	Belirsiz süreli iş sözleşmeleri ile işe alımlarda yenileme hakkını azaltma, işten çıkarmalara maddi tazminat oranlarının artması, açık süreli sözleşmelerle işe alım için vergi teşvikleri

Kaynak: Lodovici, Orlando, Nico, Romeneillo; 2019, sy

İtalya Hükümeti 2012 yılında çıkarılan kanun ile yabancı işgücü fazlalığını azaltmayı hedeflemiştir. İşsizlik yardımlarını aktif iş arama koşulları şartnamesi ile iş arayanlar için daha geniş hale getirmiş ve bireysel yoksulluk ile mücadele amaçlanmıştır. Belirli süreli iş sözleşmeleri önündeki engelleri bir nevi kaldırarak istihdam olanaklarını arttırma imkanı sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak Renzi Hükümeti döneminde çıkarılan İşler Yasası Reformu adlı kanun, işgücü piyasası açısından en önemlilerinden biridir. İşçi maliyetlerini azaltmak, firmalara vergi teşvikleri sunmak, belirsiz süreli iş sözleşmelerini daha cazip hale getirmek, kıdemlilik derecesini önemli hale getirmek, kıdem arttıkça artan tazminat oranları gibi bir dizi hüküm içeren etkili kanunlardan birisidir. İşler Yasası Reformu ile aktif istihdam politikalarını koordine eden Agenzia Nazionale per le Politiche

Attivedel Lavoro (ANPAL) kurumunu bağımsız bir kuruluş haline getirilmiştir.

Devam eden zamanda ise çıkarılan Çıraklık Sigortası ve prim teşvikleri, işsizlik yardımı almak için koşulların zorlaştırılması, yeni çalışan sosyal sigortası Nuova assicurazione sociale per l'impieg, (NASPI) ile işsizlik ödeneğinin yeni şartlara bağlanarak iş sözleşmelerinin geçersizlik halinin ortadan kaldıracak düzenlemeler yapılması gibi işsizliği ortadan kaldırmak adına düzenlemeler yapılmıştır. Ebeveyn bakımını ve çalışan anneleri desteklemek için zorunlu ücretli doğum izni, doğum masrafları için yardım kalemleri politikalara gidilmiş aynı zamanda evlat edinen ebeveyn içinde aynı haklar saklı kalmıştır.

Son olarak 2018 yılında çıkarılan 87 nolu İstikrar Yasası adlı kanun ile vergi teşvik alanlarını genişletilmiş, firmaların NEET çalıştırılması durumu teşvik kapsamına alınmış, Güney İtalya bölgesi için yeni işçi alımları teşvikler ile desteklenir hale getirilmiş, kadın ve yaşlı istihdamını desteklemek amacıyla teşvik katkı payları yükseltilmiş, kendi hesabına çalışan işgücü için vergi muafiyetleri getirilmiştir. Akıllı çalışma adı altında çalışma yeri ve zamanı açısından serbestiye gidilmiş evden çalışma imkanları artırılmıştır.

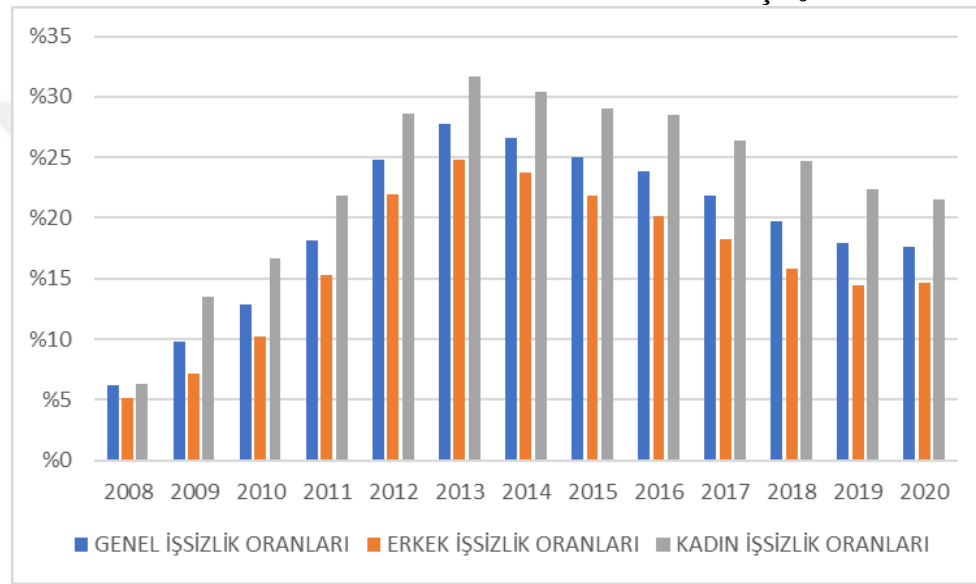
Sonuç olarak İşler Yasası Reformunun uygulanmasından günümüze işgücü piyasası işleyişi neredeyse değişmeden kalmıştır. Bu süreçten sonra yapılan düzenlemek daha çok vergi yükünü hafifletmek adına yapılmıştır. Ancak işsizlik oranları bize gösteriyor ki uygulamaya geçen aktif veya pasif istihdam politikaları şu anki duruma cevap verebilir nitelikte değildir.

2.2.YUNANİSTAN'DA GENÇ İŞSİZLİĞİ VE UYGULANAN POLİTİKALAR

2.2.1.Yunanistan'da İşsizlik

Resmi adıyla Hellen Cumhuriyeti olan Yunanistan Balkanlar' da yer alan, üniter bir parlamenter cumhuriyet yönetim biçimini benimsemiş, 2020 yılı itibariyle 10,768 milyon nüfusa sahip bir ülkedir. 1981 yılında AB'ye, 2001 yılında ise Euro bölgesine katılarak GSYİH bakıldığında AB'nin orta büyüklükteki ekonomilerinden biri olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 10: Yunanistan'da 2008 – 2020 Yılları Arası İşsizlik Oranı

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Yunanistan 1981 yılında katıldığı AB'den en çok yardım alan ikinci ülke olmuştur. Aldığı mali yardımlar ve destek fonları ile AB'de en fazla zenginleşen ülkelerden birisidir. Bu sayede cari açıklar kapanmış, kamu harcamaları artırılmış, ülkeye yapılan doğrudan yatırımlar artarak, ekonomi orta seviyeli bir duruma yükselmiş işsizlik oranları azalma eğilimine girmiştir. Ancak bu olumlu süreç 2009 yılına Yunanistan'ı da etkisi altına alan finansal krize kadardır (M. A. Polat, 2020;131)

2007 yılının Temmuz ayında ABD'de başlayan Mortgage Krizi olarak adlandırılan finansal kriz, 2009 yılından itibaren Yunanistan'ın AB'ye üye olduktan sonra yaşadığı ilk kriz olarak tarihe geçmiş ve etkilerini günümüzde dahi göstermektedir. Finansal krizin temel sebebi yüksek bütçe açıkları, kamu kesimi ve borç stoklarıdır. Söz konusu krizde Yunanistan ekonomisi üzerinde

ciddi sıkıntılara yol açmış, sosyo-ekonomik parametrelerini etkisi altına almıştır. Bunlardan başlıcaları; artan işsizlik oranları, ekonomik daralma, borç stokundaki artışlar ve döviz kurlarındaki istikrarsızlıklar, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarındaki azalmalar ve mali baskınlığın artması şeklinde sıralanabilir (Türk ve Erarslan, 2016: 281-302).

Tablo 10'da görüldüğü üzere Yunanistan yüksek işsizlik oranları ile mücadele etmesi gereken ülkelerin başında gelmektedir. İşsizlik oranları 2000 ile 2008 yılları arasında devamlı azalan bir eğilime girmiş 2008 ve 2015 yılı arasında artan bir çizelge izlemiştir. Kadın işsizlik oranları tüm dönemlerde erkek işsizlik oranına nazaran hep daha yüksek olmuştur. Özellikle kadınlar, gençler ve uzun işsizlik oranlarında ciddi artışlar gözlemlenmiştir. Ekonomi parametrelerin çok iyi olmadığı bu durumda, Yunanistan İstatistik Kurumu'nun (*ELSTAT*) açıkladığı son işsizlik oranları ise çift haneli rakamları barındırmaktadır. Ülkede işsizlik oranı 2013 yılından bu yana düşüşler kaydetse de Euro Bölgesi'nin en yüksek işsizlik oranları seviyesin de kalmaya devam etmektedir.

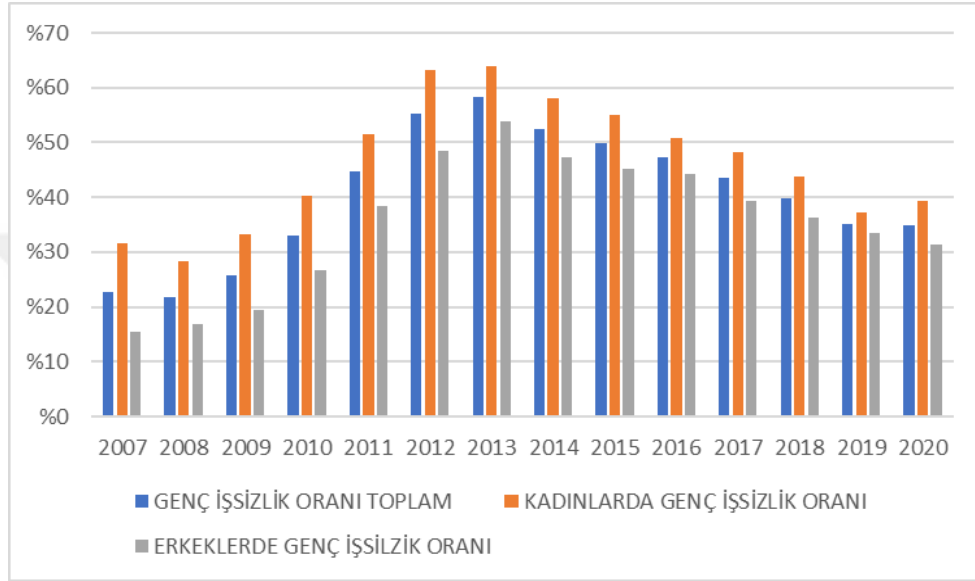
2.2.2. Yunanistan'da Genç Nüfus ve Genç İşsizlik

Geleneksel olarak Yunanistan işgücü piyasası AB ortalamasına göre yüksek işsizlik ve özellikle kadın ve genç işgücü için düşük istihdam oranlarına sahiptir. Ulusal ekonomik büyüme dönemlerinde dahi AB düzeyinde endişe verici işsizlik oranları göze çarpmaktadır. Kayıt dışı istihdam oranlarının yüksek oluşu, kadınların ve genç işgücünün daha az güvenceli şekilde istihdam edilmeleri göz ardı edilemeyecek özellikler içerisinde yer almaktadır (Konsantinos ve Ormas, 2020 : sy).

Yunanistan, 2009 yılında yaşanan kriz ile beraber kendi tabirleri ile eşi benzeri görülmemiş bir durgunluk dönemine girmiştir. Yaşanan mali krizin en büyük etkilerinden birisi işsizliktir. Tüm çalışanlar ülke içerisinde yaşanan olumsuz durumların kombinasyonu ile karşı karşıya kalmışlardır. Emek piyasası koşullarının katı oluşu en başta kadın ve genç işgücünü etkilemektedir. Özellikle genç işgücü istihdam sorunları ile çok ciddi şekilde yüzleşmeye maruz bırakılmıştır. Kamu ve özel sektör yatırımlarının azlığından oluşan sermaye yetersizliği ve üretken yatırımların olmaması genç

istihdam önünde engel teşkil etmektedir. Üretim veya karın azalmasıyla beraber oluşan iş ve gelir kaybı durumu daha da vahim noktalara taşımaktadır.

Tablo 11: Yunanistan’da Genç İşsizlik Oranları 2007-2020

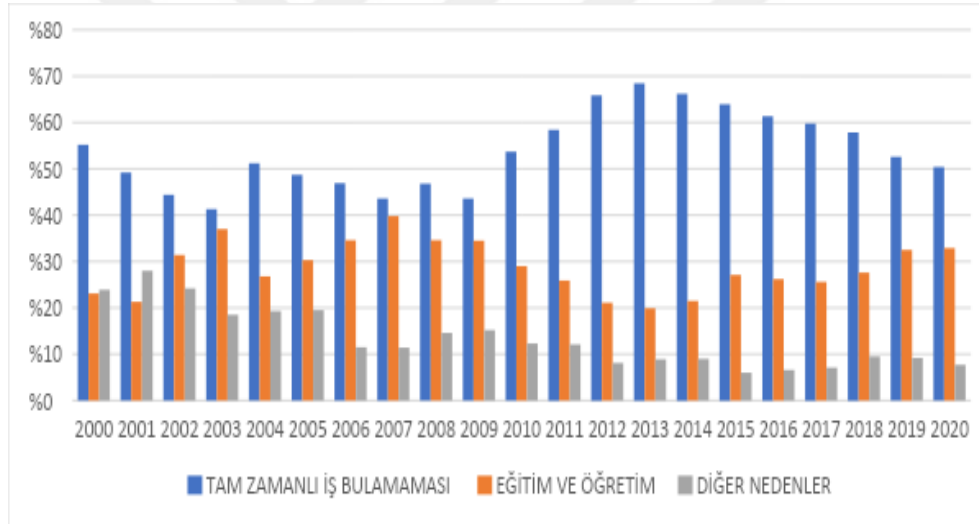

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/>

Tablo 11’de görüldüğü üzere kriz öncesi dönemde dahi Yunanistan’da genç işgücü, yüksek ve uzun vadeli işsizlik oranlarına sahiptir. 2008 yılı öncesi dahi genç işsizlik oranı çift haneli rakamlarda yer almaktadır. Ortalama genç işgücü oranının %25’i işsizlik ile mücadele etmekte, sayı olarak ortalama 1,4 milyon genç işsiz ile Avrupa istatistiklerine göre en yüksek işsizlik oranlarını barındırmaktadır. Ekonomik kriz gidişatının bir sonucu olarak ise, 2009 yılında genç işsizlik oranları hızla artan bir eğilime geçmiştir. 2009 yılında %25,7 olan genç işsizlik oranı 2010 yılında %28’lik artış göstermiş buna takiben 2011 yılında ise %73’lük bir artış yaşamıştır. 2012 yılına gelindiğinde ise %100 aşan bir artış ile genç işsizlik %55,3 seviyelerine ulaşmıştır. 2015 yılı ile beraber azalma yönünde bir eğilim gösterse de AB’de en yüksek işsizlik oranlarına ülkelerin başında gelmektedir. Diğer bir nokta ise genç kadın işsizlik oranları son 13 yıllık verilerde her zaman genç erkek işsizlik oranlarına nazaran daha fazla olmuş neredeyse iki katı seviyelerine ulaşmıştır.

Genç işsizlik oranlarının çeyrekten çeyreğe, yıldan yıla keskin bir artış içinde olması üretken kapasite kaybını beraberinde getirmiştir. Özellikle kriz dönemi ile beraber uygulanan kemer sıkma politikaları kamu istihdam olanaklarını azaltmış, bu dönemde özel sektör istihdam olanaklarının üçte ikisi kaybedilmiştir. İşten çıkarma veya işe almada kriter olarak belirlenen tecrübe şartı genç işgücünün en büyük dezavantajlarından birisi olmuştur. Özel sektörde yaygınlaşan çıraklık veya staj programları ile işe alma genç işgücünün finansal olarak hala ebeveynlerine bağlı kayıp bir nesil olmasını beraberinde getirmiştir. Artan kısmi çalışma, belirli süreli iş sözleşmeleri, düşük ücretler ve işsizlik yardımlarının yetersiz oluşu ümidi kırılmış genç işgücünde artışa neden olmaktadır.

Tablo 12: Gençlerin Yarı Zamanlı İstihdam Edilmesinin Ana Nedenleri

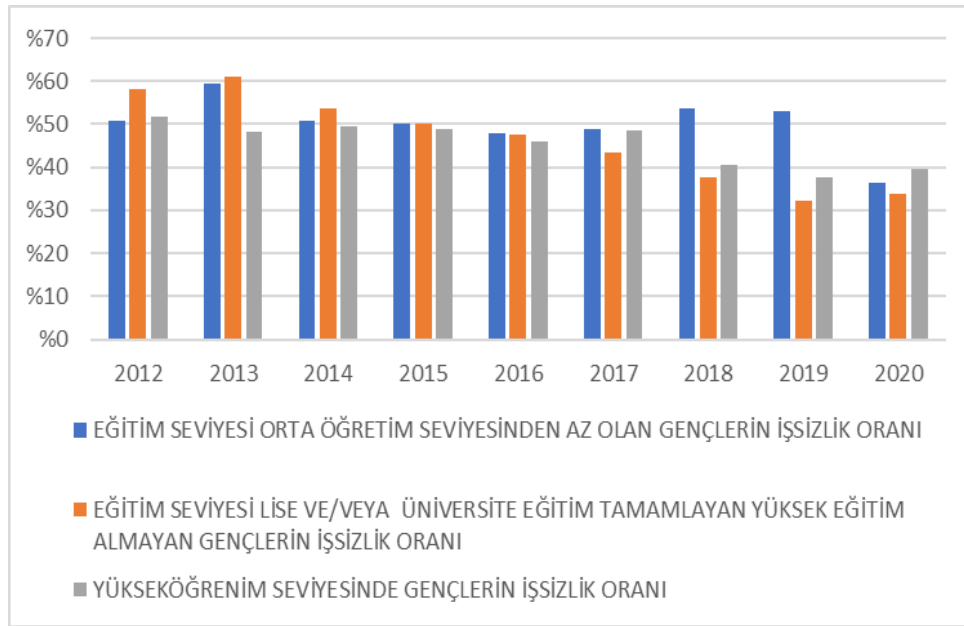
Kaynak: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Kriz ile beraber azalan emek arzı ile yarı zamanlı çalışma, kısmi zamanlı çalışma veya belirli süreli çalışma olan istihdam şekilleri iki katına çıkmıştır. İşverenlerin üzerinde artan vergilendirme oranları yeni istihdam olanaklarını engelleyerek doğrudan yatırım oranlarını da azaltmıştır. Tam zamanlı işe alımlar 2009 yılında %79 iken 2017 yılında %45'e kadar düşmüştür. Özellikle genç işgücü iradi olmayan bir çalışma sistemi ile karşı karşıya kalmıştır. Tam zamanlı çalışmaya göre düşük ücretler, yetersiz sosyal güvenceler, düşük iş tatminleri, yarı zamanlı çalışmaya alışılması sonucu tam zamanlı çalışmaya geçişteki zorluk derecesinin artması, yüksek eğitilmiş

kişilerin yarı zamanlı çalışarak eksik istihdam yaratmaları genç işgücü açısından maruz kalınan olumsuzlukların başında yer almaktadır. Diğer taraftan işverenler açısından işe alım, eğitim, sosyal güvenlik gibi toplam işgücü maliyetlerin artması, devamında yarı zamanlı iş olanaklarının yeni oluşturulacak tam zamanlı iş olanaklarının önüne geçmesi gibi ekonomik olumsuzlukları beraberinde getirmektedir (Sandor, 2009: 6).

Genç işgücünün yarı zamanlı istihdam edilmesinde ki ana nedenlerin başında tam zamanlı istihdam olanaklarının yetersiz olması gelmektedir. Yapılan araştırmalarda kriz öncesi dönemde dahi yarı zamanlı istihdam edilen genç işgücünün ortalama %47'si tam zamanlı istihdam olanağı bulunmadığından bu yolu izlediği sonucuna varılmıştır. Buna müteakip kriz döneminden sonra bu oran ortalama %58,5'lere ulaşmıştır. Diğer taraftan önemli bir yüzdelik ise eğitim ve öğretim sürecinde maddi gelir desteği olması açısından yarı zamanlı çalışmayı tercih etmektedir. Kriz öncesi dönemde eğitimden kaynaklı ve diğer nedenler yarı zamanlı çalışma ile yakın seviyelerde olmasına rağmen kriz sonrası dönemde artan gelir kayıpları diğer etkenleri önemli derecede saf dışı bırakmıştır.

Tablo 13: Eğitim Düzeyine Göre Genç İşsizliği 2012-2020

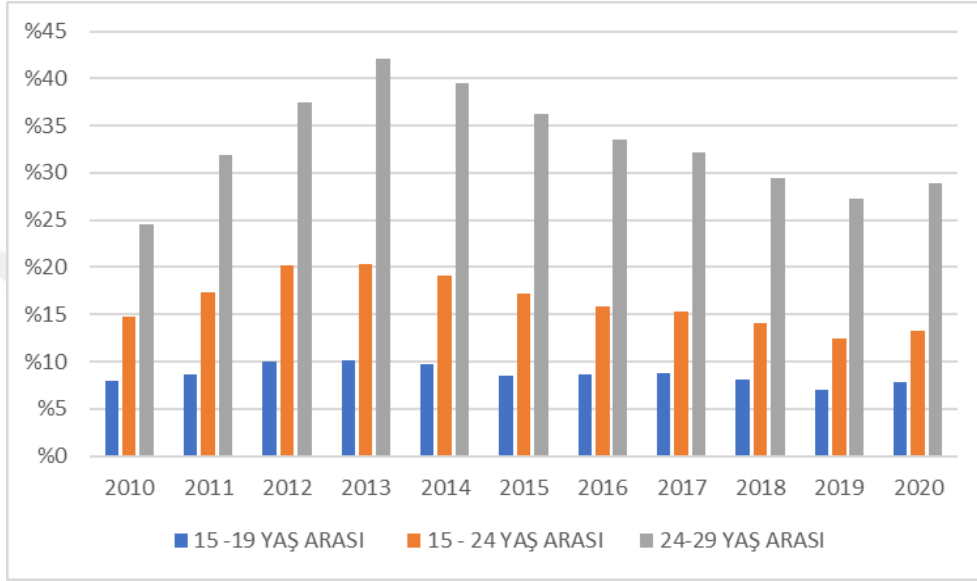
Kaynak: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Bireylerin elde ettikleri eğitim işgücüne katılımlarını etkileyen faktörlerden birisidir. Literatürde eğitim seviyesi arttıkça işsizlik oranlarının azalması gerekmektedir. Ancak eğitim seviyesinin yüksek olmasına karşın işsizliğin yaygın olması bazı ülke deneyimleri de mevcuttur (Kavak, 1997: 21-26).

Bu durumun en önemli nedenlerinden biri nitelik ve nicelik yönünden birey-iş uyumsuzluğundan kaynaklanmaktadır. Özellikle genç işgücü için ücret yoksunluğu, vasıf uyumsuzluğu ve tecrübe eksiklikleri oluşan bu durumun açıklayıcılarıdır. Yunanistan'da 2013 yılına kadar yüksek eğitilmiş genç işgücünün düşük eğitilmiş genç işgücüne oranla daha fazla işsiz kaldığı araştırma sonucu gözlenmektedir. Literatürün tersine oluşan bu durumun birçok nedeni olabilmektedir. Ancak en önemlileri olarak birey-iş uyumsuzluğu, eğitim politikalarının işgücü piyasasına göre şekillendirilmeyişi, yüksek eğitim gerektiren iş pozisyonlarının yetersiz kalışı şeklinde sıralanabilir (Bağcı, 2018: 349-351).

Yunanistan'da özellikle kriz döneminden sonra işletmelerinin çoğu küçük veya orta ölçekli işletme olarak faaliyette kalması kalifiyeli eleman ihtiyacını artırmış literatür dışı oluşan durumu uygun seviyeye çekmiştir. Ancak toparlanma süreci çok zayıf bir etkidir. Yapılan bazı araştırmalar gelişmekte olan ülkelerde eğitim seviyesinin işsizliği azaltmadığı yönündeki bulguları ülke için gün yüzüne çıkmaktadır. Genç işgücünün ekonomi için değer olarak değil potansiyel bir yükümlülük olarak görülmesi ülke iktidarsızlık unsurlarına bir yenisini daha eklemektedir. İstihdam politikalarının yapısal zayıflıkları can alıcı işsizlik problemlerinin çözülmesinde yetersiz kalmaktadır.

Tablo 14: Yunanistan’da Cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre ne istihdamda ne de eğitim ve öğretimde olan gençler (NEET oranları)

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/>

Ülkelerde genç istihdam performansını ölçmek için tek başına yeterli olmayan işsizlik oranları tam anlamıyla gerçekliği yansıtmamaktadır. İstihdama kanalize edilmeyen her genç işgücü hem ülke hem de aile için ekonomik ve sosyal açıdan zarar teşkil etmektedir. Diğer taraftan kriz ile mücadelede sürecinde emek piyasasının genç işgücüne karşı kırılganlık seviyesinin artması NEET oranlarında artışı beraberinde getirmiştir (Karahan Dursun ve Çağlarırnak Uslu, 2019: 133). 2013 yılı itibari ile azalma eğiliminde olan NEET oranları 2019 yılı itibari ile tekrar artış eğilimine girmiştir. Yakın geçmişte yaşanan salgın hastalıklar, ulusal ekonomik krizler, ülke içinde ve/veya ülke dışında yaşanan siyasi anlaşmazlıklar özellikle genç işgücünü piyasadan uzaklaştırmıştır.

2.2.3. Genç İşsizliğin Yarattığı Sorunlar ve Uygulanan Politikalar

Canlılar fayda yarattıkları sürece yaşarlar. Bu kısır döngüde yaşanılacak aksaklıklar sosyo-ekonomik problemleri beraberinde getirecektir. Ülke ekonomilerinde en can alıcı mesele ise işsizliğin çözülmesidir. Kendine

yetemeyen her bir birey aile ve/veya ülke ekonomisi için yük olmakla mükelleftir. Üreten değil, tüketen bireylerin artışı gelecek zamanlarda yaşanılmaz bir dünya kaygısını beraberinde getirmektedir. Yaşlanan bir dünya nüfusunda işsizlik olgusu üzerinden bakıldığında, genç işgücü en önemli yapı taşlarından biridir. Ancak gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda yetişkin ve genç işsizlik oranları arasındaki farkın, gençler aleyhine artması işsizlik sorununun genç işgücüne yoğunlaştığını göstermektedir. İşsizliğin en düşük seviyede olduğu İskandinav ülkelerinde dahi genç işsizlik oranları yetişkin işsizlik oranlarının iki üç katına çıkmıştır. Diğer taraftan genç işgücünün uzun vadede işsiz grubunda kalma oranlarının artışı endişe verici konumdadır (Ekin, 2011: 39-50)

19. yüzyıldan itibaren gençler ilerlemenin, kültürün, adaletin, demokrasinin öncüleri olarak kabul edilir. İşsizliğin yaygınlaşmasıyla birlikte pek çok kişi gençlerin topluma ve onun geleceğine kayıtsız kalacağına ya da ona sırt çevireceğine inanıyor. İşsizlik, gelecek kaygısından, sosyal yardımla hayatta kalmanın bıraktığı kederden, psikosomatik bozukluklara ve hatta tamamen inkarlara kadar çeşitli tepkileri kışkırtabilmektedir. İşsizlikle beraber bağımlı bir genç nüfus yoksulluk oranlarında artışa neden olmaktadır. Gençlerin ebeveynlerine karşı özerkliğini ilan edebilmesi için maddi olanaklarının yeterli olması gerekmektedir. Ancak işsizlik veya eksik istihdam sonucu ekonomik özgürlüğünü eline almamış genç işgücü aile korumasından gecikmeli bir tahliye dönemi yaşaması psikolojik olarak olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Temel ihtiyaçlarını dışında, tüketim gücü kısıtlı olan bağımlı genç nüfus ekonomik olarak da ülke için yük konumundadır.

Diğer taraftan eğitim sistemi, yeni taleplere uyum sağlamayı reddettiği için genç işsizliğinde kilit bir faktördür. Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında bağlantı eksikliği genç işgücünün yaşadığı sorunların başında yer almaktadır. Eğitimden istihdama geçiş sürecinin olumsuz seyretmesi gençlerin profesyonel kariyerlerini ciddi ölçüde etkilemektedir. Bireyin işsiz kalması veya kendi mesleğini dışında herhangi bir işte eksik istihdam olarak ikame edilmesi zincirleme etkisi yaratarak, kişinin bilgi ve becerilerinin

körelmesine, sürecinde uzaması durumunda bireyin bu durumdan çıkması zorlanarak ekonomik ve sosyal sorunlar yaşamasına neden olmaktadır.

Geleneksel olarak yüksek genç işsizlik oranlarını barındıran Yunanistan'ın bu konuda çalışma yapması zorunlu bir hal idi. Gençlerin kalkınmaya ve sosyal uyuma katkısı literatürde kabul edilmekte ve bu konuda devletlerin çalışma yapmaları gerekmektedir. İşgücü entegrasyon sürecinde en etkili yöntem ise aktif istihdam politikaları ile sağlanmaktadır. Aktif istihdam politikaları 1950'lerde İsveç'te ilk ortaya çıktığında amaç, işgücü piyasası tıkanıklığını önlemek için coğrafi hareketliliği artırmak, enflasyonist baskıları hafifletmek ve yüksek ekonomik büyüme ivmesini sürdürmek idi. 1960'larda OECD tarafından kabul edilerek istihdam seviyelerini sabit tutmak işsizlik ile döngüsel durgunluklar arasındaki boşlukları kapatmayı amaçlayan marjinal istihdam sübvansiyonları gibi önlemleri içeriyordu. Avrupa'da bu programların temel ilgi alanı işe yerleştirmedir. Aktif istihdam politikaları, işsizlerin işgücü piyasasına başarılı bir şekilde yeniden girmeleri için gerekli desteği sağlayarak, işsizlerin mümkün olan en kısa sürede ve beceri ve iş gereksinimlerinin en iyi korelasyonu ile istihdama dönmelerini sağlar. Devletlerin aktif istihdam politikalarının en başında yeni istihdam olanakları sağlamak veya mevcut istihdam olanaklarını etkin şekilde kullanmak gelmektedir.

Yunanistan 1981 yılında katıldığı AB'den, ekonomik iyileşme adına aldığı destek ile istihdam politikaları için kademeli bir başlangıç yapmıştır. İlk olarak 1983 yılında istihdam artışı için işveren sübvansiyon programları uygulanmaya başlanmıştır. Buna müteakip 1986 yılında gençler ve serbest meslek çalışanları için yan programlar ve 1987 yılında ilk defa çalışanlar ve işsizler için mesleki eğitim programları yürürlüğe girmiştir (Dimoulas, 2010: 5). 1983 yılında 4624 iş sübvansiyon edilmiş yıllar içinde artarak devam etmiştir. 1986 yılında ise 1100 genç işgücüne ve serbest çalışanlara sübvansiyon verilmeye başlanmıştır. Kendi nam ve hesabına çalışanlar için 1987 yılında sübvansiyon programları başlamış ve ortalama yıllık 7.500 ile 10.000 kişi sübvansiyon edilmiştir (Dimoulas, 2002: 101). 1985'ten 2008 yılına kadar

uygulanan istihdam politikaları ile yıllık bazda kayıtlı işsizlerin %10-12 'sine ulaşmıştır.

1997 yılında AB ekonomik ve sosyal açıdan yaşanan istihdam sorunu ve yeni iş konusunda gerekli faaliyetleri gerçekleştirebilmek adına Amsterdam Antlaşması ile Avrupa İstihdam Stratejisini oluşturmuştur (Kesici ve Selamoğlu, 2005: 49). Birlik, çalışma piyasasında ortaya çıkan sorunlarla mücadele edebilmek adına alınan tedbirler çerçevesinde aktif iş piyasası önlemleri almıştır. Avrupa'nın finansman sağladığı fırsat ve araçlar çerçevesinde Yunanistan aktif istihdam politikalarının çerçevesini oluşturmuştur. Kamu ve özel sektörlerde garantili istihdam programları, genç işgücünün piyasaya entegrasyonunu sağlayan programlar, girişimciliği güçlendirici programlar ve eğitim programları ana çerçevenin başlıklarıdır.

Ancak alınan önlemlere istinaden genç işsizlikte artan bir eğilim izlemek, Avrupa Birliği'ni bu sorun karşısında yeni önlemler almaya zorlamıştır. Bu nedenle Avrupa Birliği "Gençlik Garantisine İlişkin Gençlere Yönelik Bilgi Paylaşımı ve Destek Faaliyetleri" konulu teklif çağrısı 2010 yılında yayımlanmıştır. Bununla 25 yaşına kadar tüm gençlerin iyi iş teklifleri almaları, eğitimlerine devam etmeleri, okullarını bitirdikten sonra 4 ay içinde çıraklık eğitimi alması veya staj olanağı sağlamak amaçlanıyor. Bu program kapsamında öngörülen önlemlerden bazıları, yüksek kaliteli stajyerlik ve çıraklık için destek, beceri ile işi bir araya getirmek için yardım ve genç girişimciler için başlangıç desteği içeriyor. Bu plana dayanarak Yunanistan' da bir dizi uygulama ve planlama içerisine girmiştir. Ancak yaşanan nüfus oranlarının fazlalığı, ayrılan diğer ülkelere esasla düşük seviyede olması sonucu işsizlik oranları günümüzde de yüksek seviyelerdedir.

2.3. İSPANYA'DA GENÇ İŞSİZLİK VE UYGULANAN POLİTİKALAR

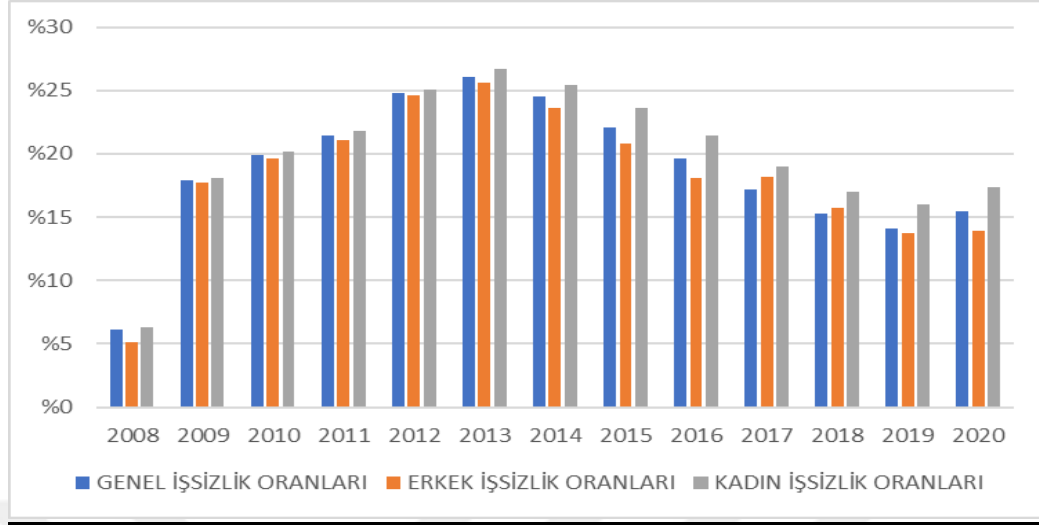
2.3.1. İspanya'da İşsizlik

İspanya (resmi adıyla İspanya Krallığı) güneybatı Avrupa'da, İber yarımadasında yer almaktadır. 20. Yüzyıldan itibaren sanayileşme ve göçlerle beraber iki katına çıkan nüfusta 1980'li yıllara gelindiğinde doğum oranlarının azalması ile ciddi düşümler meydana gelmiştir Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün (INE) 2020 yılı verilerine göre 47 milyon nüfusu ile AB'nin en kalabalık üçüncü ülkesi konumundadır. Nüfusun 23 milyonu erkeklerden, 23,9 milyonu ise kadınlardan oluşmaktadır (<https://tr.wikipedia.org/wiki/İspanya>).

Anayasal Parlamenter Monarşi ile yönetilen İspanya, eyaletler ve özerk bölgelere ayrılmıştır. 1986 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na katılmış, 1999 yılında kendi para birimi Peseta'yı bırakarak Euro para birimine geçmiştir. İspanyol ekonomisi 1,4 trilyon dolarlık GSYİH sahiptir. Ancak 2008 yılının ikinci yarısında resesyona girmiş, 2013'ün üçüncü çeyreğinde resesyon sona ermiştir. Diğer Güney Avrupa ülkeleri gibi İspanya'nın ekonomisi de 2. Dünya Savaşı'nın ardından bir dönüşüm sürecine girmiş, bu süreçte tarım sektörünün önemi azalırken hizmetler sektörünün önemi giderek artmış ve bu sektör ekonominin hakim sektörü haline gelmiştir. Sektörel işgücü dağılımı olarak ülkede hizmet sektörü %70,7 ile ilk sırada yer alırken, endüstri sektöründe istihdam edilen işgücünün oranı %14,1, tarım sektörü istihdam oranı ise %4,5'dir (<http://www.kirikkaletso.org.tr/ktso/dosyalar/İSPANYA.pdf>).

Diğer taraftan işgücü oranlarını incelediğimizde, işgücüne katılım oranı %59,14 iken işsizlik oranı son verilerde %14,57 olarak gerçekleşmiştir. Genç işsizlere bakıldığında ise bu oran iki katına çıkarak %30,6 olarak gerçekleşmiştir (<https://tr.tradingeconomics.com/spain/indicators>).

Tablo 15: İspanya’da İşsizlik Oranları 2008-2020

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm020/default/table?lang=en>

Tablo 15’de görüldüğü üzere İspanya 2020 yılı verilerine göre nüfusun işgücü içindeki %15,5 işsizlik oranı ile AB ülkeleri işsizlik ortalamasının iki katı civarındadır. Kadın işsizlik oranı %17,4 ile toplam işsizlik oranındaki payı erkek işsizlik oranına göre daha fazladır. Erkek işsizlik oranı 2009-2020 yılları arasında kadın işsizlik oranından daha az olmuş ve son verilerde ise %13,9 olarak gerçekleşmiştir.

İspanya’da 2008 yılının ikinci yarısı ile beraber meydana gelen resesyon dönemi işsizlik üzerinde de ciddi etkilere yol açtığı tablo:15’de açıkça görülmektedir. 2008 Ekonomik Krizi öncesi 2007’nin son çeyreğinde kaydedilen işsizlik oranı %8.57 idi. Ancak bu oran kriz ile beraber yaşanan olumsuzluklara birde resesyon dönemine giren bir ülke durumunda olunca iki katına çıkmıştır. 2008 yılının ilk çeyreğinden 2014’ün üçüncü çeyreğine kadar hiç azalma göstermemiştir (<https://es.statista.com/temas/2891/el-desempleo-en-espana/#dossierKeyfigures>).

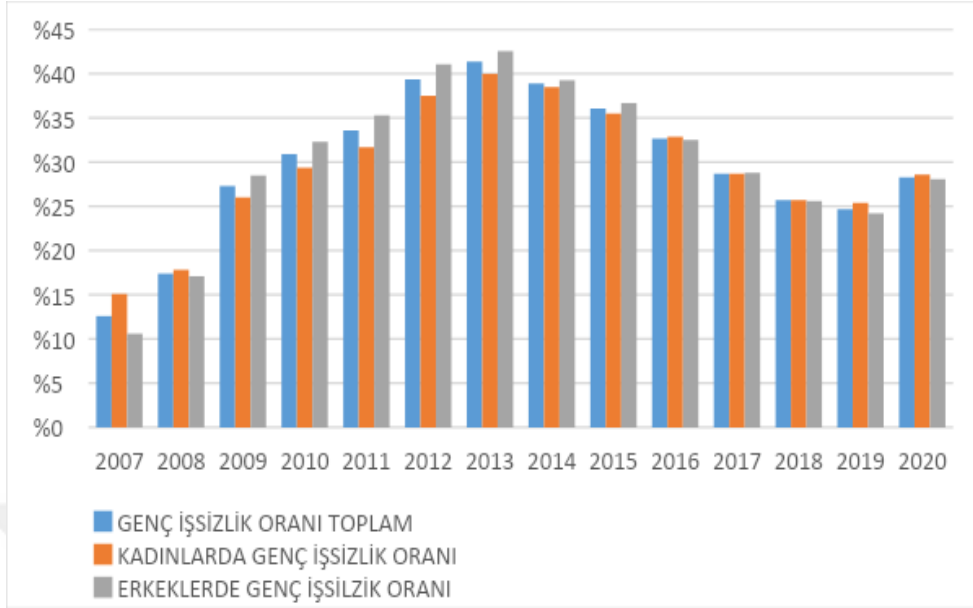
Mevcut göstergeler İspanya’nın büyük bir yıkıma uğradığını göstermektedir. Kriz sonrasında zayıf temelli emlak balonu patlaması, ulusal büyük şirketlerin uluslararası piyasada rekabet edebilirliğinin azalması, tasarruf bankacılık sistemin özelleştirilmesi sonucu İspanya olağanüstü bir borç ve önüne geçemediği işsizlik oranları ile karşı karşıya bırakmıştır (Carballo, 2011: 309-328). Ekonomik küçülmenin bir sonucu olan işsizlik,

iç talepte yaşanan düşüklükle birlikte krizi daha derinleştirmiş, mevcut işlerden 3,9 milyonu kaybedilmiştir. Kaybedilen işlerin 2/3 nitelsiz işlerden oluşmaktadır. 2009 yılında %17,9 olan toplam işsizlik oranı 4 yıl içinde %26,1 seviyelerine çıkmıştır. Resesyon sürecinin sona ermesi, devamında ekonomiye ve istihdama dair uygulanan politikalar veya alınan tedbirler ile işsizlik oranları düşme eğilimi içerisinde. 2014 yılı itibarıyla ortalama yıllık %2 bazında işsizlik oranları düşüş sağlamıştır. Ancak 2019 yılı itibarıyla gelen salgın hastalıklar ve ekonomik sıkıntılar işsizlik oranlarını tekrar artış eğilimine geçirmiştir.

2.3.2. İspanya’ da Genç Nüfus ve Genç İşsizlik Oranları

Şüphesiz her türlü işsizlik sosyal ve ekonomik açıdan sorun teşkil etmektedir. Ancak bir ülkenin en önemli sermayesi olan beşeri sermaye gençlik ile revize edilmektedir. Böyle bir ana neden ile genç istihdamının ülkenin kalkınması, büyümesi ve gelişmesi için önemli bir yapı taşı olduğu aşikardır. İspanya’da ise 7,2 milyonu aşkın genç nüfus bulunmaktadır. Günümüzde İspanya’da ise bu genç nüfusa karşılık %28,3 oranında genç işsiz de bulunmaktadır. İspanya’da gelişmiş olan ülkelere nazaran daha iyi bir konumda olması gerekirken bu işsizlik oranları ile AB sınırları içinde çok yüksek kalmaktadır. Cinsiyet farkları, eğitim düzeyi, etnik köken, engellilik, toplam talep yetersizliği, politika eksikleri genç işsizliğine neden olan makroekonomik ve mikro nedenler İspanya içinde gün yüzüne çıkmaktadır.

Tablo:16 İspanya’ da Genç İşsizlik Oranları 2007–2020

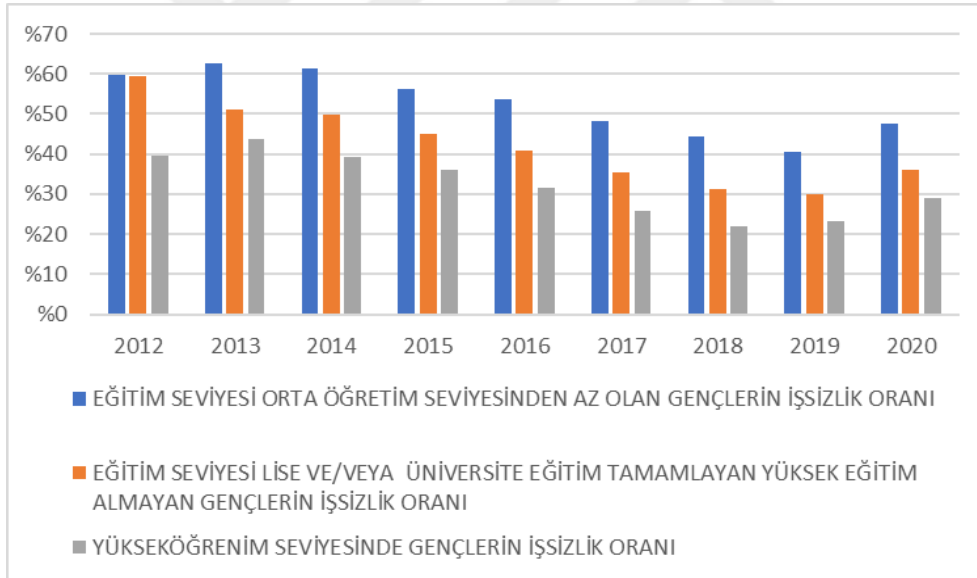
Kaynak:<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm020/default/table?lang=en>

7,2 milyonu aşkın genç nüfusa sahip olan İspanya’da genç işsizlik sorunu ile mücadele etmesi gereken ülkelerin başında yer almaktadır. Tablo 16’da yer alan verilerin ışığında görüyoruz ki genç işsizlik oranı uzun vadede iki rakamlı sayıların altına inmemiştir. 2007 yılında 12,6 olan genç işsizlik oranı iki yıl gibi kısa bir sürede iki katından fazla artışa neden olmuştur. Yaşanan ekonomik krizler, ulusal problemler, resesyon dönemi sonucu iş kayıplarının artışı bu işsizlik oranlarını açıklar niteliktedir. 2013 yılına kadar artış eğiliminde olan genç işsizlik oranı bu yılda zirve noktasına ulaşarak 41,4 olarak hesaplanmıştır. Neredeyse her iki gençten birisi işsiz konumuna gelmektedir. Genç işgücü güvencesiz piyasası karşısında bir de işsizlikle mücadelede etmek durumunda kalmıştır. 2013 yılının üçüncü çeyreğinde resesyon sürecinin sona ermesi ile uygulanan maliye ve para politikaları yanında istihdama yönelik tedbirler sonucunu göstermeye başlamıştır. 2014 yılında %38,9 olarak %1,06’lık bir azalış yaşamıştır. Krizler ile beraber bir anda %100 yaşanan işsizlik artışlarına karşılık azalma eğilimlerin %1 ile %4 arasında olması durumun ne kadar vahim olduğunu bizlere yansıtmaktadır.

Diğer taraftan İspanya’da diğer güney Avrupa ülkelerinden farklı olarak kadın genç işsizlik oranı her zaman erkek genç işsizlik oranından yüksek

olmamıştır. Özellikle resesyon süreci boyunca kadın genç işsizlik oranı erkek genç işsizlik oranına göre düşük kalmıştır. İşsizliğin zirve yaptığı 2013 yılındaki veriler bize kadın genç işsizlik oranlarını %40 olarak verirken erkek genç işsizlik oranı %42,6 şeklinde hesaplanmıştır. Bu durum kadın genç işgücü oranının erkek genç işgücü oranından az olması veya kadınların işgücü piyasasında daha kolay iş bulabilmeleri şeklinde açıklanabilir. 2020 verilerine baktığımızda ise toplam genç işsizlik oranı %28,3 ile ciddi bir oranda iken bu işsizlik oranlarını, kadın genç işsizlik oranı %28,6, erkek genç işsizlik oranı %28,1 ile takip edilmektedir. Bu süreçte dikkat çeken detay ise 2019 verilerine göre genç işsizliğin artış eğiliminde olmasıdır. Bu durum tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi süreci ile birebir ilişkilendirebilir.

Tablo 17: İspanya’da Eğitim Düzeyine Göre Genç İşsizliği 2012-2020

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm020/default/table?lang=en>

Yapılan çoğu araştırmalara göre eğitim ile işsizlik arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Eğitim düzeyi arttıkça işsizlik düzeyi azalmaktadır. Ancak burada ki önemli bir nokta aynı eğitim politikaların farklı ülkelerde geçerli olup olmayacağıdır. Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde ise eğitim politikaların gelişmiş ülkelerde işsizliği azalttığı tespit edilirken, gelişmekte olan ülkelerde işsizliği azaltmadığı hatta

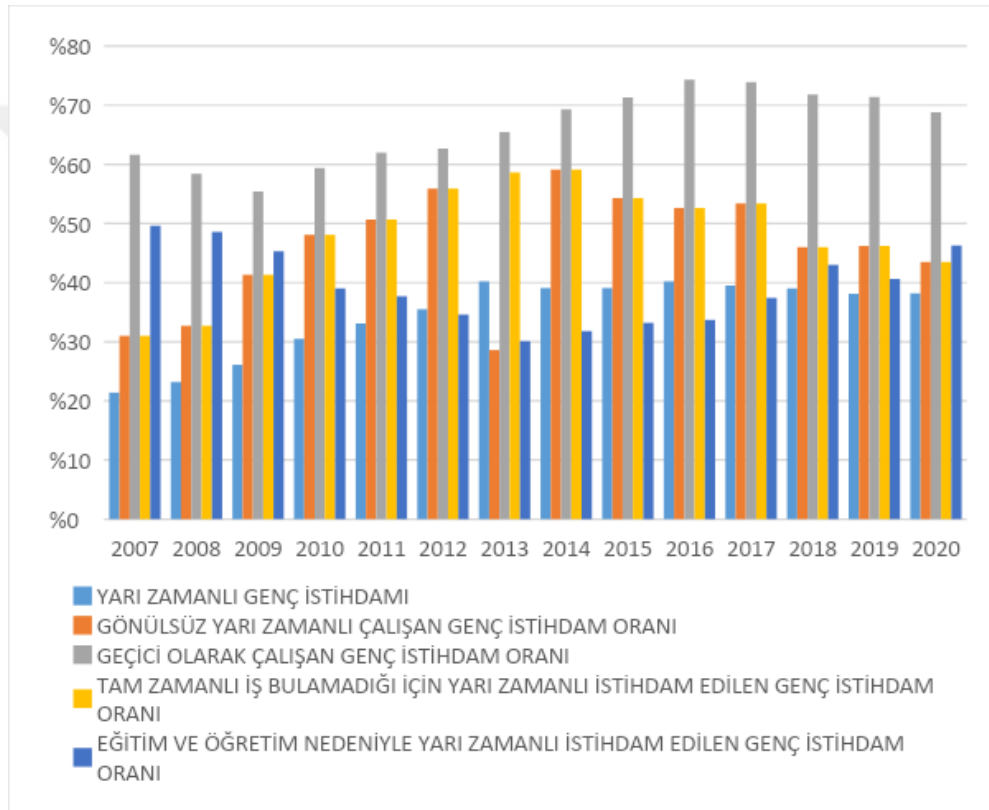
gelişmekte olan ülkelerde eğitilmiş kişilerin işsizlik oranlarının daha fazla olduğu göze çarpmaktadır (Bağcı, 2018: 349-351).

IMF sıralamasında gelişmiş ülke konumunda olan İspanya içinde durum aynı şekilde sirayet etmiştir. 2020 yılını baz alacak olursak lise veya yüksek öğrenimini tamamlayan genç işsizlik oranı %16,5 olarak hesaplanırken, orta eğitim veya daha az eğitim seviyesine sahip genç işgücünün işsizlik oranı ise %20,4 olarak hesaplanmıştır. Son 8 yılın verileri incelendiğinde ise durum aynı şekildedir. Eğitim seviyesi yüksek olan genç işgücünün işsizlik oranları daha düşük seviyelerde kalmaktadır. Ekonomik kriz ve resesyon süreci sonucu genç işsizlik oranlarının eğitim seviyesine göre işsizlik oranları üzerinde çok büyük farklar oluşturmamıştır. Bu dönem süresinde eğitim seviyesi orta öğretimden az olan genç işgücünün işsizlik oranları iki katından fazla artışa uğrarken eğitim seviyesi lise veya üniversite olan genç işgücünün işsizlik oranları ortalama 1,87 kat artışa uğradığı gözlemlenmektedir. Nitelsiz iş kayıplarının nitelikli iş kayıplarından daha fazla olması bu durumun nedenleri arasında gösterilebilir. Son olarak 2020 yılı verileri incelendiğinde ise ortaöğretim veya daha az seviyede eğitim almış genç işgücünün işsizlik oranı %47,7 olarak hesaplanmış, lise veya üniversite eğitimi tamamlamış genç işgücünün işsizlik oranı ise %35,9 olarak kayıt altına alınmıştır.

Genç işgücünün uzun vadede işsizlik oranları içindeki payının yüksek olması ekonomik ve psiko-sosyal açıdan ciddi bir tehdit olabilmektedir. İşsizliğin bir sonucu olarak meydana gelen yoksulluk artışları bireylerde psikolojik olarak çöküntülere sebep olmakla beraber sağlık sorunlarında ve suç oranlarında artışa neden olduğu yapılan bazı çalışmalarda ortaya konulmuştur. Beşeri sermayenin erozyonuna neden olan uzun süreli işsizlik işgücü piyasasına dönüşte de olumsuz karşılıklar bulabilmektedir. İşverenler uzun süreli işsizlik yaşayan bireylerin üretkenlik anlamında verimsiz olacağını düşünmesi sonucu kısa sürede işsiz kalan kişileri tercih edebilmektedir. İspanya'ya açısından ise kriz döneminin etkisi ile uzun süreli işsiz kalan genç işgücünde ciddi artışlar yaşanmıştır. 2013 yılında mevcut genç işsizlerin %21,7 sinin bir yıl ve daha uzun süre ile işgücü piyasasından

uzak olduğu belirlenmiştir. 2013 yılına kadar artan oranda seyreden uzun süreli genç işsizlik oran, 2014 yılı itibariyle düşüş sürecine girmiştir. 2020 yılı verilerine bakıldığında ise %6,6 olarak ölçülen genç işsizlik oranı dünyanın uğraştığı pandemi süreci ile bir önceki yıla oranla tekrar artış eğilimi göstermiştir.

Tablo:18 İspanya’da Genç İşgücünün Yarı Zamanlı veya Geçici Olarak İstihdam Edilmesinin Ana Nedenleri

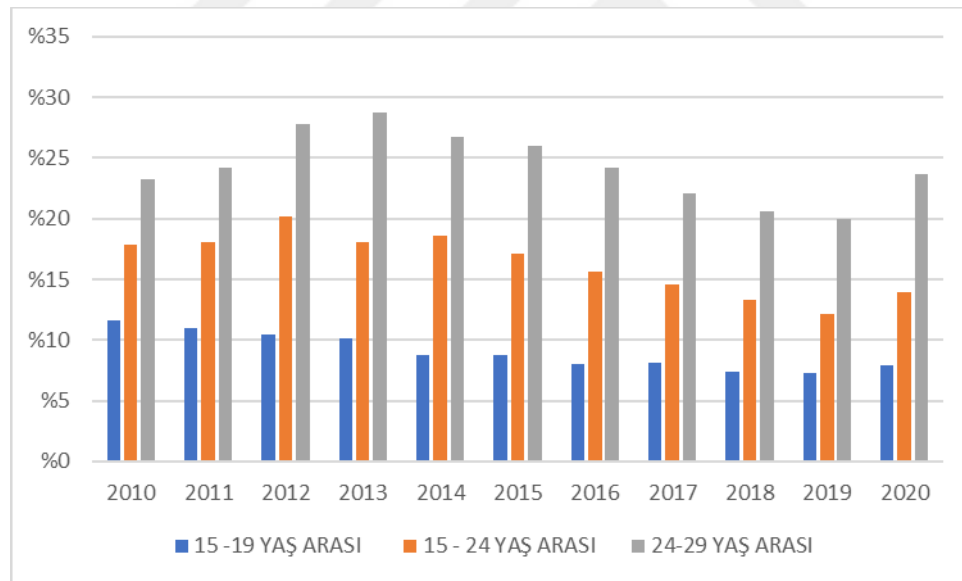

Kaynak:<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm020/default/table?lang=en>

İşgücü maliyetleri, dönemsel yoğunlukta personel ihtiyacı, eğitim sürecinde gelir sağlamak amacı vb. nedenler ile yarı zamanlı çalışma günümüz çağının istihdam şekilleri arasında yer almaktadır. Yarı zamanlı çalışmanın avantajları olduğu gibi dezavantajları da mevcuttur. Ancak burada önemli olan nokta genç işgücünün kendi isteği dışında, tam zamanlı iş bulamadığı için yarı zamanlı çalışmaya yönlendirilmesi veya gönülsüz olarak yarı zamanlı çalışmak zorunda olması. İspanya genç işgücü nüfusunu incelediğimizde ise, 2020 yılı verilerine göre %38,2 genç işgücü yarı zamanlı

istihdam edilmektedir. Aynı yıl verileri içinde gönülsüz olarak yarı zamanlı çalışan genç işgücü %43,5, geçici olarak yarı zamanlı çalışan genç işgücü ise %68,8 olarak bildirilmiştir. Diğer taraftan tam zamanlı iş bulamadığı için yarı zamanlı istihdam edilen genç işgücü oranı ise %43,5 olarak, eğitim nedeni ile yarı zamanlı istihdam edilen genç işgücü ise %46,5 oranındadır. Yıllar bazında veriler değişiklik gösterse de son 13 yıl içinde geçici olarak yarı zamanlı istihdam edilen genç işgücü oranı diğer oranlara göre en yüksek seviyelerdedir. Tam zamanlı iş bulamadığı için yarı zamanlı genç işgücü oranı ise küçümsenmeyecek seviyededir. İş gücü piyasasının toplam talep ile uyuşmaması sonu oluşan bu durum eksik istihdam, düşük gelir, tam zamanlı çalışma şeklinde zorluk yaşama gibi olumsuz etkileri görülebilmektedir.

Tablo 19: İspanya’da Cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre ne istihdamda ne de eğitim ve öğretimde olan gençler (NEET oranları)

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm020/default/table?lang=en>

İspanya’da NETT oranları 15-24 ve 24-29 yaş arası grup için çift haneli rakamların üzerinde seyretmektedir. Bu durumda bize artan beşeri sermaye eksikliğini gün yüzüne çıkartmaktadır. NEET oranlarının yüksek olması nedeniyle İspanya’da da üretim ve tüketimi sınırlandırmakta, işgücü verimliliği azaltmaktadır. 2013 yılında son on yıllık veriler bazında zirve noktasına

ulaşan İspanya uygulanan eğitim politikaları ve işgücü piyasasına destek programları ile NEET oranlarında azalma kaydetmiştir. Eğitim sürecini aşan genç işgücünün emek piyasasında kendine daha az yer bulduğunu söylemekte yanlış olmayacaktır. 2020 yılı verilerine baktığımızda genç işgücünün en fazla ne eğitimde ne istihdamda yer almadığı yaş aralığı 24-29 yaş aralığını kapsamaktadır.

2.3.3. Genç İşsizliğin Yarattığı Sorunlar ve Uygulanan Politikalar

İşsizliğin her türünde olduğu gibi genç işsizlikte ekonomik büyümenin önündeki en büyük engellerden biridir. Okun yasasında dediğı gibi işsizlikteki %1’lik bir artış GSMH ‘da %2,5’luk bir azalmaya neden olacak buda ülke kaynaklarının eksik kullanımı sonrası ekonomik büyümeye soruna neden olmaktadır. Diğer taraftan birçok insan için iş, kişisel kimliğinin en büyük belirleyicisidir. İş sahibi olmak bireye ekonomik katkılar sağlamanın yanında, hayatın dinamiklerinin bir parçası olarak toplumda sosyal bir statü sağlar ve topluma olan aidiyet hislerini artırır. İşsizlik ise bu durumları tam tersine çevirebilen bir olgudur. Ayrıca işsizlik tüm insanları eşit şekilde etkilememektedir. Yaş, işsizlik süresi, kişilik tipi veya sahip olunan ailevi sorumluluklar işsizliğin getirdiğı sorunlar için belirleyici faktörlerdir.

İşsizlik sosyal izolasyon süreci olarak değerlendirilebilir. Gelir kaybı ile oluşan maddi sıkıntıların yanında kişinin bu sürecin bitiş noktasını bilmediğı için temkinli olma ve masrafları kısma eğilimine girmesi, ülke ekonomisi içinde bir değer kaybı olarak geri dönmektedir. Bunun yanı sıra birey gelir kaybı nedeniyle yaşam tarzında yaptığı değişiklikler sosyal ilişkilerinde de azalmaya neden olabilmektedir. Sosyal ilişkilerden uzaklaşmak bireyi güvensiz ve değersiz hissettirebilmekte, düşük benlik saygısı, depresyon, kaygı gibi olumsuz psikolojik sonuçlar doğurabilmektedir. Tüm insanlarda aynı olmamakla birlikte işini kaybeden insanların yaşadığı utanç duygusu, başarısızlık hissi, suçluluk gibi ortak noktalarda mevcuttur.

İspanya hükümeti de işsizliğin yarattığı maddi ve manevi sorunlarla mücadele yolunda çözüm önerileri aramıştır. Gerek kanunlar ile çalışmanın güvencesini ele almış, gerek istihdam politikaları ile bu süreçleri daha zararsız yönetmek adına uygulamalar yapmıştır. Ancak uygulanan istihdam

politikaları AB'nin koordinasyon ve finansman konusundaki desteği olmadan önce genel bir nitelik taşıyan taahhütler ile çerçeveleniyordu. 2014 yılında Gençlik Garanti Programını kabul eden İspanya ile genç işgücüne yönelik istihdam politikaları güncelleştirildi. Bu program kapsamında temelde dört hedef yer almakta ve 15-29 yaş aralığını programa dahil etmektedir. Sırasıyla okuldan erken ayrılma oranını azaltmak, girişimciliği desteklemek, mesleki eğitim ve çıraklık sistemini oluşturmak, istihdam edilebilirliği artırmak. Bunun yanı sıra 2012–2014 yılları arasını kapsayan istihdam aktivasyon programları uygulanmaya başlanmış, takibinde 2014-2016 istihdam aktivasyon programları geçerlilik kazanmış daha sonra bu program 2017 yılında güncellenerek 2017-2020 yılı arası istihdam aktivasyon programları olarak geçerliliğini korumuştur. Son olarak ise 2019–2021 arası istihdam için şok plan devreye alınması 2018 yılında karar altına alınmıştır (<https://www.dnb.com/resources.html>).

2012-2014 İstihdam Stratejisi ile genç işsizliği ve uzun süreli işsizliği azaltmak adı altında iki temel hedef alınmıştır. 2013 yılında Girişimcilik ve Genç İstihdam Stratejisi kabul edilmiş ve belirlenen hedeflere ulaşmak için 100 adet tedbir geliştirilmiştir. Alınan tedbirler ana hatları ile gençlerin eğitime katılmasını kolaylaştırmak, genç işgücü istihdam eden işverenlere teşvikler sağlamak veya gençleri serbest mesleklere yönlendirmek başlıkları altında toplanabilir. 2014 – 2016 İstihdam Stratejisi ise aslında 2012 – 2014 yılında alınan karar ve tedbirlerin uygulanma aşaması olarak karşımıza çıkmakta ve doğrusu ilk istihdam stratejisi unvanını kazanmaktadır. 3.485,00 Euro bütçe ayrımı yapılmış bu likiditenin 2/3 devlet tarafından kalanı Avrupa Sosyal Fonu'ndan karşılanmıştır (BOE, 2014). Programların faaliyete geçmesi ile beraber genç işsizliği azalma eğiliminde olmasına karşılık tam zamanlı iş sözleşmelerinde de azalmalarda meydana gelmiştir. Avrupa Sayıştay'ının hazırladığı raporda, bu strateji ile Gençlik Garantisi kapsamında başarılı olamadığı belirtilmiştir. Devamında ise işgücü piyasasının bir önceki stratejisinden bir adım daha ileri gitmeyi amaçlayan 2017–2020 İstihdam Stratejisi geliştirilmiştir. Bir nevi iyileştirme programı olan aktivasyon stratejisinde ek olarak 13 hedef dahil edilmiştir. Yıllık istihdam planı hazırlanması kararına varılmış ve bu plan yıl içinde üç kere gözden geçirme,

eksik giderme, değerlendirme şeklinde aşamalara tabi tutulması kararlaştırılmıştır. İşgücü piyasası sektörleri değerlendirilecek ve buna uygun eğitim politikaları uygulanacaktır. Yıllık istihdam planları ile daha fazla değerlendirme yapılacak ve verimlilik alınan uygulamalara teşvikler yönlendirilecektir. Serbest rekabet piyasası için çalışmalar yapıp tekelliliğin önüne geçilmesi sağlanacaktır. İşverenlere genç istihdamı için vergi muafiyetleri ve teşvikler gözden geçirilecek genç istihdam edilebilirliği kolaylaştıracaktır (BOE, 2017: sy). Son olarak ise 2018 yılında hali hazırda olan genç işsizliğinin hala AB'ye göre yüksek oluşu hükümeti bir şok planı uygulama yolunda adım atmasını sağlamıştır. Harcamalarda artış yapmadan genç işgücü entegrasyonunu düzeltmek adına, altı bölüme bölünmüş 50 temel hedefi kapsayan şok programı kabul edilmiştir. Şok planındaki temel eylem; genç işsizliği ile mücadele etmek ve istihdamda cinsiyet farkını azaltmaktır. Şok planında geleceği olan meslek gruplarında gençlere istihdam teklifi oluşturmak, kırsal alandaki gençlere kaliteli eğitim düzeyi sağlamak, düşük vasıflı genç işgücünü kalifiyeli eleman niteliği kazandırmak, okuldan erken ayrılma oranını azaltmak, NEET'ler ile mücadele etmek amaçlanmıştır. 2018 yılında onaylanan kararname ile hala yürürlüktedir. Temel hedeflerin yanınla genç işsizlik ile mücadele kapsamında Orientajıven Ağı (iş teklifi alma, bilgilendirme vb. için 3000 kişilik rehber grup) Diagnozis E Itinerarios (özel entegrasyon programı, profesyonel arabuluculuk işlevi), Sij-injuve Network Programı (korumasız gençlerin eğitime veya işgücüne kazandırılması) gibi programlarda mevcuttur. 2019-2021 Şok Eylem Planında bu programların yanına genç göçmenler için rehber programları, eğitim de başarılı olmayan gençler için ikinci şans programları, dil ve dijital eğitim programlarında tasarılarının oluşturulup uygulamaya geçilmesi hedeflenmiştir (BOE 2018: sy).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ VE GÜNEY AVRUPA

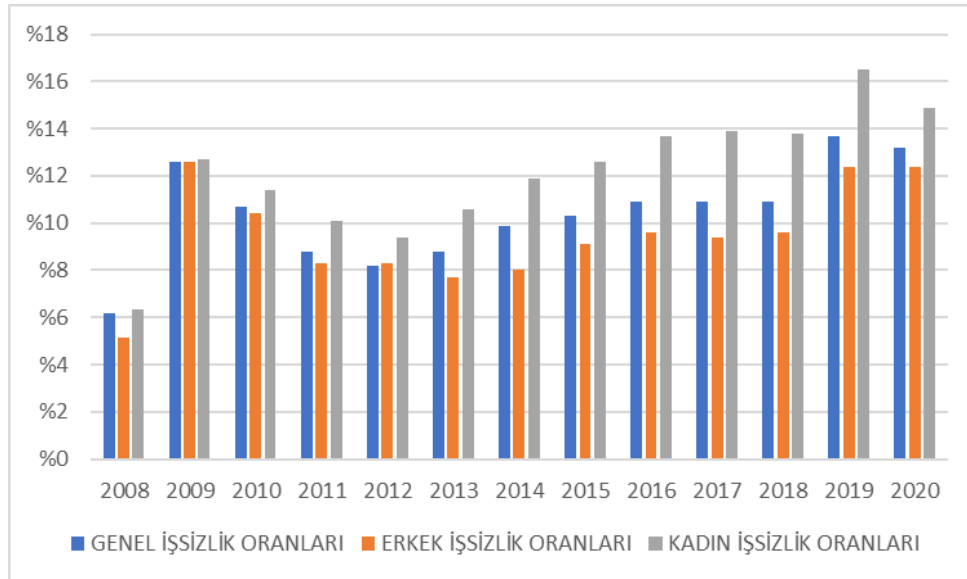
ÜLKELERİ KARŞILAŞTIRMASI

3.1.TÜRKİYE'DE GENÇ İŞSİZLİĞİ VE UYGULANAN POLİTİKALAR

3.1.1. Türkiye’de Genç İşsizlik

Türkiye başkanlık sistemi ile yönetilen anayasal bir cumhuriyet devletidir. 2020 nüfus sayımına göre yaklaşık 84 milyon toplam nüfusa sahiptir. Bu nüfusun 12 milyon 893 bin 750'si genç nüfustan oluşmaktadır. 2021 yılı Satın Alma Gücü Paritesi (SAGP) ülkeler sıralamasına göre 2,750 trilyon dolar GSYİH ile 11. sırada yer almaktadır (tr.m.wikipedia.org/Türkiye). Nüfusun işgücündeki sektörel dağılımına bakıldığında %15'i tarım sektöründe, %21'i sanayi sektöründe, %5,2'si inşaat sektöründe ve %58,3'ü hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir (TÜİK). Birleşmiş Milletler kişi başına düşen nominal GSYİH kıstasına göre, Türkiye 9.126 dolar ile gelişmekte olan ülkeler arasında yer almaktadır.

Tablo 20: Türkiye'de İşsizlik Oranları 2008 - 2020

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser>

İşsizlik açısından baktığımızda ise; Türkiye'de işsizlik 1980 öncesi dönemde oldukça düşük oranlarda seyretmiş ve ekonomideki yapısal bozukluklardan kaynaklandığı düşünülerek müdahale edilecek bir sorun haline dönüşmemiştir. Ancak Marshall Yardımı ile tarım sektörü dönüşüm sürecine girmiş, burada istihdam edilen işgücü kentlere göç etmeye başlamıştır. Süreç içinde sanayileşmeye öncelik veren politikaların da uygulamaya geçilmesi ile beraber, köyden kente göç oranında hızlı artışlar yaşanmıştır. Sanayileşme çabalarına rağmen kentlerde yer alan sınırlı istihdam olanakları, işsizlik oranlarında artışa neden olmuştur. 1980 yılı sonrasında yaşanan krizler ve ekonomik daralmalar ile beraber işsizlik kronikleşen bir sorun haline gelmiştir. 2000 yılında %6,5 düzeyinde hesaplanan işsizlik oranı, aynı yıl içinde gerçekleşen Bankacılık Krizi ve devamında 2001 Döviz Krizinin etkileri ile iki haneli rakamlara yükselmiştir. 2008 yılında yaşanan Küresel Finansal Krizden Türkiye 'de nasibini almış ve o yıl içinde işsizlik oranı %16,1 olarak hesaplanmıştır (Şengönül ve Koşaroğlu, 2019: 50).

Türkiye'de işsizlik oranları uzun vadede çift haneli rakamların altına düşmemiştir. Kırdan kente göç oranlarının fazla olması, istihdam edilebilirlik niteliklerinin değişmesi, eğitim ile işgücü piyasası arasındaki geçişin zor olması, demografik yapıdaki değişiklikler, hızlı nüfus artışı, yatırım politikalarının yetersizliği, ara eleman yetersizliği, işgücünde cinsiyet ayrımcılığı gibi nedenlere dayanmaktadır. 2009 yılından itibaren azalma eğilimine giren işsizlik oranları 2013 yılı itibariyle tekrar artış eğilimindedir. 2019 yılında dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile nedeniyle işsizlik oranlarında ciddi artışlar yaşanmıştır. İşsizlik oranları 2019 yılında %13,7, 2020 yılında %13,2 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2021).

Diğer taraftan erkek işsizlik oranları son on iki yıllık verileri incelendiğinde 2019 yılına kadar tek haneli seviyelerde gerçekleşirken her zaman kadın işsizlik oranlarından daha az olmuştur. 2014 yılı erkek işsizlik oranı %9,2 olarak gerçekleşmiş, 2020 yılına gelindiğinde ise %12,6 seviyesine yükselmiştir. Türkiye toplumunda kadınlara atfedilen iş bölümünde genellikle ev işleri, çocuk bakımı veya ücretsiz aile işçisi olmak

düşmektedir. Kadın istihdam oranlarına baktığımızda ise erkek istihdam oranlarının neredeyse yarısı olması, işgücü piyasasındaki cinsiyet eşitsizliğini ve genel kabul görmüş toplumsal kuralların sonucunu bize açıklar niteliktedir.

Son olarak ise işsizliğin önemli nedenlerinden birisi işgücü maliyetlerinin yüksek olmasıdır. Bir birim iş üretmek için harcanan toplam maliyetin yüksekliği istihdam olanağının önünde engel teşkil etmektedir. İşverenler maliyet düşürmek adına istihdam olanaklarını kısma eğilimine girecektir. Bu nedenle örneğin 3 kişinin yapması gereken işi 1 kişi tek başına üstlenecektir. İşgücü maliyetlerin başında vergiler, sigorta primleri, hammadde fiyatları, elektrik veya doğalgaz ücretleri gelmektedir.

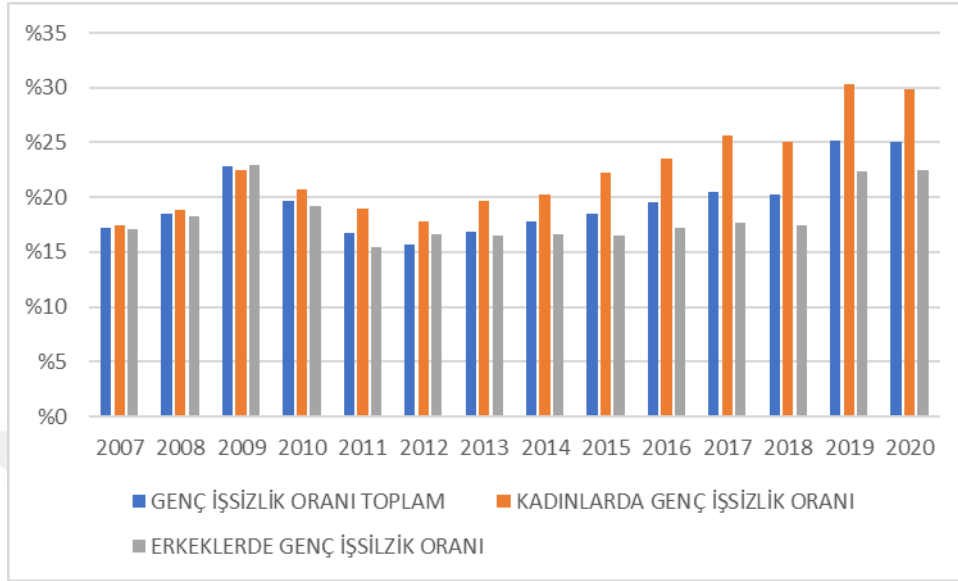
3.1.1. Türkiye’de Genç Nüfus ve Genç İşsizlik

Türkiye’de genç nüfusun toplam nüfus içindeki payı 1990 yılına kadar artış eğiliminde iken, 2000 yılı sonrası azalma eğilimine girdiği görülmektedir. Bu durum artan gelişmişlik düzeyinin beraberinde getirdiği yaşam beklentisini artışı ile diğer taraftan doğurganlık ve nüfus artış hızını ise aşağı yönde hareket ettirmesi şeklinde açıklanabilir (Yazıcı, 2018).

TÜİK 2020 yılı verilerine göre, Türkiye nüfusunun %15,4’ünü genç nüfus oluşturmak ve bu nüfusun %51,3 ’ünü erkek nüfustan, %48,7’sini kadın nüfustan oluşturmaktadır. Diğer taraftan Hanehalkı işgücü araştırması sonuçlarına göre genç nüfus 2020 yılı genç istihdam oranı %29,2 olarak gerçekleşmiştir. Genç nüfusun %20,7’si tarım sektöründe, %28,3’ü sanayi sektöründe, %51’i hizmet sektöründe istihdam edilmektedir (Tük, 2021).

Genç nüfusun işgücü piyasasına entegrasyonu tüm dünya çapında sürdürülebilir ve adil bir sosyo-ekonomik çerçevenin gerçekleştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (ILO, 2016:1). Gerek Türkiye gerek dünya verileri mukayese edildiğinde genç işsizlik oranları genel işsizlik oranlarına kıyasla yüksek olduğu görülmektedir. Küreselleşme ile beraber ticaret serbestisi gelerek, işgücü piyasasında yapısal bir dönüşüm yaşanmıştır. Buna bir de teknolojik gelişmeler eklenince yapılan işlerin niteliği ve çalışan işgücünün özellikleri de değişime uğramıştır. Neoliberal politikaların uygulanmaya başlanması ile devletin işgücü piyasasındaki rolüne kısıtlamalar getirmiş ve özelleştirme ve yabancı sermaye de artışlar yaşanmıştır.

Tablo 21: Türkiye’de Genç İşsizlik Oranı 2007-2020

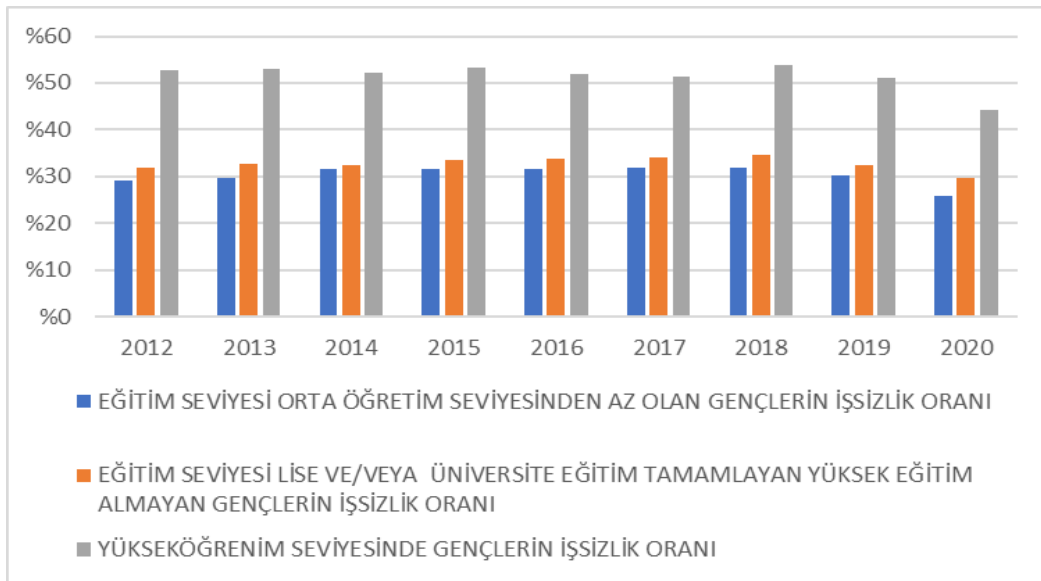
Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser>

2000'li yıllarda %15'in altında gerçekleşen genç işsizlik oranı 2008 yılına gelindiğinde tüm dünyayı etkisi altına alan Mortgage Krizi'nden Türkiye'de nasibini almış ve genç işsizlik oranları %28'lerin üzerine çıkmıştır. Kriz döneminde uygulanan politikalar sayesinde işsizlik oranlarında da iyileşme yaşanmış 2012 yılı itibarıyla %16'ların altına inmiştir. Günümüz tarihine baktığımızda ise yaşanan pandemi süreci doğrudan veya dolaylı yoldan genç işsizlik üzerinde de etkisini göstermiştir. 2019 yılında dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgın hastalığı ile 2018 yılında %20,3 olan işsizlik oranı 2019 yılında %25,4 seviyesine yükselmiştir. Son olarak 2020 yılında tekrar azalan genç işsizlik oranı %25,3 olarak gerçekleşmiştir. Ortalama her yıl çalışma çağındaki nüfus 1 milyon artarken bu nüfusun sadece %80 emek piyasasında kendine yer bulmaktadır. Bu durumda ülkemizdeki her 5 gençten 1'inin atıl durumda olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Yayla, 2016: 84)

Genel kabul gören kanı, kadın işsizlik oranlarının erkek işsizlik oranlarına nazaran yüksek olmasıdır. Ülkemiz genç nüfus işsizlik oranlarında da bu kanı karşımıza çıkmaktadır. İstihdam edilebilirlik de yaşanan cinsiyet eşitsizliği genç nüfusta da kendini göstermekte, son 13 yıllık verilerini

incelediğimizde ise kadınların istihdam oranı erkek nüfusa oranla her zaman daha az gerçekleştiği görülmektedir. Başka açıdan anlatacak olur isek, kadın işsizlik oranı erkek işsizlik oranına göre daha yüksek seviyelerde gerçekleşmiştir. Cinsiyete göre genel işsizlik oranları ile şekil yönünden benzerlik gösteren genç işsizlik oranları, uzun yıllar boyunca çift haneli rakamlarda gerçekleşmiştir. 2014 yılı verilerine baktığımızda genç kadın işsizlik oranı %20,4 iken erkek işsizlik oranı %16,6 olarak gerçekleşmiştir. 6 yıllık kısa bir zaman diliminde kadın işsizlik oranında yaklaşık %10'luk bir artış yaşanmış ve 2020 yılında %30,3 olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan 2014 yılında %16,6 olan erkek işsizlik oranı yaklaşık %7'lik bir artış yaşayarak 2020 yılında %22,6 olarak gerçekleşmiştir. Cinsiyet ayrımına göre genç işsizlik oranlarına baktığımızda ortalama kadınlar %7 oranında erkeklere göre daha fazla işsizlik yaşamaktadır. Bu oran hiç küçümsemeyecek derecede büyük bir fark olmakta ve çözülmesi gereken sorunların başında yer almalıdır.

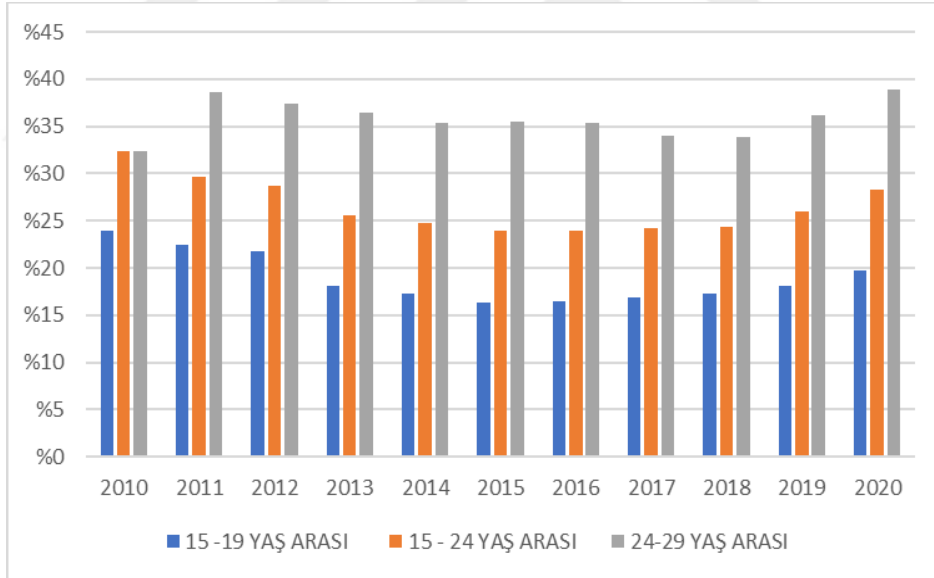
Tablo 22: Eğitim Durumuna Göre Türkiye’de Genç İşsizlik Oranı 2012-2020

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser>

Eğitim durumuna göre işsizlik oranları genç nüfus için genel işsizlik tablosuna göre bir açıdan farklılık göstermektedir. 2020 yılı verilerine baktığımızda en yüksek işsizlik yaşayan genç nüfusu, yüksek eğitim almış gençler oluşturmaktadır. Lise ve dengi okullardan mezun olan genç işsizlik oranı %29,7 ortaöğretim ve dengi okullardan mezun olan genç işsizlik oranı %25,9 olarak gerçekleşmiştir. Eğitim sisteminden işgücü piyasasına doğru bir eşgüdüm yaşanmadığı bu oranlarda açıkça görülmektedir. Eğitim durumuna göre genç işsizlik oranları yıllar içinde dengeli bir artış ya da azalma döngüsüne girmemiştir. Bu durumda genç işgücünün çok kırılgan bir yapıda olduğu yaşanan ekonomik veya sosyal nedenlerin etkisi altına çabuk girdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 23: Türkiye’de Cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyine göre ne istihdamda ne de eğitim ve öğretimde olan gençler (NEET oranları)

Kaynak: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser>

Türkiye NEET oranları son on yıl verileri incelendiğinde %15 in altına düşmemiştir. Fazla seviyelerde olan bu inaktif nüfus ile AB ortalamasının oldukça üstünde yer almaktadır. OECD ülkeleri arasında en fazla inaktif genç nüfusa sahip ülke ise Türkiye’dir. Sürdürülebilir kalkınma için genç işgücü istihdamının bu denli önemli olduğu günümüz ekonomilerinde kesinlikle çözüm aranması gereken sorunların başında gelmektedir. Ekim 2020’de

yayımlanan ‘Gençliğin Gücünü Harekete Geçirmek: Türkiye’de Eğitimde ve İstihdamda Olmayan Gençler (NEET) Üzerine Bir İnceleme & Gençlerin Aktif Katılımını Teşvik Eden Politika ve Sivil Toplum Modelleri’ adlı raporda gençlerin eğitime, istihdama ve sivil topluma entegre edilmesi adına çözüm önerileri sunulmuştur. Özet olarak bu rapordaki analiz, Türkiye’nin NEET sorununun çoğunun cinsiyet kaynaklı olduğuna ve NEET gençlerin zaman kullanım kalıplarının cinsiyete göre büyük değişiklik gösterdiğine dikkatleri çekmektedir (<https://www.stgm.org.tr/>).

3.1.2. Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu ve Uygulanan Politikalar

Sanal’a göre güçlü ve gelişmiş bir toplum olmanın ön koşulu gençlere istihdam olanakları yaratmaktan geçmektedir. Toplam nüfus içinde, büyük bir genç nüfus oranına sahip ülkemizin en önemli beşeri sermaye kaynağını ise gençler oluşturmaktadır. AB üyesi 27 ülkeden daha fazla genç nüfusa sahip Türkiye, genç istihdam oranlarına bakıldığında ise çoğu Avrupa ülkesinin gerisinde yer almaktadır. Ekonomik kalkınmada öncü rol oynayan genç işgücünün istihdam edilmemesi, yüksek genç nüfusa sahip ülke kalkınmasına avantaj değil dezavantaj şeklinde yansımaktadır.

Okun yasasına baktığımızda ise ekonomik büyüme ile işsizlik arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ekonomik büyüme reel GSMH’ daki artışa endeksli olduğuna göre, atıl durumdaki işgücü oranlarında yaşanan artış GSMH’ya katkısı olmamasına karşın, ulusal gelirden pay almaları anlamına gelmekte, buda gelir dağılımının bozulmasına neden olmaktadır. Özellikle vergilerin büyük bir kısmını tüketim üzerinden alan ülkemiz için işsizlikle mücadele eden genç nüfus, harcamalarını kısma eğilimine gireceğinden doğrudan veya dolaylı yoldan gelir dağılımında bozulmalara, eksik istihdama ve yoksulluk oranlarında artışa neden olacaktır (Murat ve Şahin, 2011: 35-36).

Ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerinin yanında bireyin konumuna göre de işsizliğin mental sonuçları farklılık göstermektedir. Ülkemizde bu tür çalışmaların sınırlı olmasına karşın yapılan bazı çalışmalara istinaden işsizliğin mental sonuçlarını; özsaygı kaybı, sosyal dışlanma, topluma yararlı olma hissinden uzaklaşma, utanç, depresyon, kaygı ve

bunlara entegre sağlık sorunları şeklinde sıralayabiliriz. Diğer taraftan yaşanan gelir kaybı, işsiz bireyin toplumdan soyutlanmasına, topluma yabancılaşmasına yol açmaktadır. Toplumsal değerlerden uzaklaşan birey bağımlılık yaratan maddelere yönelebilmekte ve suç oranlarında artış yaşanması olası bir hal almaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda ise işsizlikten intihar eğilimine doğru bir nedensellik olduğu sonucuna varılmıştır. İşsizliğin toplumsal sağlık üzerinde de etkileri olduğu bu araştırmadan anlayabilmekteyiz (Bayraktar ve İncekara, 2013: 27; Karabıyık, 2009: 304).

1982 Anayasasının 49. Maddesinde "alışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, alışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları korumak, çalışmayı desteklemek ve işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri alır." ibaresi yer almaktadır. Kişisel kimliğin belirleyici faktörü işin kaybedilmesinin ülkeler, toplum ve bireyler üzerinde yol açtığı etkilerin yok edilmesi sosyal devlet gereğinin bir ilkesidir. Yaklaşık 13 milyon genç nüfusa sahip ülkemiz de mevcut avantaj olanağının dezavantaj yansımalarını ortadan kaldırmak adına yıllar içinde çözüm olanakları aramıştır.

Devletlerin işsizlik sorununa müdahalesi, içinde bulundukları ekonomik koşullara, maddi yeterliliklere, gelişmişlik düzeyine, işsizliğe bakış açılarına göre şekil almaktadır (Tokol, 2000: 105). OECD lkelerinin çoğunluğu genç işsizlikle mücadelede özel istihdam politikalarından yararlanırken bu durum Türkiye'de genel istihdam politikalarının, gençler için özelleştirilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İşsizlikle mücadele kullanılan araçlar ülkeden ülkeye farklılık gösterse de makro ekonomik politikalar ile çözüm aranmıştır. Ancak mevcut politikaların günümüz dünyasında yeterli olmadığı kanısına varılmıştır. Bu çerçevede makro ekonomik politikaların yanına emek piyasası politikaları (aktif ve pasif olmak üzere) uygulamaya konulmuştur (Korkmaz ve Mahiroğulları, 2007: 85-86). Nitekim daha önce değinildiği gibi Türkiye'de uygulanan pasif istihdam politikaları; işsizlik sigortası, ücret garanti fonu, kıdem tazminatı uygulamalarını, aktif istihdam politikaları ise; ücret ve istihdam sübvansiyonları, doğrudan kamu istihdamı, mesleki eğitim

programları, girişimcilik programları ve kamunun eşleştirme ve danışmanlık hizmet uygulamalarını kapsamaktadır.

3.1.2.1. Gençlere Yönelik Uygulanan Emek Piyasası Politikaları

Türkiye'de gençlere yönelik özel istihdam politikaları uygulamada yer almaz. Mevcut politikaların gençler üzerinde özelleştirilmesi yolu izlenmektedir. Bu nedenle genel emek piyasası politikalarını sadece genç iş gücünü ele alarak inceleyeceğiz.

Pasif istihdam politikaları ile işsizliğin getirdiği bireysel ve toplumsal zararı en aza indirmek amaçlanır. Bu amaçla Mart 2002 yılında uygulamaya konulan işsizlik sigortası önemli bir fondur. Biçerli'ye göre işsizlik sigortasının 2 temel hedefi vardır. Bunlardan birincisi işsizliğin meydana getirdiği gelir kaybını en aza indirerek sosyal dengeyi bozucu sonuçları önlemek, ikincisi ise satınalma gücünde yaşanacak kayıp sonrası üretimin daha da düşmesini engellemektir. İşsizlik döneminde yaşanılacak gelir kaybı etkilerini azaltmak adına istihdam edilen süre içinde, prime esas aylık brüt kazancın %1'i sigortalı, %2'si işveren, %1'i Devlet payından karşılanan zorunlu bir sigorta koludur. Yaş ayrımı olmadığından genç işgücünü de kapsamaktadır. Kendi isteği dışında işsiz kalan bireylerin belirli bir süre ve ölçüde gelir kayıplarını karşılamaktadır (<https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/issizlik-sigortasi/>).

Yapılan bazı çalışmalarda işsizlik ödeneklerinin yüksek seviyelerde olması "rezervasyon ücretleri"ni artırarak işsizlik sürelerini uzattığı gözlenmiştir. Bu nedenle işsizlik ödenekleri belirli bir süre ve miktara tabi tutulmaktadır. Diğer taraftan bu sigorta kolundan yararlanmanın bir diğer şartı ise daha önce çalışmak olmak ve bu fona ödeme yapmış olmak gerekmektedir. Ülkemizde de bu sigorta kolundan faydalanmak için bazı şartlar aranmaktadır. Bunlar; hizmet akdinin feshinden sonraki 30 gün içinde en yakın İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) birimine başvurmak, hizmet akdinin sona ermesinden önce en az 120 gün çalışmak ve hizmet akdinin sona ermesinden önce üç yıl içinde 600 gün işsizlik sigorta koluna prim ödemektir. Tüm koşulları sağladığı takdirde işsiz bireye son dört aylık prime esas günlük brüt ücretinin %40'ı ödenmektedir. Diğer taraftan İşsizlik sigorta fonuna ödediği zaman süresi

dikkate alınarak işsizlik ödeneğinin ne kadar süre verileceği de açıkça belirtilmiştir. 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün, 900 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün, 1080 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün süreyle işsizlik ödeneği ödenmektedir. (<https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/issizlik-sigortasi/issizlik-odenegi/>).

Bir başka pasif istihdam politikası ise Ücret Garanti Fonu'dur. İşverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamının yüzde birinden oluşan fon, kankardato, haciz, iflas gibi işverenlerin ödeme gücüne düştüğü dönemde çalışanların 3 aylık kazançlarını geçmemek üzere güvence altına almaktadır. Bu fondan yararlanmak için bazı kıstaslara sahip olmak gerekmektedir. İşverenin ödeme gücüne düşmesi, çalışanın ücret alacağı bulunduğu dönemde ve son bir yılda aynı işyerinde çalışıyor olması, 5 yıllık zamanaşımı süresinin geçmemiş olmasıdır (İŞKUR, 2021)

Son olarak kıdem tazminatı uygulaması ise belirsiz süreli iş sözleşmelerinde haklı nedenlerle fesih olması şartının yanı sıra, aynı işverenin işyeri veya işyerlerinde en az 1 yıl sürekli çalışması sonucu çalıştığı süreye odaklı kazanılan bir haktır. İş sözleşmesinin kıdem tazminatını gerektiren bir nedenle feshi durumunda, çalışılan her tam yıl için 30 günlük brüt ücret tutarında kıdem tazminatı almaya hak kazanmaktadır.

Aktif istihdam politikaları yeni istihdam olanakları yaratma ve işgücü piyasasına daha kolay erişim sağlanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle aktif istihdam politikalarının genellikle işsizlikten en çok etkilenen gruplara veya bölgelere uygulandığını söylemek yanlış olmayacaktır (Işığışık, 2017: 195). Emegin hem arz yönlü hem de talep yönlü bileşenlerini oluşturan bu programlar çok ve çeşidi olduğu için aktif istihdam politikalarını belirli sınırlar içine sığdırmak doğru olmayacaktır. (Kopar, 2005: 346).

Ülkemizde genç işgücüne yönelik uygulanan aktif istihdam politikalarına 1985-1989 dönemini kapsayan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'ndan itibaren rastlanmaktadır. Avrupa Birliği Katılım Ortaklığı Belgesi (KOB) 2006 yılı raporunda özellikle genç işsizliğin azaltılması, mesleki eğitim

abalarıyla işsizliğin azaltılması, işgücü piyasasına teşvik edici programların artırılması önerilmiştir (Bağcı, 2020: 138). Bu çerçevede 2008 yılı 5763 Sayılı iş kanunu ve bazı kanunlarda kadın ve genç istihdamını artırmaya yönelik sübvansiyon programları uygulanmaya başlanmıştır. Program kapsamında 18-29 yaş aralığında yeni işçi istihdam eden işverenlerin sigorta primlerine 5 yıl boyunca (ilk yıl %100'ü, ikinci yıl %80'i, üçüncü yıl %60'ı, dördüncü yıl %40'ı, beşinci yıl %20'si) kademeli olarak karşılanması sağlanmıştır (Resmi Gazete, 2008/5763). Diğer tarafta 2009 yılında genç işsizlikle mücadele adına İnsana Yakışır İş Ülke Öncelikleri Mutabakat Zaptını imzalamıştır. Buna müteakip 2010 yılında 4447 sayılı kanunun 10. maddesinde değişikliğe gidilerek genç işgücü istihdamında teşvik uygulamasına geçiş yapılmıştır. "Genç, Kadın ve Mesleki Belge Sahibi Olanların İstihdamına Yönelik Teşvik" programı kapsamına 18-29 yaş aralığındaki erkekleri ve 18 yaşını tamamlamış kadın işgücünü dahil etmektedir. Bir diğer sübvansiyon ise genç girişimciliği desteklemek adına 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile vergi teşviki ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında yeniliğe gidilmesidir. 81. maddesine eklenen yeni bende göre 18-29 yaş arasında olan 01.06.2018 tarihinden sonra ilk defa sigortalı olan gerçek kişilerin 1 yıl boyunca Bağ-kur ödemeleri devlet tarafından karşılanacaktır. Diğer taraftan toplamda 3 yıl için yararlanılabilen, her yıl 75.000 TL indirim hakkı tanıyarak vergi matrahını düşürme imkanı da genç girişimcilere sağlanmıştır (GİB,2018).

Son olarak 2018 yılında uygulamaya başlanan "İşe İlk Adım Projesi" ile yüksekokul veya fakültelerden mezun olan 18-29 yaş aralığındaki gençler işbaşı eğitim programlarına dahil edilerek mesleki deneyim ve tecrübe kazanması sağlanacaktır. Eğitim programı sonrasında işverenlerin program kapsamında olan kişileri 12 ay boyunca istihdam etmelerine karşılık net asgari %50'si işsizlik sigorta fonundan karşılanacak olup istihdam olanağının tekrar 12 ay boyunca istihdam edilmesi durumunda %25'i tekrar fondan tahsis edilecektir (<https://media.iskur.gov.tr/20409/>).

3.2. TÜRKİYE VE GÜNEY AVRUPA ÜLKELERİNİN GENÇ NÜFUS, GENÇ İŞSİZLİK, GENÇ İŞSİZLİK SORUNUNA KARŞI UYGULADIKLARI POLİTİKALAR AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışmanın bu kısmında daha önce incelenmiş olan; işsizlik, genç nüfus, genç işsizlik, genç işsizliğine karşı uygulanan politikalar üzerinden Güney Avrupa ülkeleri ve Türkiye arasında karşılaştırma yapılacaktır.

3.2.1. Türkiye ile Güney Avrupa Ülkelerinin Genç Nüfus ve Genç İşsizlik Oranları Bakımından Karşılaştırılması

Gelişmekte olan bir ülke konumunda Türkiye ve IMF'ye göre gelişmiş ülkeler arasında yer alan Yunanistan, İspanya ve İtalya'da genç işsizlik ile mücadele eden ülkeler olduğunu yukarıda açıklamıştık. Genç nüfusun toplum içindekinin payının küçümsenmeyecek derecede olması, genç işsizliğin yüksek oranda seyretmesi bu ülkelerin benzer özellikleridir.

Tablo 24: Türkiye ve Güney Avrupa Ülkeleri Genç Nüfus Oranlarının Karşılaştırılması 2020

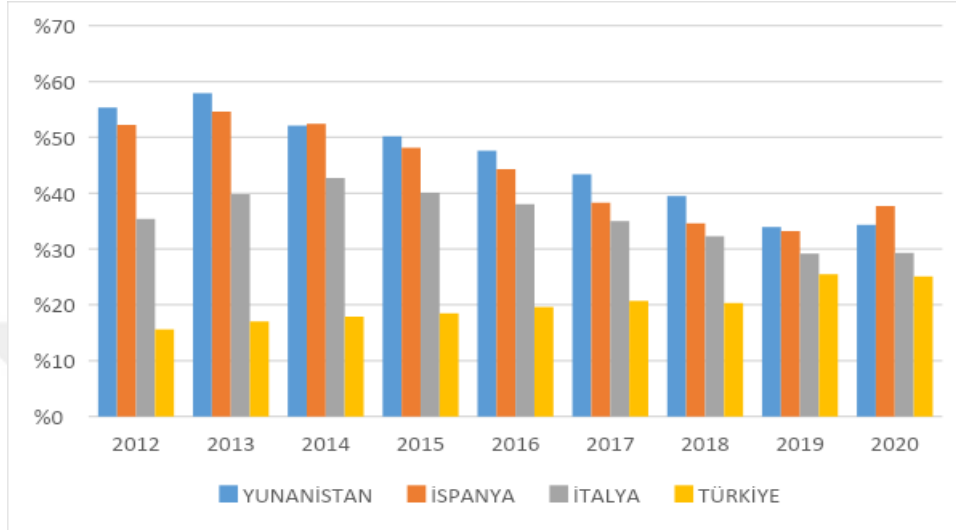
TÜRKİYE		İTALYA		İSPANYA		YUNANİSTAN	
YIL	2020	YIL	2020	YIL	2020	YIL	2020
ORAN %	15,6	ORAN %	9,8	ORAN %	10	ORAN %	10,3

Kaynak:<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00010/default/table?lang=en>

Genel sayım araştırmalarında yaklaşık olarak, Türkiye 84 milyon, İtalya 60 milyon, İspanya 48 milyon ve Yunanistan 10 milyonluk nüfusa sahip ülkedir. Güney Avrupa ve Türkiye'yi genç nüfus oranında kıyasladığımızda ortalama %9 ile %16 arasında toplumda yerini almaktadır. 2020 yılı verilerine göre, Türkiye'nin genç nüfus oranı %15,6, İtalya'nın %9,8, İspanya'nın %10 ve Yunanistan'ın %10,3 olarak tespit edilmiştir. Güney Avrupa ülkelerinin genç

nüfus oranının birbirine yakın oranda seyrederken, Türkiye yaklaşık %50 daha fazla genç nüfusa sahiptir.

Tablo 25: Türkiye ve Güney Avrupa Ülkeleri Genç İşsizlik Oranlarının Karşılaştırılması 2012-2020 (15/24 Yaş)

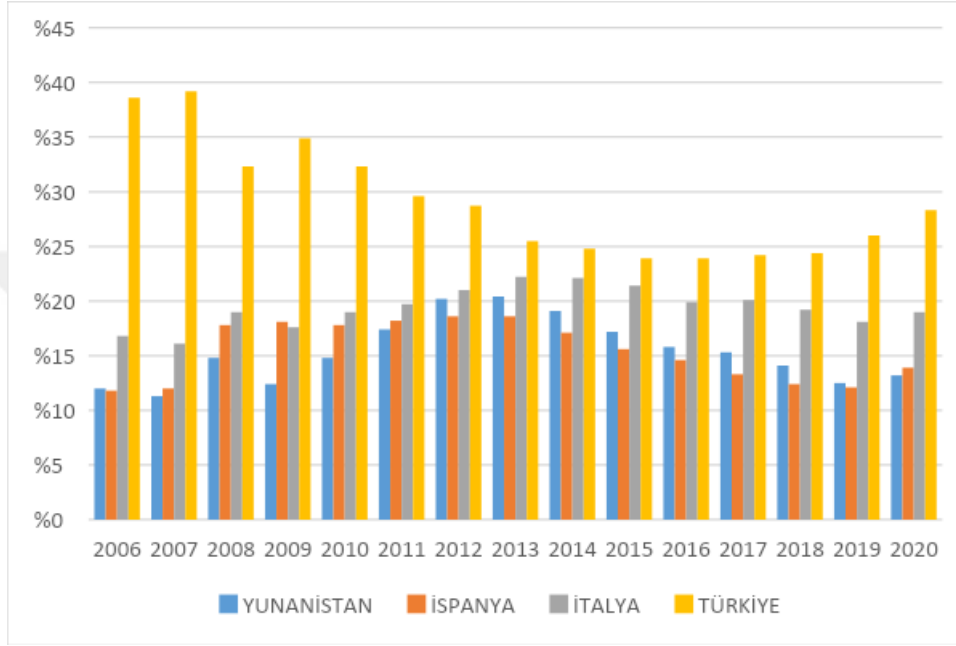

Kaynak:https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_100/default/table?lang=en

Tablo 25'e göre; Türkiye de Güney Avrupa ülkelerine nazaran daha çok genç nüfus mevcut iken, son 8 yıllık verilerde daha az seviyelerde işsizlik oranları gerçekleşmiştir. Yunanistan ve İspanya'nın genç işsizlik oranları birbirine yakın seviyelerde gerçekleşirken, İspanya'da ise Türkiye'ye oranla daha fazla genç işsiz oranları gerçekleşmiştir. Özellikle 2008 krizi ile beraber Güney Avrupa ülkelerinde iki katına çıkan işsizlikler krizden en az 3 yıl geçmesine rağmen aynı işsizlik seviyelerine inememişlerdir. Yunanistan ve İspanya'da %50'yi geçen genç işsizlik oranları bize her iki gençten birinin işsiz olduğunu ve durumun ne kadar vahim olduğunu göstermektedir. Diğer dikkat çeken nokta ise yıllar içinde her ne kadar yüksek olursa olsun Güney Avrupa genç işsizlik oranları 2012-2018 azalma eğilimindedir. Türkiye ise bu dönemde yavaş ve süreklilik sağlayan bir artış eğilimi göstermektedir. 2012 yılında Türkiye'de genç işsizlik oranı %15,3 olarak gerçekleşirken, 2018 yılına gelindiğinde ise %20,3 olarak gerçekleşmiştir. 2014 yılında Güney Avrupa ülkeleri ile arasında ortalama 2 kat işsizlik farkı bulunurken günümüze gelindiğinde aradaki bu farklar erimiştir. 2020 verilerine göre genç işsizliğin

İtalya’da %37,7, Yunanistan’da %34,3, İspanya’da %29,3 ve Türkiye’de %25,1 seviyelerine ulaştığı görülmektedir.

Tablo 26: Güney Avrupa ve Türkiye’deki NEET Oranlarının Karşılaştırılması

Kaynak:https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_100/default/table?lang=en

ILO, OECD gibi kurumların toplumsal istikrar ve ekonomik sürdürülebilirlik için eğitim veya istihdamda bulunmanın önemine gün geçtikçe daha fazla vurgu yapmaktadırlar. Ne eğitimde nede istihdamda yer alan inaktif genç nüfus için kullanılan NEET kavramı bu nüfusun özellikleri bakımından oldukça heterojendir. Topla 26’da yer alan NEET oranlarına baktığımızda, gençlerin istihdama veya eğitime katılmalarını yeniden sağlanmasının göz ardı edilemeyecek bir konu olduğu karşımıza çıkmaktadır. Güney Avrupa ülkelerine kıyasla çok yüksek bir NEET gençliği barındıran Türkiye ise eğitimden istihdama geçişi ya da istihdam edilebilirliğin önündeki engelleri gençler adına kaldırmak için çalışmalar yürütülmelidir. Avrupa genelinde yapılan birçok çalışmada NEET grubunda yer alan gençlerin iş aramaktan vazgeçtiği ve asosyalleşerek kayıp bir nesil oluşturulduğu dile getirilmektedir (Bruno, Marelli, Signorelli, 2014: 592-615)

3.2.2. Güney Avrupa ve Türkiye’de Genç İşsizliğe Yönelik Uygulanan Politikaların Karşılaştırılması

Genç işsizliğin ciddi bir sorun olduğu ve birey, ülke ve toplum açısından olumsuzluklara neden olduğuna daha önce fazlası ile değinmiştik. İşsizliğin ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan getirdiği olumsuz sonuçları önlemek ve/veya telafi edebilmek adına hükümetler piyasaya müdahale etmek zorunda kalmışlardır. Gerek ulusal düzeydeki emek piyasası politikaları gerek uluslararası düzeyde yürütülen tavsiyeler, sözleşmeler veya programlar ile işsizlik sorununa çözümler aranmıştır.

İtalya 2008 Ekonomik Krizini ağır bir şekilde atlattı. Kriz öncesi dönemde %20 olan genç işsizlik oranları 2012 yılına gelindiğinde %35,4 olarak gerçekleşmiştir. İşsizlik olgusunun getirdiği olumsuz sonuçları bertaraf etmek 2012 yılında derin bir işgücü piyasası reformuna girmiştir. Esnek çalışma sistemlerinin serbestleştirilmesi, çıraklık sigorta uygulaması, vergi muafiyetleri, işsizlik yardımı uygulamaları ile piyasaya müdahalede bulunmuştur. Daha önce Tablo 7’de görüldüğü üzere istikrar ile azalan bir genç işsizlik oranı görülmemiştir. 2016 yılında bölgesel teşvik uygulaması ile güney bölgesi teşvik programları o bölgede yaşanan işsizlik oranlarında azalış yönünde ivme kazandırmıştır. Son olarak 2018 yılında çıkarılan İstikrar Yasası işsizlik ile mücadele programlarının alanı genişletilmiş ve NEET’lerde program kapsamına dahil edilmiştir. Ancak 2020 yılı verilerinde %30’lara varan genç işsizlik oranları hala sorun olmaktan çıkmamıştır.

2008 Ekonomik Kriz dönemi ile beraber genç işsizliğin en fazla yara aldığı ülkelerin başında Yunanistan gelmektedir. Kriz öncesi dönemde %23’lerde olan genç işsizlik oranı kriz ile beraber neredeyse %100 e varan bir artış uğramış, 2012 yılında %55,3 olarak gerçekleşmiştir. Yunanistan genç işsizlikle mücadele adına 2012 Eylem Planı’nda aldığı kararlar dikkat çekmektedir. Nitelikli genç işgücü yaratmak, mesleki eğitim ve çıraklık uygulamasının kapsamını genişletmek, girişimcilik destek programları ve garantili istihdam programlarını devreye almıştır. Uygulanan aktif ve pasif istihdam politikaları sonuçlarını vermiş son 8 yıl istikrarlı bir şekilde azalma eğilimine girmiştir. Ancak 2020 yılı verilerinde %34,3 olarak gerçekleşen genç işsizlik oranları AB ortalamasının çok üstündedir.

İspanya genç işsizlikle mücadele adına 2014 yılında ‘Gençlik Garanti Programı’nı kabul etmiştir. Okuldan ayrılma oranlarının çok yüksek olduğu ‘Workshopp Scholl’ okulları açılmış nitelikli veya niteliksiz genç işgücü piyasaya kazandırılması amaçlanmıştır. Ulusal istihdam stratejileri çerçevesinde, girişimciliği desteklemek, çıraklık sistemi oluşturmak, eğitim ile işgücü piyasası arasındaki geçişi kolaylaştıracak uygulamaları devreye almıştır. 2013 yılı sonrası istikrarlı bir azalma eğilimi gösterse de 2020 yılında işsizlik tekrar artmış ve %37,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkiye genç işsizlikle mücadele adına; pasif istihdam politikalarını genel çerçevede toplam işsizlik için uygularken aktif istihdam politikalarını son yıllarda gençlere özgü niteliğe çevirmiştir. Bu doğrultuda işsizlik sigortası, mesleki eğitim programları, girişimciliğin desteklenmesi, işveren sübvansiyonları, özel istihdam bürolarını devreye almıştır.

İstihdam politikaları mevcut durumu iyileştirmek için yapılan bilinçli eylemlerdir. Ancak sistemlerin doğru analiz edilip program yapılmaması politikalarda istenilen hedeflere ulaşmayı engellemektedir. 2000 yılından sonra küresel bir sorun haline dönüşen genç işsizlik sorunu, Türkiye ve Güney Avrupa ülkelerini de kısıkcı altına almıştır. 2008 Ekonomik Krizin bu normları daha olumsuz seviyelere çekmesi kaçınılmaz olmuştur.

Küreselleşme, teknolojik değişimler işin niteliğini değiştirmiş dolayısıyla işgücünde aranan özellikler de dönüşüm sürecine girmiştir. Bu durum karşısında ‘raftan indirilip kullanılacak’ tek bir model yoktur. Ortaya çıkış nedenlerinin ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği genç işsizlik sorununa karşılık Güney Avrupa ve Türkiye hem pasif hem aktif istihdam politikaları ile çözüm yolları aramıştır. Kriz sonrası dönemi baz alacak olursak Yunanistan ve İspanya’nın uygulanan politikalar ile birlikte azalma eğilimine girdiği görülmektedir. Diğer taraftan İtalya yıllar içinde artışlar ve azalışları değişken nitelikte yaşamıştır. 2008 Ekonomik Krizin teget geçtiği Türkiye’de ise 2012 yılı itibariyle genç işsizlikte artışlar meydana gelmektedir. Uygulanan pasif ve aktif istihdam politikalarının sınırlı olması, toplam genç işgücü arzına yanıt vermediği sonucunu çıkartmak yanlış olmayacaktır.

SONUÇ

1970 sonrası Neo-liberal İktisat Politikaları benimsenerek gelen ticaret serbestisi, ekonomik büyümeyi beraberinde getirirken mevcut işsizlik sorununa çözüm olmamıştır. Küreselleşme ile beraber uluslararası düzleme taşınan işgücü piyasası, esnekleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Bu durumun yanı sıra teknolojik gelişmelerin hızla yayılması, işgücünün niteliğini keskin bir dönüşüme sokmaktadır. Teknolojik gelişmeler bir taraftan iş gücünden tasarruf sağlamak da diğer taraftan işsizliğe kapı aralamaktadır. Çok uluslu şirketlerin işlerini ucuz işgücü olan yerlere kaydırması, mevcut piyasadaki işlerin niteliğinin değişmesi, işlerin bilgi ve becerilere ihtiyaç duyması ülkelerin gelişmişlik düzeylerinden bağımsız işsizliği tetiklemiş özellikle çalışma kapsamında olan Güney Avrupa ve Türkiye’de işsizliği yapısal bir boyuta getirmiştir.

Emek piyasasında aranan niteliklere sahip olmayan veya niteliğine uygun iş bulamayan genç işgücü, piyasa şartları karşısında savunmasız kalarak daha çok hasara uğramıştır. Genç işsizliğin genel işsizlik oranlarının neredeyse 2 katı ve/veya daha fazla olması ülkeleri yaşanan sorunla mücadele etmeyi zorunlu hale getirmiştir. Özellikle 2008 Ekonomik Kriz sonrası dönemde Güney Avrupa ülkelerinde %50'lere varan genç işsizlik ise durumun ne kadar vahim olduğunu bizlere göstermektedir. Krizle beraber artan genç işsizliğe karşı Güney Avrupa ve Türkiye eğitim politikaları, ekonomi politikaları ve işgücü piyasası politikaları ile mücadele etmeyi amaçlamışlardır.

Eğitim politikalarının işsizliğin üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmalar gelişmiş ülkelerde eğitim düzeyinin işsizliği azalttığı yönünde tespitler yapılırken, gelişmekte olan ülkelerde eğitim düzeyinin işsizliği azaltmadığı sonucuna varılmıştır. Genel kabul gören bu kanı olsa da nitekim çalışma kapsamında yer alan Güney Avrupa Ülkeleri ve Türkiye’de sonuçlar literatür kapsamında sonuçlar vermemiştir. İtalya ve İspanya’da literatürü doğrulayan veriler olsa da Yunanistan’da 2013 yılına kadar yüksek öğrenim gören genç işgücünün orta öğretim seviyesinden az öğrenim gören genç işgücüne oranla daha fazla işsiz kaldığı gözlenmiştir. Ekonomik kriz sonrası toparlanma sürecinde Yunanistan uyguladığı eğitim politikaları ile

literatüre istinaden bu seviyeleri kabul edilebilir hale getirirse de süreklilik arz etmemektedir. Gelişmekte olan ülke konumunda yer alan Türkiye açısından durum ise son 8 yıllık veriler incelendiğinde literatürü doğrular niteliktedir. Eğitim sisteminden işgücü piyasasına doğru entegrasyon sürecinde doğru adımlar atılmadığı veya atılan adımların yetersiz kaldığı görülmektedir. Eğitim politikalarının işsizlik üzerinde etkilerini görmek uzun vadede gerçekleşebilen bir durumdur. Ülke bazında ayrılan eğitim bütçesinin de doğru şekilde kullanılması işgücü piyasasına karşılık verilecek durumda olması işsizlik üzerinde olumlu etkilere neden olacaktır.

Krizle beraber artan genç işsizliği ile mücadele etmek için diğer bir araç ekonomi ve işgücü piyasası politikalarıdır. 2008 Ekonomik Krizin teğet geçtiği Türkiye’de pasif istihdam politikaları çok fazla kıstasa tabi tutulmuş ve aktif istihdam politikalarının önemi vurgulanmıştır. Ancak genel önlemlerden ziyade direk genç işsizliğe yönelik önlemler günümüze çok yakın tarihlerde uygulanmaya başlanmış, bu politikalara rağmen artan genç işsizlik oranları gözlemlenmiştir. Gün geçtikçe artan genç işsizlik oranları günümüzde Türkiye için acil çözümlenmesi gereken konuların başında yer almalıdır.

Diğer taraftan 2008 Ekonomik Kriz sonrası dönemde zaten yüksek olan Güney Avrupa genç işsizlik oranları yaklaşık 2 kat daha artış göstermiş Yunanistan’da neredeyse 2 genç işgücünden 1’i işsiz konumuna gelmiştir. İspanya’da Yunanistan ile aynı etkileri gösterirken, İtalya’da daha durum bu ülkelere nazaran daha iyi konumdadır. İşsizliğin bu kadar yüksek olduğu dönemde, daha çok pasif istihdam politikaları ile genç işsizliğini işgücü piyasasında uzaklaştırmamak, gelir kayıplarını önlemek, üretimde daha fazla düşüş olmasını engellemek amaçlanmış ve uygulanmıştır. Ama bu politikalar gençleri işgücü dünyasına geri kazandıracak seviyede değildir. Kriz üzerinden yıllar geçmesine karşılık işsizlik oranlarının çok yüksek seviyede olması Güney Avrupa ülkelerini aktif istihdam politikalarına yöneltmiş ve çıkartılan iş yasaları, reformlar gibi önlemler almalarına neden olmuştur. Son yıllardaki veriler bazında incelendiğinde ise Yunanistan ve İspanya uyguladığı istihdam politikaların çok düşük seviyede de olsa karşılığını almış

her yıl daha az seviyede işsizlik oranları gerçekleşmiştir. İtalya’da çok istikrarlı cevap alamayan genç işsizlik oranları nitekim 2008 yılına oranla azalmıştır. IMF’ye göre gelişmiş ülkeler konumunda yer alan Güney Avrupa ülkeleri genç işsizlikle mücadelede hiç iyi bir durumda değildir. AB ülkeleri arasında en yüksek genç işsizlik oranlarını barındırmaktadır.

Güney Avrupa ve Türkiye’nin yüksek NEET oranlarını diğer mücadele edilmesi konuların başında gelmektedir. Ne eğitimde ne istihdamda yer almayan genç işgücü (diğer neden yok ise) tamamıyla kayıp bir nesil oluşturmaktadır. Bu genç işgücünün eğitime veya istihdama geri döndürülmesi ekonomik sürdürülebilirlik ve toplumsal değerler için çok önemlidir. Nitekim daha önce değinildiği gibi Türkiye’de NEET oranları Güney Avrupa’ya oranla çok yüksektir.

İktisadi büyümeye rağmen işsizlik oranları ve etkisi gittikçe artan bir sorun haline dönüşmüştür. Gerek gelişmiş ülkeler gerekse gelişmekte olan ülkeler işsizlikle mücadele etmeye çalışsalar da mevcut işsizlik oranları problemin hala devam ettiğine yöneliktir ve salt bir istihdam sağlayacak politikaların mevcut olmaması bu durumu uzun sürelerle yaymaktadır. Ancak işgücü piyasasının niteliklerine göre işgücü oluşturmak genç işgücü üzerinde daha kolay olacaktır. Bu nedenle ülkelerin insan odaklı ve istihdam öncelikli kalkınma programlarına öncelik vermeli, eğitim politikalarını işgücü piyasası ile eşgüdümlü bir hale getirmeli, işgücü piyasası politikalarını genel çerçeveden ayırarak gençlere yönelik hale getirmelidir. Ülkeler en önemli beşeri sermaye kaynağını atıl duruma düşürmemelidir.

KAYNAKÇA

- Adak, N. (2012). Değişen Toplumda Değişen Aile. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ataman, B. C. (1998). “İşsizlik Sorununa Yeni Yaklaşımlar”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C. 53, S. 1-4, ss.63.
- Ataman, B. C. (2000). “İşgücü Piyasası ve İstihdam Politikalarının Prensipleri”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, ss.1.
- Bağcı, E. (2018). “Eğitim Düzeyinin İşsizlik Üzerindeki Etkisi Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Karşılaştırılması”, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.3, S.1, ss.349-351.
- Bağcı, E. (2020). Türkiye’de İşsizlik Sorunu ve İstihdam Politikaları. İstanbul: Der Yayınevi.
- Bayraktar, S. ve İncekara, A. (2013). “Türkiye’nin Genç İşsizliği Profili”. Çalışma İlişkiler Dergisi, C.4, S.1, ss.27.
- Bewley, T. F. (1998). “European Economic Review”, <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.465.4797&rep=rep1&type=pdf>, (Erişim: 06.11.2021).
- [Biçerli, K. \(2005\). ” Aktif İstihdam Politikaları İşsizliği Azaltır mı?”, Çimento İşveren Dergisi, C.6, S.19, ss.4-15.](#)
- Bilen, M. (2015). Avrupa Birliği ve Türkiye’de Genç İşsizliğe Yönelik Sosyal Politikalar: 2000 yılı ve Sonrası, Yüksek Lisan Tezi, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova. <https://tez.yok.gov.tr/> (Tez No. 399696).

Bruno, G. S. Marelli, E. Signorelli, M. (2014).’’ The Rise of NEET and Youth Unemployment in EU Regions After the Crisis’’, Comparative Economic Studies, C.56, S.4, ss.592-615.

Carballo Cruz, F. (2011). ‘’Causes and Consequences of the Spanish Economic Crisis: Why the Recovery is Taken so Long?’’, Panoeconomicus, C.58, S.3, ss.309-328.

Coleman, D. (2000). ‘’Demography İn An İntellectual Context: A Subject in Search of a Home’’, Position of Demography Among Other Disciplines, Charles University in Prague, Faculty of Science, Czech Republic, ss.27.

Çelebi, N. ve Vuranok, T. T. (2017). ‘’12. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi’’. Mesleki Eğitimde İstihdam Sorunları: (İstanbul Örneği) (11-13 Mayıs 2017), Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık, ss.185.

Çizel, R. B. Güzeller, C. O. ve Mütevellioğlu, N. (2011). ‘’ İşsizliğin Psikolojik Sonuçları: Antalya Örneği’’, Çalışma İlişkileri Dergisi, C.2, S.1, ss.27.

Dağlıoğlu, S. ve Bakır, M. (2015). ‘’Türkiye’de Asgari Ücretin İstihdam Üzerindeki Etkisinin Sektörel Panel Regresyon Modelleri ile İncelenmesi’’, Sosyal Güvence, S.8, ss.35.

Dama, N. (2017). ‘’ Türkiye’nin Eğitim, Öğrenim ve Çalışma Sürecinde Olmayan Gençleri (NEİY)’’, SETA, S.198, ss.9.

Darıcı, B. ve Taşçı, M. (2009). ‘’Türkiye’de İşsizliğin Mikro Veri İle Farklı Tanımlar Altında, Cinsiyet Ayrımına Göre Analizi’’, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C.8, S.28, ss.140.

Dimoulas, K. (2010). ‘‘The Active Employment Policies in Greece’’, (Oİ Energitikes Politikes Apasxolisis stin Ellada), Avgi Newspaper, C.2 S.5.

Eğilmez, M. Küresel Krizin Nedenleri, Radikal Gazetesi, 23.09.2008.

Eisenberg, P. ve Lazarsfeld, P. F. (1938). ‘‘The Psychological Effects of Unemployment’’, Psychological Bulletin, C.35, ss.378.

Ekin, N. (2011). ‘‘Gençlerin İşsizlik Sorunu’’, İstanbul Journal of Sociological Studies, C.0, S.18, ss.39-50.

Freeman, R. B. (1979). ‘‘ Why is There a Youth Labor Market Problem’’, NBER Working paper series, S.365, ss.7.

Garibaldi, P. ve Taddei, F. (2013). ‘‘ Italy: A dual labour market in transition’’,

https://ecommons.cornell.edu/xmlui/bitstream/handle/1813/87661/IL_O_Italy_a_dual_labour_market_in_transition.pdf?sequence=1
(Erişim: 27.10.2020).

Gündoğan, N. ve Biçerli, M. K. (2003). Çalışma Ekonomisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Gündoğan, N. (1999). ‘‘Genç İşsizliği ve Avrupa Birliği’ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç istihdam Politikaları’’, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C.54, S.1, ss.71.

Hansen, H. T. (2005).’’ ‘‘Unemployment and Marital Dissolution A Panel Data Study of Norway’’, *European Sociological Review*, C.21, S.2, ss.146.

Istituto Nazionale di Statistica. (2020). ‘‘Yıllık Rapor 2020’’,
<https://www.istat.it/en/>, (Erişim: 15.12.2020).

Işığışok, Ö. (2017). İstihdam ve İşsizlik. Bursa: Dora Yayınları.

Karabıyık, İ. (2009). "Avantaj ve Dezavantajları ile Genç İşsizliğinin Değerlendirilmesi". Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , C.13, S.3-4, ss.304.

Karabıyık, İ. (2009). ‘‘ Avantaj ve Dezavantajları ile Genç İşsizliğinin Değerlendirilmesi’’, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C.1, S.2, ss.294-295.

Kapar, R. (2005). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları, Toker Dereli’ye Armağan. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Karahan Dursun, P. ve Çağlarırnak Uslu, N. (2019). ‘‘Genç İşsizliğin Yetişkin İşsizlik ile Karşılaştırmalı Analizi: Türkiye için Kalman Filtresi Yöntemi ile Dinamik Bir Uygulama’’, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.19, S.3, ss.133.

Karataş, K. (1996). Genç İşsizliğı Ekonomik Toplumsal ve Ruhsal Sonuçları. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Kavak, Y. (1997). ‘‘Eğitim, İstihdam ve İşsizlik İlişkileri’’, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C.13, S.13, ss.21-26.

Kesici, M. R. ve Selamoğlu A. (2005). ‘‘Genel Hatlarıyla Avrupa İstihdam Stratejisi ve Geçirdiğı Dönüşüm’’, İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, C7, S.2, ss.49.

Keşan Ticaret Odası. (2019). “İtalya Ülke Raporu”,
<https://www.kesantso.org.tr/file/italya.pdf> (Erişim: 25.11.2021).

Kılıç, Y. (2014). “Türkiye’de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Yer Alan Gençler”, Türk Eğitim Derneği Dergisi, C.39, S.175, ss.122-123.

Korenman, S. ve Neumark, D. (2000). “ Cohort Crowding and Youth Labor Markets (A Cross-National Analysis)”,
<https://www.nber.org/system/files/chapters/c6802/c6802.pdf>,
(Erişim:11.11.2021).

Korkmaz, A. ve Mahiroğlu, A. (2007). İşsizlikle Mücadele Emek Piyasası Politikaları: Türkiye ve AB Ülkeleri. Bursa: Ekin Kitabevi.

Lodovici, S. ve öte., (2019). “ Employment, Vocational Education and Training and Social Policies in Italy”,
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/631050/IPOL_STU\(2018\)631050_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/631050/IPOL_STU(2018)631050_EN.pdf), (Erişim: 19.12.2020).

Murat, S. ve Şahin, L. (2011). AB’ye Uyum Sürecinde Genç İşsizliği, İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2011-35.

Murat, S. ve Şahin, L. (2011). “Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik”, Sosyoloji Konferansları Dergisi. C.44 , ss.35-36.

OECD. (2021). “Youth Unemployment Rate”,
<https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm>,
(08.11.2021).

O'Higgins, N. (1997). "The Challenge of Youth Unemployment", <https://www.ilo.org/global/publications/lang--en/index.htm> (Erişim: 11.11.2021).

Quintano, C. Mazzocchi P. ve Antonella R. (2018). "The Determinants of Italian NEETs and the Effects of the Economic Crisis", *Genus*, C.74, S.5, ss.4.

Rabolino, D. ve öte. (2013). "Youth Employment: A Human Development Agenda for the Next Decade", *The World Bank*, S.1308 ss. 16-19.

Rooth, D. O. (2010). "Automatic Associations and Discrimination in Hiring: Real World Evidence", *Labour Economics*, S.17.3, ss. 1-2.

Sandor, E. (2009). "Part-time work in Europe", http://old.adapt.it/adapt-indice-a-z/wp-content/uploads/2014/08/part-time_work_2011.pdf, (Erişim: 14.04.2021).

Sergi, V. Cefalo, R. Kazepov, Y. (2018). "Young people's disadvantages on the labour market in Italy: reframing the NEET category", *Journal of Modern Italian Studies*, C.23, S.1, ss.48.

şengönöl, A. ve Koşaroğlu M. (2019). *İşgücü Piyasaları ve Bölgesel İşsizlik Sorunu Türkiye'de Düzey 2 Bölgelerinde İşsizlik Histerisinin Araştırılması*. İstanbul: Kriter Yayınevi.

Türk, A. ve Erarslan C, (2016). "Yunanistan Borç Krizinin Nedenleri Ve Sonuçları: Yapay Sınır Ağları ile Bir Analiz", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.15, S.2, ss.28-302.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2021). “Temel İşgücü Göstergeleri”,
<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Istihdam,-Issizlik-ve-Ucret-108>, (Erişim: 05.12.2021).

Tokol, A. (2000). Sosyal Politika. Bursa: Vipaş, 2.Baskı.

Uşen, Ş. (2007). “Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Aktif Emek Piyasası Kurumları”, Çalışma ve Toplum Dergisi, S.13, ss.66.

Volkov A. (2000) “Demography and Statistics”, Position of Demography among Other Disciplines, Charles University in Prague, Faculty of Science, Czech Republic, ss.56.

Warr, P. ve Jackson, P. (1984) “Men Without Jobs: Some Correlates of age and Length of Unemployment”, Journal of Occupational Psychology, C.57, ss.81.)

Yardımcı, M. E., İnce, M. R., Ekiz, R. (2017), “1929 Dünya Ekonomik Krizinin Sebepleri Ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme”,
<http://library.ecoei.org>, (Erişim: 09.11.2021).

Yayla, Ş. (2016). Türkiye’de ve Güney Avrupa Ülkelerinde Genç İşsizliği: Emek Piyasası Politikaları ve kurumları, Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Tez no.446101).

Yazıcı, S. (2018). ‘‘ OECD Ülkelerinde Demografik Eğilimler ve Muhtemel Etkileri’’, <https://www.mfa.gov.tr/oecd-ulkelerinde-demografik-egilimler-ve-muhtemel-etkileri.tr.mfa>, (Erişim: 06.12.2021).

5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun (2005),
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf>, (Erişim: 19.08.2021).

<https://tr.tradingeconomics.com/italy/unemployment-rate>
(Erişim: 15.10.2020).

<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (Erişim: 15.12.2020).

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_120/default/table?lang=en (Erişim: 16.12.2020).

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_090/default/table?lang=en (Erişim: 16.12.2020).

<https://data.oecd.org> (Erişim: 03.03.2021).

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/YTH_EMPL_090__custom_939236/default/line?lang=en (Erişim : 10.03.2021).

<https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
(Erişim: 11.03.2021).

<https://tr.wikipedia.org/wiki/İspanya> (Erişim: 30.11.2021).

<http://www.kirikkaletso.org.tr/ktso/dosyalar/İSPANYA.pdf>

<https://tr.tradingeconomics.com/spain/indicators> (Erişim: 01.12.2021).

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/teilm020/default/table?lang=en> (Erişim: 02.12.2021).

<https://es.statista.com/temas/2891/el-desempleo-en-espana/#dossierKeyfigures> (Erişim: 02.12.2021).

<https://www.tuik.gov.tr> (Erişim: 03.12.2021).

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2020-37242>,
(Erişim: 04.12.2021).

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_443480.pdf,
(Erişim: 05.12.2021).

<https://tr.tradingeconomics.com/turkey/youth-unemployment-rate> (Erişim: 05.12.2021).

<https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/issizlik-sigortasi/> (Erişim: 06.12.2021).

<https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/issizlik-sigortasi/issizlik-odenegi/>
(Erişim: 07.12.2021).

<https://media.iskur.gov.tr/20409/> (Erişim: 08.1.2021).

<https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00010/default/table?lang=en> (Erişim: 09.11.2021).

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_100/default/table?lang=en (Erişim: 09.11.2021).

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/yth_empl_100/default/table?lang=en (Erişim: 09.11.2021).

